

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**NARSİSİSTİK KİŞİLİK YAPILANMASINDA YAKIN İLİŞKİYE YÖNELİK
EĞİLİMLERİN VE BAĞLANMA STİLLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşegül AYDIN

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

HAZİRAN 2021

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**NARSİSİSTİK KİŞİLİK YAPILANMASINDA YAKIN İLİŞKİYE YÖNELİK
EĞİLİMLERİN VE BAĞLANMA STİLLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Ayşegül AYDIN
(191287034)**

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER

HAZİRAN 2021

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 191287034 numaralı öğrencisi Ayşegül AYDIN'ın "Narsisistik Kişilik Yapılanmasında Yakın İlişkiye Yönelik Eğilimlerin ve Bağlanma Stillerinin İncelenmesi" adlı tez çalışması 04/06/2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından *Oy Birliği* ile Yüksek Lisans tezi olarak *Kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

- 1) **Tez Danışmanı:** Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER
- 2) **Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi Hakan DUMAN
- 3) **Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi F. Şule KAYA

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunmuş olduğum, “Narsisistik Kişilik Yapılanmasında Yakın İlişkiye Yönelik Eğilimlerin ve Bağlanma Stillerinin İncelenmesi” isimli tezin, proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlandığı durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversitede, başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını belirtir, onurumla beyan ederim. (25.06.2021)

Ayşegül AYDIN

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve birikimlerini benimle paylaşarak yoluma ışık tutan, tez çalışmamın her aşamasında deneyimlerinden yararlandığım çok değerli ve sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitimim süresince emek ve desteklerini eksik etmeyen, tüm bölüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitimim süresince süpervizyon çalışmalarında bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım çok sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Emine Umut YILDIZ TANYERİ'ne teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde olmayı kabul eden Dr. Öğr. Üyesi Hakan DUMAN Hocama ve Dr. Öğr. Üyesi F. Şule KAYA Hocama teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde desteklerini ve sevgilerini hissettiğim anne ve babama sevgi ve teşekkürlerimi sunarım. Son olarak başardığım her şeyin altında imzası olan, bana her konuda inanan ve psikolog olmamda en büyük destekçim olan anneme sevgi ve teşekkürlerimi iletir, çalışmamı anneme ithaf ederim.

Haziran 2021

Ayşegül AYDIN

Psikolog

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	3
1.2 Araştırmanın Önemi	4
1.3 Sayıtlar	5
1.4 Sınırlılıklar.....	5
1.5 Tanımlar	6
2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR	7
2.1 Narsisizm Kavramının Mitolojideki Yeri.....	7
2.1.2 Psikoloji tarihinde narsisizm kavramı	8
2.1.3 Narsisizmin türleri	13
2.1.3.1 Sağlıklı narsisizm	13
2.1.3.2 Patolojik narsisizm	14
2.1.4 Narsisizmin boyutları.....	16
2.1.5 Narsisistik kişilik özellikleri	17
2.2 Yakın İlişki Kavramı	21
2.2.1 Yakın ilişki eğilimleri	23
2.3 Bağlanma Kavramı.....	25
2.3.1 Bağlanma kuramı.....	26
2.3.1.1 İçsel çalışan modeller	28
2.3.2 Yetişkin bağlanma	29
2.3.3 Yetişkin bağlanma stilleri	31
2.3.3.1 Hazan ve Shaver'ın bağlanma teorisi.....	31
2.3.3.2 Bartholomew ve Horowitz'in yetişkin bağlanma modeli	33
2.3.3.3 Brennan Clark ve Shaver'ın yetişkin bağlanma modeli.....	35
3. YÖNTEM.....	37
3.1 Araştırma Modeli	37
3.2 Araştırma Grubu	37
3.3 Veri Toplama Araçları.....	38
3.3.1 Demografik bilgi formu	38
3.3.2 Narsistik kişilik envanteri	39
3.3.3 Çok boyutlu ilişki ölçeği.....	39
3.3.4 Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri II	40
3.4 Verilerin Toplanması.....	41
3.4 Verilerin Analizi	42

4. BULGULAR	43
4.1 Ölçeklerin Normallik Test Sonuçlarına Ait Bulgular.....	43
4.2 Kullanılan Ölçeklere Ait Betimsel İstatistikler	44
4.3 Narsistik Kişilik Yakın İlişki Eğilimleri ve Bağlanma Stillerinin Demografik Özelliklere Göre Farklılıklarının İncelenmesi.....	45
4.3.1 Ölçeklerin cinsiyet ile farklılıklarının incelenmesi.....	45
4.3.2 Ölçeklerin yaş değişkenine göre farklılıklarının incelenmesi	47
4.3.2 Ölçeklerin ilişki süresine göre farklarının incelenmesi	49
4.4 Narsistik Kişilik Yakın İlişki Eğilimleri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Bulgularının İncelenmesi	52
4.5 Narsistik Kişilik Yapılanması ile Yakın İlişki Eğilimleri Arasındaki Regresyon Analizi	53
5. TARTIŞMA	56
5.1 Narsistik Kişilik Yapılanması, Yakın İlişki Eğilimleri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulguların Tartışılması	56
5.2 Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	62
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	66
KAYNAKLAR	70
EKLER	80
ÖZGEÇMİŞ	96

KISALTMALAR

APA	: American Psychological Association
ÇBİÖ	: Çok Boyutlu İlişki Ölçeği
DSM	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
NKB	: Narsisistik Kişilik Bozukluğu
NKE	: Narsisistik Kişilik Envanteri
NK	: Narsisistik Kişilik
YIYE II	: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1: Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler	38
Çizelge 3.2: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait Güvenirlik Düzeyleri	41
Çizelge 4.1: NKE Normallik Testi Sonuçları	43
Çizelge 4.2: YIYE-II Normallik Testi Sonuçları.....	43
Çizelge 4.3: ÇBİÖ Normallik Testi Sonuçları.....	44
Çizelge 4.4: NKE İçin Betimsel Bulgular	44
Çizelge 4.5: ÇBİÖ İçin Betimsel Bulgular	44
Çizelge 4.6: YIYE-II İçin Betimsel Bulgular	45
Çizelge 4.7: NKE'nin Cinsiyete Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları	45
Çizelge 4.8: ÇBİÖ'nin Cinsiyete Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları	46
Çizelge 4.9: YIYE-II'nin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları	46
Çizelge 4.10: NKE'nin Yaşa Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları.....	47
Çizelge 4.11: ÇBİÖ'nin Yaşa Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları.....	47
Çizelge 4.12: YIYE-II'nin Yaşa Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları.....	48
Çizelge 4.13: NKE'nin İlişki Süresine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları	49
Çizelge 4.14: ÇBİÖ'nin İlişki Süresine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları	49
Çizelge 4.15: YIYE-II'nin İlişki Süresine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları	51
Çizelge 4.16: Narsistik Kişilik Yapılanması ve Yakın İlişki Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Bulguları.....	52
Çizelge 4.17: Narsisizm Düzeyleri ve Yakın İlişki Eğilimleri Alt Boyutlarına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları	54
Çizelge 4.18: Narsisizm Düzeyleri ve Bağlanma Stillerine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	55

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Bartholomew ve Horowitz'in Yetişkin Bağlanma Modeli..... 33

NARSİSİSTİK KİŞİLİK YAPILANMASINDA YAKIN İLİŞKİYE YÖNELİK EĞİLİMLERİN VE BAĞLANMA STİLLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Araştırmanın konusu narsisistik kişilik yapılanmasında yakın ilişkiye yönelik eğilimlerin ve bağlanma stillerinin incelenmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin ikili ilişkilerinde sergiledikleri psikolojik eğilimler ve yetişkin bağlanma stilleri ele alınmıştır. Yakın ilişki kavramı çalışmamızda kişilerin romantik ilişkileri olarak yorumlanmıştır. Ana amaç çerçevesinde alt amaçlar ve hipotezler oluşturulmuş, bağlanma stilleri (kaygı ve kaçınma) ve yakın ilişkilere yönelik eğilimler (ilişki doyumu, ilişki girişkenliği, ilişki korku ve kaygısı, ilişkide kendine güven, ilişkide içsel ilişki kontrolü, ilişkide dışsal ilişki kontrolü, ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma ve ilişki izlenimi) alt boyutu ile incelenmiştir.

Araştırmanın yöntemi, tarama modellerinden olan ilişkisel tarama modelidir. Araştırmanın örnekleme oluşturulurken, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden olan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın araştırma grubu, Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan yaşları 20-64 yaş aralığında değişen toplamda 370 gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır. 370 kişiden 226'sı kadın gönüllü 144'ü erkek gönüllü katılımcıdır. Araştırmada veri toplamak amacıyla dört farklı veri toplama aracından faydalanılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla Demografik Bilgi Formu, narsisistik kişilik yapılanmaları hakkında bilgi edinmek için narsistik kişilik özelliklerini ölçen Narsistik Kişilik Envanteri, bağlanma stillerini ölçmek amacıyla Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II ve ilişkiye yönelik psikolojik eğilimlerin ölçülmesi amacıyla Çok Boyutlu İlişki Ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama yöntemi online anket yöntemi ile sürdürülmüş ve tamamlanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 24 programı ile analiz edilmiştir. Analizde, betimsel analizler, normallik testleri yapılmış, demografik özellikler ile farklılıkların incelenmesi amacıyla bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve ölçekler arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin yönünü ve gücünü yordayabilmek için Pearson korelasyon analizi ve regresyon analizleri uygulanmıştır.

Araştırmada narsisistik kişilik yapılanması ile yakın ilişki eğilimleri ve bağlanma stilleri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Ulaşılan bulgulara göre, narsisistik kişilik yapılanması ile yakın ilişki eğilimleri alt boyutlarından olan ilişki girişkenliği, içsel ilişki kontrolü ve ilişkide kendine güven eğilimleri ile arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Narsisistik kişilik ile ilişki doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Narsisistik kişiliyapılanması ile bağlanma stilleri arasında ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu sonuca göre narsisistik kişilik yapılanmasının kaçınmacı bağlanma ile negatif yönde anlamlı bir ilişki içinde olduğu, kaygılı bağlanma ile ise ilişki olmadığı saptanmıştır. Yapılan regresyon analizine göre, kişilerde narsisistik kişilik düzeyi arttıkça kaçınmacı bağlanmada azalma görülmektedir. narsisistik kişilik puanı arttıkça ilişki girişkenliği, ilişkide kendine güven ve içsel ilişki kontrolü eğilimleri artmaktadır. İlişki doyumu ise narsisizm düzeyi arttıkça azalmaktadır. Elde edilen sonuçların literatürdeki çalışmalar ile örtüştüğü görülmektedir. Veriler, bulgular

aşamasında açıklanmıştır. İncelenen bulgular literatür desteği ile tartışma bölümünde detaylı olarak tartışılmış ve öneriler araştırmanın son kısmında belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Narsisizm, Bağlanma, Yetişkin bağlanma, Yakın ilişkiler, Yakın ilişki eğilimleri.*

EXAMINATION OF TENDENCIES TOWARDS CLOSE RELATIONSHIP AND ATTACHMENT STYLES IN NARCISSISTIC PERSONALITY STRUCTURING

ABSTRACT

The subject of the study is to examine the tendencies and styles towards close relationship in narcissistic personality structuring. In accordance with the subject of the study, the narcissistic personality structuring, as well as tendencies towards close relationships and attachment styles were examined. In accordance with the purpose of the study, the tendencies of individuals with narcissistic personality traits in their dual relationships and adult attachment styles were discussed. The concept of close relationship has been interpreted as the romantic relationships of people in our study. Within the framework of the main purpose, subgoals were established, attachment styles (anxiety and avoidance) and tendencies towards close relationships (relationship satisfaction, relationship assertiveness, relationship fear and anxiety, relationship self-confidence, internal relationship control, relationship control in the relationship, high level of focus and relationship impression) was examined with the subdimension.

The method of the research is the relational scanning model, which is one of the scanning models. While creating the sample of the study, the convenience sampling method, which is one of the non-random sampling methods, was used. The research group of the study consists of a total of 370 volunteer participants, ages 20-64, living in various provinces of Turkey. Out of 370 people, 226 are women and 144 are male volunteers. Four different data collection tools were used to collect data in the study. Demographic Information Form, Narcissistic Personality Inventory, which measures narcissistic personality traits to obtain information about narcissistic personality configurations, Experiences in Close Relationships Inventory II to measure attachment styles and Multidimensional Relationship Scale to measure psychological tendencies towards relationship were used to obtain personal information of the participants. The data collection method was continued and completed with the online survey method. The data obtained were analyzed with the SPSS 24 program. In the analysis, descriptive analyzes normality tests were performed, Independent t test to examine demographic characteristics and differences, one-way analysis of variance (ANOVA), Pearson correlation analysis to predict the relationship between scales and the direction and strength of this relationship, and regression analysis were applied.

In the study, it was examined whether there is a relationship between narcissistic personality structuring and close relationship tendencies and attachment styles. According to the findings, it was found that there was a positive significant relationship between narcissistic personality structuring and close relationship tendencies, which are subdimensions of relationship assertiveness, internal relationship control, and relationship self-confidence tendencies. It was found that there is a significant negative relationship between narcissistic personality and relationship satisfaction. A significant negative relationship was found between narcissistic personality structuring and attachment styles. According to this result, it

was found that the narcissistic personality structuring was in a negatively significant relationship with avoidant attachment, but has no relationship with anxious attachment. According to the regression analysis, as the level of narcissistic personality increases in individuals, there is a decrease in avoidant attachment. As the narcissism level score increases, relationship assertiveness, relationship self-confidence and internal relationship control tendencies increase. Relationship satisfaction decreases as the level of narcissism increases. It is seen that the results obtained are consistent with the studies in the literature. Data were disclosed at the findings stage. The findings were discussed in detail in the discussion section with the support of the literature, and the recommendations were stated at the end of the study.

Keywords: *Narcissism, Attachment, Adult attachment, Close relationships, Close relationship tendencies.*

1. GİRİŞ

Günlük yaşamımızda sıklıkla kullanmakta olduğumuz narsisizm terimi, ruh sağlığı alanı içerisinde araştırmalara çok sık konu olmuş ve popülerliğini günümüzde de koruyan bir kavramdır. Psikoloji literatüründe oldukça önemli bir yer tutan narsisizm kavramı Yunan Mitolojisinde kendisine aşık olan ve ulaşılmaz aşkın peşinde ömrünü tüketen Narkissos'un hikayesiyle bütünleşmektedir. Hikaye suda gördüğü yansımasına ulaşmaya çalışırken canına kıyan bir bensevi örneği üzerine çevrenmiştir (Gürel & Mutur, 2007). Narsisizm terimi, Freud ve psikanalitik kuramcılar olan Kohut, Masterson ve Kernberg'in araştırmalarına konu olmuştur (Taştan, 2019).

Narsisizmi bireyin kendine yönelik hayranlık duygusu olarak tanımlamak mümkündür. Narsisistik kişilik özelliği empati yeteneğinden yoksun, kendini beğenen, kendilerini diğer insanlardan üstün gören, onlardan aşırı onay bekleyen, ilgi ve övgü arayışı içinde olan, eleştiriyi kabul edemeyen kişilik yapıları olarak tanımlanmaktadır (Rohmann ve diğerleri, 2012). Narsisizmde kendini sevme meselesi sağlıklı ve patolojik olmak üzere iki grupta ifade edilmektedir. Sağlıklı narsisizm benlik saygının bir parçası olarak yorumlanmakta ve ego gelişiminin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Demirci & Ekşi, 2017; Freud, 2012). Patolojik narsisizm ise, bensevinin ötesinde, ikili ilişkilerde problemler, kendilik algısında bozulmalar ve yaşam işlevselliğinde eksiklikler olarak tanımlanan bir kişilik bozukluğunu karşılamaktadır (Şen & Barışkın,2019). Miller ve diğerleri (2017), sağlıklı ve patolojik narsisizmin ayrımında çok ince bir ayrıntının var olduğunu vurgulamaktadır.

Çalışmada incelenen narsisizm, patolojik alt yapıya sahip bir klinik durumu ve kişilik bozukluğunu ifade etmemektedir. Narsisistik eğilimleri ve kişilik özelliklerini içeren, kişilik yapılanması içinde büyülenmeci özelliklerin ağır bastığı narsisistik yapılanmayı ifade etmekte ve kişilik özelliklerine dayanan bir perspektifle ele alınmaktadır (Miller ve diğerleri, 2017; Demirci ve Ekşi, 2017).

Narsisistik kişiliği, kendilerine karşı gerektiğinden fazla meşguliyet olarak ifade etmek de mümkündür. Narsisistik kişilik örüntüleri üzerine yapılan çalışmalar

duygular ve kişilik üzerindeki değişimlerin bireylerin yakın ilişkilerine yönelik eğilimlerini de çeşitlendirdiğini göstermektedir (McWilliams, 2020; Bozkuş & Araz, 2015).

Narsisist yapılar da ilişkiye dair yüksek inançlar, onların özgüven ve öz seviciliklerini beslemektedir. Narsisistik kişilik yapısına sahip bireylerde narsisizmin getirdiği aynalama, karşılaştıkları kişileri manipüle etmeye ve yakın ilişkilerinde yaşadıkları eğilimleri çeşitlendirmeye yol açmaktadır (Bozkuş & Araz, 2015). Narsisist, kendi kendini övmeyi, kendini abartmayı, olumsuzlukları başkalarına yansıtmayı ve değersizleştirme yoluyla, inkar savunma mekanizmasını devreye sokarak yaşadığı durumdan etkilenmemeyi başarır (Kohut, 2020).

Narsisistik kişilik yapılanmasında bağlanma stilinin önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Narsisistik kişilik örüntüsü, erken çocukluk döneminde bakım veren ile bağlanma yaşantılarına dayanmaktadır (İnan, 2015). Çocuklardaki güvenli, kaygılı - kararsız, kaygılı - kaçınan bağlanma stili ayrılma - bireyselleşme sürecini de etkileyerek kişinin ileriki yaşantılarında kurduğu ilişkileri belirlemektedir.

Bireylerin çocukluk döneminde yaşamış olduğu deneyimler yaşamının ilerleyen yıllarında yakın olduğu insanlar ile ilişkilerini biçimlendirmekte, onlara karşı beklentilerini oluşturmaktadır (Aktu, 2016). Yetişkin bağlanma dinamiğine bakıldığında, beklentilerin karşılandığı kişilerle yakın ilişki kurma eğiliminin arttığı görülmektedir. Yetişkin bağlanmaya yönelik içtepinin ebeveyn ile kurulan ilişkiye benzer deneyimler gösterebileceği ifade edilmektedir (Kesebir ve diğerleri, 2011).

Narsisistik kişiliklerde var olan değersizleştirme ve mükemmelliyetçi kişilik özellikleri, bir özellik yapısından çok kişilerin kendilerini korumak için yaratmış olduğu bir savunma mekanizmasıdır. Bunun sonucunda kolaylıkla kendilerini diğerlerine olan ihtiyaçlarını gizleyebilmektedirler. Narsisizm patolojik boyutlarıyla ele alındığında bağlanma psikopatolojileri ile ilişkilendirilmektedir (İnan, 2015). Crawford ve arkadaşları (2006) çalışmalarında kaygılı bağlanma ile patolojik narsisizmin ilişkisine değinmektedirler (akt., (Sümer ve diğerleri, 2009). Yetişkin bağlanma stillerinin narsisistik yapılanmada kendileri ve diğerleri hakkındaki görüşlerini ortaya koyma açısından açıklayıcı olacağı düşünülmektedir.

Yaşamın vazgeçilmez durumlarından biri de kuşkusuz diğerleriyle kurduğumuz ilişkilidir. Bireyler, kaçınılmaz olarak bir başkası ile ilişki içindedir. Yakın ilişki;

aile ilişkilerini, arkadaş ilişkilerini ve romantik ilişkileri ifade etmektedir. Yetişkinliğin kaçınılmaz durumlarından biri olan yakın ilişkiler, bu çalışmada, romantik bir paydaya dayanan ilişkiler olarak ele alınmaktadır. Yakın ilişki süreçlerindeki dinamik, bireyin kimi zaman beklentilerini doyurmakta, kimi zaman da bireyleri hayal kırıklığına uğratabilmektedir (Hendrick, 2004).

Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin yakın ilişkilerine yönelik çeşitli psikolojik eğilimleri incelenirken, bu eğilimler; ilişkiye yönelik doyum, ilişkiye odaklanma, kendine güven, ilişki korkusu/kaygısı, dışsal ve içsel ilişki kontrolü ve ilişki girişkenliği başlıklarında olarak ele alınacaktır.

Araştırmamıza konu olan ana problem, narsisistik kişilik özelliklerin yakın ilişkiye yönelik eğilimlerinin ve bağlanma stillerinin incelenmesidir. Bu amaçla yerli ve yabancı literatür taraması gerçekleştirilmiş ve çalışmalar incelenmiştir. Narsisistik kişiliklerin yakın ilişkilerinde sergiledikleri eğilimleri konu alan çalışmaların varlığı dikkat çekmektedir. Ancak kişiler arasındaki yakın ilişki eğilimlerini çalışmamızda olduğu üzere sekiz alt başlıkla birlikte ve yetişkin bağlanma stilleri ile ele alınmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuç nezdinde araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Narsisistik kişilik yapılanmasında yakın ilişki eğilimleri ve bağlanma stillerinin incelenmesi bu araştırmanın konusudur. Araştırmanın ana amacı, narsisistik kişilik özellikleri ile ikili ilişkilerindeki eğilimleri ve yetişkin bağlanma stillerini incelemektir. Bu amaçla konu kapsamında alanyazın çalışmaları incelenmiştir. Çalışmanın amacına uygun olarak araştırmaya ait amaç soruları, alt amaçlar ve çalışmanın hipotezleri oluşturulmuştur.

Yanıt aranan amaç soruları şöyledir:

1. Narsisistik kişilik yapılanması ile yakın ilişki eğilimleri arasında bir ilişki var mıdır ?
2. Narsisistik kişilik yapılanması ile bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır ?

Ana amaç soruları ışığında araştırmanın hipotezleri aşağıda belirlenmiştir;

H₁: Narsisistik kişilik yapılanması ile kaçınmacı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂:Narsisistik kişilik yapılanması ile kaygılı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3.1}: Narsisistik kişilik yapılanması ve ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma arasında ilişki vardır.

H_{3.2}: Narsisistik kişilik yapılanması ve ilişki doyumu arasında ilişki vardır.

H_{3.3}: Narsisistik kişilik yapılanması ve ilişki korkusu kaygısı arasında ilişki vardır.

H_{3.4}: Narsisistik kişilik yapılanması ve ilişki izlenimi arasında ilişki vardır.

H_{3.5}: Narsisistik kişilik yapılanması ve ilişkide kendine güven arasında ilişki vardır.

H_{3.6}: Narsisistik kişilik yapılanması ve dışsal ilişki kontrolü arasında ilişki vardır.

H_{3.7}: Narsisistik kişilik yapılanması ve ilişki girişkenliği arasında ilişki vardır.

H_{3.8}: Narsisistik kişilik yapılanması ve içsel ilişki kontrolü arasında ilişki vardır.

Araştırmanın alt amaç soruları aşağıdadır.

- 1.Katılımcıların narsisistik kişilik özellikleri puanı cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- 2.Katılımcıların narsisistik kişilik özellikleri puanı yaşa göre farklılık göstermekte midir?
- 3.Katılımcıların narsisistik kişilik özellikleri puanı ilişki süresine göre farklılık göstermekte midir?

1.2 Araştırmanın Önemi

Narsisizm kavramı, psikoloji alanında üzerine sıklıkla çalışma yapılmış ve yapılmaya devam eden bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kişilik özelliği olarak ele aldığımız narsisizm, son yıllarda toplumda oldukça sık rastlanan bir kişilik yapılanmasıdır. Narsisistik kişilik özelliklerinin bağlanma ve yakın ilişkideki dinamikleri incelenirken, var olan çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmektedir. Araştırmada ağırlıklı olarak yakın ilişki kavramı, romantik ilişkileri kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Araştırmada yakın ilişkiye yönelik eğilimler; ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği, içsel ilişki kontrolü alt boyutları üzerinden ele alınmaktadır. Bağlanma ise, yetişkin bağlanma stillerini kaçınmacı bağlanma ve kaygılı bağlanma boyutu üzerinden ele almaktadır. Bu yönü

çalışmanın öznel yanını ortaya koymakta ve var olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3 Sayıtlılar

Araştırmanın sayıtlıları aşağıda belirtilmiştir.

1. Çalışmaya dahil olan katılımcılar soruları içtenlikle cevaplamışlardır.
2. Araştırma grubu evreni temsil edebilmektedir.
3. Araştırmada kullanılan ölçme araçları amaçladıkları özellikleri ölçebilmektedir.
4. Narsisistik kişilik, bağlanma ve yakın ilişki eğilimleri ölçülebilmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

Araştırmaya ait sınırlılıklar aşağıda belirtilmiştir:

1. Araştırma 370 yetişkin bireyler ile sınırlanmıştır.
2. Araştırma Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan gönüllü katılımcılar ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırmada narsisistik kişilik, bir bozukluğa yönelik değil bir kişilik özelliği içerisinde sınırlandırılmıştır.
4. Araştırmada narsisistik kişilik özellikleri narsisizmin bir boyutu olan büyüklenmeci narsisizm yönü ile sınırlandırılmıştır.
5. Araştırmada incelenen bağlanma stilleri Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin ölçtüğü nitelikle sınırlandırılmıştır.
6. Araştırmada incelenen yakın ilişkiye yönelik psikolojik eğilimler, Çok Boyutlu İlişki Ölçeğinin ölçtüğü eğilimler ile sınırlandırılmıştır.
7. Araştırmada incelenen narsisistik kişilik özellikleri, Narsisistik Kişilik Envanterinin ölçeğinin ölçtüğü nitelik ile sınırlandırılmıştır.

1.5 Tanımlar

Narsisizm: Narsisizm kavramı mitolojideki Narcissos'dan esinlenilmiştir. Hikayeye de uygun olarak narsisizm kavramı bir özsevi meselesi olarak tanımlanmaktadır (Freud, 2012).

Bağlanma Kuramı: John Bowlby tarafından geliştirilen, erken dönemde şekillenen, bireylerin yetişkin yaşamlarında da sürdürülen bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Dağ & Gülüm, 2013; Bowlby, 2012).

Yetişkin Bağlanma: Bireylerin, romantik partnerleriyle olan ilişki kalıbını temsil etmektedir (Farley & Shaver, 2000).

Yakın İlişki Eğilimleri: Kişilerin ilişkilerinde sürdürmekte olduğu eğilimleri karşılamaktadır. Snell ve arkadaşları (2002) yakın ilişkilerde sürdürülen eğilimleri derlemiştir, Çok Boyutlu İlişki Ölçeğini geliştirmişlerdir. Ülkemizde ölçeğin Türk örneklemini üzerindeki adaptasyonunu Büyüksahin (2005) uyarlamıştır.

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Bu bölümde, araştırmanın problemlerine konu olan narsisizm, yakın ilişki eğilimleri ve bağlanma kavramlarına ilişkin kuramsal bilgiler yer almaktadır.

2.1 Narsisizm Kavramının Mitolojideki Yeri

Narsisizm kavramı ruh sağlığı alanında sıklıkla çalışılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikoloji literatüründe oldukça önemli bir yer tutan narsisizm kavramı, bugün de popülerliğini korumaktadır. Kavram bir çok hikaye konu olmuş ve psikoloji literatüründe oldukça önemli bir yer tutmuştur.

Üzerine çeşitli mitolojik hikayeler de yazılmış olan kavram, Romalı şair Publius Ovidius'un hikayelerindeki şekliyle şöyle anlatılmaktadır: Efsaneye göre Narcissus göz kamaştırıcı, çekici ve görenlerin aşka tutulduğu bir gençtir. Ancak hiçbir kızın aşkına karşılık vermemektedir. Echo da güzelliği ile tanınan bir peridir ve Narcissus'a aşık olur. Aşkına karşılık alamaz ve üzüntüden güzelliğini kaybeder, geriye yalnızca ince iniltisi kalır. Ekhodan geriye sesten başka bir şey kalmamıştır. Bunu gören tanrılar Narcissus'u cezalandırma kararı verir. Narcissus'un cezası ise ulaşamayacağı bir aşk ile sınanmaktır. Bunun üzerine Tanrılar Echo'nun intikamını almak Narcissos'un suya eğilmesini bekler. Narcissus, bir gün dinlenmek için durduğu su kenarında kendi yansımasına rastlar ve gördüğü şeye aşık olur. Aşık olduğu şey kendi yansımasından bir başkası değildir. Bu nedenle ona ulaşması da mümkün olmayacaktır. Aşkına kavuşmak için her şeyi yapar, ancak onu bulamaz. Sonunda dayanamaz ve aşkına kavuşmak için suya atlayıp boğulur. Böylece tanrıların kehaneti gerçekleşmiş olmuştur (Naso, 1994). Bir diğer anlatılan hikayede ise, Narcissos'un kendine ulaşmak için can verdiği yerde bir çiçek olarak açtığını ve bu çiçeğin nergis çiçeği olduğu belirtilmektedir. Narcissos nergis çiçeği olarak yaşarken Echo'da su da gezinmekte ve oradaki her sesi tekrar etmektedir (Gürel & Muter, 2007).

Hikayeye bakıldığında narsisizm kavramının kendine dönük bir sevgi meselesini ifade ettiği, diğerlerine yönelik ise empati yoksunluğunu vurgulandığı görülmektedir

2.1.2 Psikoloji tarihinde narsisizm kavramı

Bir özsevi meselesi olarak narsisizm kavramının ruh sağlığı alanında yer bulması, çeşitli kuramcılar tarafından incelenmesi ile mümkün kılınmıştır. Literatür çalışmaları incelendiğinde ruh sağlığı alanyazınında narsisizm üzerine oldukça fazla araştırma yapıldığı görülmektedir (Karaaziz & Erdem Atak, 2013).

Mitolojik hikayedeki rolüne uygun olarak kavramı 1898 yılında ilk defa inceleyen kişi Havelock Ellis olmuştur. Kendisinin bir cinsel bilimci olması onun narsisizmi cinsel durumları ifade etme şeklinde kullanmasına neden olmuştur. Narsisizmi, bireyin kendine yöneltilmiş, cinsellik içermeyen duygularını ifade ederken kullandığı görülmektedir. Özellikle kadınların içindeki cinselliğin kendine yönlendirilmiş bir aşk içinde yok olması şeklinde açıklamaktadır. Suyun yansımasında kendi yüzüne büyülenen Narcissus'un davranışını kendine yönlendirilmiş aşk ve kendini beğenme çerçevesinde ele almış ve aslında narsisizmin benmerkezcilik benzetmesi olduğunu ifade etmiştir. Narsisizmi psikiyatrinin kavramları arasında değerlendiren diğer bir isim de Paul Nacke olmuştur. Nacke, narsisizmi cinsel isteğin, yakınlığın dokunma ve izleme arzusunun kendine karşı yapılması, kendine yönelik yüksek sevgi olarak ifade etmiştir ve "kendini okşayan insan tutumunu" (Freud, 2012) açıklamaya çalışmıştır. Nacke ile psikiyatrinin kavramları içine giren narsisizm psikanalitik açıdan da çeşitli analizcilerce incelenmiştir (Taştan, 2019).

Psikanalistler bilinmeyen ve zorlayıcı olanı çözümlenmeye gayret etmişlerdir. Bireyin zorlayıcı yanları ve çatışmaları psikanalizin önemseydiği konulardan biri olmuştur. Narsisizm kavramı, bir özsevi meselesi olarak psikanalistlerin ilgisini çekmiştir (Arlow, 1961).

Freud narsisizmi psikoloji alanyazınında kullanan ilk isim olmamakla birlikte, kavrama insana yönelik derin bir yorum getirdiği bilinmektedir. İnsana dair ruhsal süreçleri yorumlayıcı bir anlayışla narsisizmi ele alan ve kavramın derin bir perspektifte işleyen Freud ve psikanaliz geleneği olduğu belirtilmektedir (Kızıltan, 2000).

Freud'un öncülüğünde gelişen klasik psikanaliz, ruhsal süreçleri yordama ve anlama yöntemi olarak açıklanmaktadır. Süreç içerisinde dürtü kuramı, ego psikolojisi, nesne ilişkileri ve kendilik psikolojisi kavramları da psikanalize eklenmiştir. Narsisizm kavramı farklı kuramlarca incelenmiş, genel popülasyonda bir kişilik meselesi olarak

görülmüştür. Analitik açıdan incelendiğinde ise, kendine yöneltilmiş aşk ya da diğer bir ifadeyle “kendi bedenine yönelik cinsel sapkınlık” olarak ifade edildiği görülmektedir (Anlı, 2005).

Psikanalitik açıdan narsisizm kavramını inceleyen kişi Otto Rank'tır. Rank, 1900'lü yılların başında makalesinde narsisizm kavramını açıklamış ve bu çalışması kavramın psikanalizde bilinmesine yardımcı olmuştur (Üzümcü, 2016).

Freud yayınlamış olduğu makalelerinde narsisizm kavramına yer vermiştir. 1910 yılında “Narsisizm Üzerine Bir Giriş” isimli makalesi narsisizmi kapsamlı olarak ele aldığı çalışmasıdır. Makalesinde narsisizmi libidinal yaşantı ile açıkladığı görülmektedir. Yaşam ve cinsellik içgüdülerinin ben'in bir parçası olarak gördüğü narsisizmi her insanda olabilecek olağan bir durum olarak ifade etmektedir. Freud narsisizm olarak tanımladığı kavramın, insanın olağan bir süreci olduğunu ve cinsel gelişiminin bir parçası olduğunu düşünmektedir (Akhtar & Thomson, 1982; Freud, 2012).

Kişiliğin olağan bir sürecine atfedilen narsisizm, çocukluk döneminde görülen narsisizmi karşılamaktadır. Freud çalışmalarda primer ve sekonder narsisizm olarak iki farklı süreçten bahsetmektedir. Libidonun dış yaşantıdan iç dünyaya ben' e yöneltilmesine primer narsisizm demektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, narsisizmin çocukların olağan yaşantıları olduğunu ve sağlıklı bir süreci ifade ettiğini söylemiştir. Yeni doğmuş bir bebek benmerkezci bir dönemdedir (Demirci & Ekşi, 2017). Kısıtlı bir libidinal enerjiye sahip olmasından dolayı bu enerji içe yönlendirilmiş durumdadır. Primer narsisizm olarak ifade edilen bu dönem çocuğun gelişimi açısından beklenen bir durumdur. Zamanla bu enerjinin benlikten uzaklaşarak anneye ya da bir diğer ifadeyle bakım verene yönlendirilme süreci gelişir. Egoya yönlendirilen enerji nesne libidosuna yani dış nesneye yönlendirilir. Çocuğun ilk nesnesi anne olur. Freud bu geçişin beklenen bir durum ve sağlıklı bir gelişimin göstergesi olduğunu söylemektedir. Çocuğun bu geçiş süreci sağlıklı yürütülmezse, anne ile ilişkisi engellenirse ya da anne tarafından çocuğun ayrışmasının önüne geçilirse çocuk dış dünyaya olan güvenini kaybedecek ve libidinal enerjisini yeniden güvenli olan iç dünyasına yani ben' e yönlendirmeye devam edecektir (Karaaziz & Erdem Atak, 2013; Erdoğan & Öztürk, 2018). Bu geri dönüş ise, ikincil narsisizmin ortaya çıkmasına yol açacaktır. Sekonder narsisizm ile patolojik narsisizm anlatılmaktadır (Freud, 1925).

Normal narsisizmi patolojik narsisizmden ayrılması konusunu Freud anne - bebek dinamiğinde incelemektedir (Freud, 1925). Çocukluk döneminde övülme ve takdir edilme gibi ebeveyn tutumlarının kontrolsüz bir şekilde çocuğa yöneltilmesi narsisizmi ortaya çıkaran nedenlerden biri olabileceğine vurgu yapılmaktadır (Freud, 2012; Karaaziz & Erdem Atak, 2013). Nitekim bahsedilen kontrolsüz sunumdan kasıt, gereğinden fazla sunulan ilgi ve övgünün çocuğun empatiden uzaklaştıracağı, buna karşın yetersiz ilgi ve övgünün ise, çocuklukta ilgi ve sevgi yetersizliğine neden olacağı yönündedir. Dolayısıyla Freud (2012)' a göre sağlıklı bir bebeklikteki narsisizm ile patolojik narsisizm farklı bir literatürde değerlendirilmelidir.

Çağdaş psikanalizcilerden biri olan Heinz Kohut'un da birincil narsisizmi kabul ettiği görülmektedir. Bununla birlikte kişilerdeki içgüdüsel enerjinin bir şekilde yön bulma eğiliminde olacağını ve bu yönelmenin de ya kişinin kendine yönelik ya da bir nesneye yönelik olabileceğini belirtmektedir. Kohut libidinal kendilik sürekliliğine odaklanmaktadır. Böylece kendiliğin bağımsızlaştığını varsaymaktadır (Kohut, 2004).

Kohut'un bir dürtü olarak ele aldığı narsisizm kendiliğin bir parçasını oluşturmaktadır. Narsisizmi kendiliğin gelişimi ile birlikte değerlendirmektedir. Benzer şekilde Freud'da kendine yönlendirilmiş libidinal enerjiden söz etmektedir. Ayrışıkları yer ise, kendiliğe yönelmiş olan enerjinin çeşitliliğidir. Kohut'a göre libidinal enerji kendiliğe yönelirken iki kutupta yer alır. Bunlardan biri büyülenmeci kendilik yapısı diğeri ise idealizasyondur (Özakkaş, 2013). Kendilik değerinin çevredeki insanların tepkileri çerçevesinde yorumlanmakta olduğunu belirterek, narsisizmi, iki transferans üzerinden ele aldığı görülmektedir. Bu iki form, birbirini paralel olarak izleyen ve çocukluğun ilk dönemlerindeki yetersiz anne desteği eksikliği sonucu ortaya çıkan dağılma eğilimine karşı geliştirilen bir transferanstır. Çocuk öncelikle annesine karşı daha sonra da çevresine karşı beklenti içine girmekte ve bu beklentiye alamadığında karşılaştığı durumla baş edebilmesi aşamasında narsisizmin rol aldığını vurgulamaktadır (Geçtan, 2002). Çünkü çocuğun ihtiyaçlarına yönelik gereksinimler fiziksel bakım dışında psikolojik ihtiyaçları da içermektedir. Çocuk anne tarafından yüceltilme ve mükemmellik duygularının yansıtılmasını talep etmektedir. Yansıtmayı, Kohut ayna (mirroring) kavramıyla ifade etmektedir. Anne tarafından mirroring alınmadığında yaşanan duygularla kendiliğin dağılması söz konusu olmaktadır (Schultz & Schultz, 2007). Kendiliğin dağılması sorunsalına karşın narsisizmin bir dürtü ya da diğer ifadeyle bir cinsel

saldırganlık olarak ele alınabileceğini savunmaktadır. Kohut'un benlikteki bir kusur ile açıkladığı narsisizm, kırılabilirlik, değer alamamaktan kaynaklı korkaklık ve kendilik saygısı kayıplarını ifade etmektedir (Masterson, 2006; Kohut, 2004; Kohut, 2020).

Sınır yapıların ve narsisistik yapıların aynı yelpazenin içinde karşılıklı yapılar olarak ele alındığı ifade edilmektedir (Anlı & Bahadır, 2007; Kernberg, 2016), sınır kişilik patolojisi içerisinde ele aldığı narsisizmi nesne ilişkilerinin yokluğu ve benlik kavramları ile açıklamaktadır. Narsisizmi bütünleşik bir kendilik durumu da ifade etmektedir. Bir özellik olarak kişiliği ifade eder. Bu yapı sağlıklı bir durumdur. Daha ayrıntılı bir şekilde ifade edilecek olursa, narsisistik kişiliklerde, ideal ben ile kendilik arasında bir birleşmenin meydana geldiğini belirtmiş ve içselleştirilmiş kendilik ve nesne imgelerinin yeniden birleştiğini belirtmiştir (Anlı & Bahadır, 2007). Kernberg'e göre, kişilerdeki haset, duygusal boşluk durumları, grandiyöz düşüncelerle meşgul olma durumunu tetikleyerek patolojik bir yapıyı ortaya koymaktadır (Kohut, 2016).

Kernberg, Kohut'tan farklı olarak kırılabilir yapıları değil şişirilmiş benliği ele almıştır. Çocukluk döneminde ebeveynlere olan yakınlığın kaybedilmesi travmasını atlatabilmek için çocuğun geliştirmiş olduğu savunma bir tür şişirilmiş benlik olarak tanımlanmaktadır. Patolojik narsisizmin altında terk edilme korkusunun üstesinden gelebilmek için çabalayan ve bun karşılık geliştirilmiş olan grandiyöz kişilik yapılanması bulunmaktadır. Bu savunma, ileriki yıllarda yakınlık kurma ve romantik ilişkileri yönetme konusunda etkili olmaktadır (Atay, 2010).

Nancy McWilliams, terimi bir kişilik yapısı olarak açıklamaktadır. Ona göre narsisizm kişilerin kendilerine olan saygılarını devamlı kılabilme için var ettikleri bir kişilik yapılanmasıdır. Benlik saygılarını sürdürebilmek için örgütlenmiş bir kişilik yapısı oluştururlar, narsistik kişilik yapısı, ancak karşıdakinden alınacak ilgi ve övgü ile beslenmektedir (Anlı, 2005).

Karen Horney (1994), narsisizmi "kendine aşık kişi" olarak tanımlamıştır. Horney, "şişirilmiş benlik" ve "hayranlığa ihtiyaç" ifadeleriyle tanımlamıştır. Salt bir sevgi eksikliğine rağmen kişiler, sevgi değil hayranlık duyulduğunu görmeye ihtiyaç duyar. Narsisizm duvarının kişinin sevgi beklentisini yok ettiği görülmektedir (Geçtan, 2002). Hayranlık beklentisi içerisinde kişinin kendine dair her şeyi gerçek dışı

şekilde büyütmesi ile narsisizmi açıklamaktadır (Demirci & Ekşi, 2017). Bahsi geçen hayranlık beklentisi ve benliğin büyütülmesi, kişide yer almayan yeteneklerden kaynaklanmaktadır. Kişilerin sahip olduğu yeteneklerin yani sahip olunanların şişirilmesi gerekmemektedir. Özgüven yetersizliğinin varlığıyla, gerçek kendilik kaybı ortaya çıkmakta ve kişiler gerçek kendilik kaybını bastırmaya yönelik geliştirdikleri bir olgu olarak görülmektedir (Anlı, 2005).

Horney, çocukluk döneminde yetersiz ilgi ve onaylanma sebebiyle sahte benlikler geliştirilebileceğini vurgular ve gerçek kendilik kaybını açıklamaktadır (Erdoğan & Öztürk, 2018).

Donalt Winnicott'ın birincil narsisizmi yorumladığı görülmektedir. Winnicott, narsisizm anne - bebek ilişkisi içinde değerlendirilmektedir (Roussillon,2010). Narsisistik durumu ben ve ben olmayan ayrımının içinde ele alarak, kimlik sorunlarının ve benlik saygısının yanı sıra anne ilişkisi ve ruhsal yaşamın narsisizmi açıklamada önemli olduğunu vurguluyordu. Erken çocukluk dönemi içerisinde benlik bütünleşmesi, gerçek kendilik ve sahte kendilik kavramlarını analiz ederek, anne ile bebek arasındaki bakıma dayanan ilişkiyi açıklamaya çalışmaktadır. Winnicott anne ile olan bu ilişkiye “bebeği kucaklama” adını vermiştir. Anne bebeği kucaklar ve bebeğin duygularını ona geri yöneltecek yansıtmayı yaptığında, bebeğin egosu desteklenmiş olmaktadır (Sarısoy, 2016). Margaret Mahler ise, narsisizmi bir patoloji olarak ele almış ve erken çocukluk dönemi içerisinde anne ile olan ayrışmanın getirdiği kayıplar neticesinde geliştiğini ifade etmiştir. Gelişimin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için anne ve bebek arasında güçlü bir bağın oluşması gerekmektedir. Eğer bu güven ilişkisini içeren bağ oluşmazsa bebeğin psikolojik gereksinimleri bir boşluk içinde kalır ve olumsuz düşünce işlevlerine neden olur (Bolat ve diğerleri, 2016).

Mahler, sınır yapıları ve narsisistik yapıyı anne - çocuk ilişkisi ile açıklamaktadır. Sınır yapılar bakım verene karşı geliştirdikleri ilişkide onu bütün olarak ele almazlar. Narsisistik yapılar ise, yakınlık - ayrışma ilişkisi içerisinde anneye ya da bakım verene yönelik bir büyülenmeci kendilik geliştirmektedirler (Anlı, 2007). Materson (2014), kişinin kendi işlevlerine yüklediği narsisistik yatırım kendilik temsilinin mükemmeliyetçiliğinin kaybedilmesiyle kendilik yapılanması bozulmaktadır. James Masterson, patolojik bir narsisizmden bahsetmektedir. Patolojik narsisizmde çocuğun anne ile ayrılma – bireyselleşme sürecinden hemen önceki dönemde saplanma olur.

Çünkü çocuksu büyümecilik tavrını sürdürerek bireyselleşme krizi aşmayı sürdürür (Anlı, 2005).

Narsisizmi kişilik özellikler açısından ele alan ve çalışmalarına konu edinenler ise Ernest Jones ve Robert Waelder olmuştur. Çalışmalarında kendini sevme, kendine yönelik değerleri yüceltme gibi ifadelerle narsisizm kişilik özelliklerine yönelik bulguları kullanmışlardır (Doğaner, 1996). Waelder'in bahsettiği narsisistik kişiler; kendi dışındaki herkesi küçük gören, kendini özel ve ayrıcalıklı hisseden, beğenilme arzusu içinde olan, bencil aynı zamanda da empati yapamayan kişilerdir (Waelder, 1925).

Psikanalitik kuramlar, narsisizmin kişilerin ruh sağlığını etkileyen faktörlerden biri olduğunu varsaymış ve narsisistik kişiliğin, kişinin gelişim sürecinin olağan bir döngüsü olarak kabul etmişlerdir (Kızıltan, 2000).

2.1.3 Narsisizmin türleri

Narsisizm temelde normal/sağlıklı ve patolojik düzey olarak iki gruba ayrılmaktadır. Bu bölümde narsisizmin türleri sağlıklı ve patolojik narsisizm başlıklarında verilecektir.

2.1.3.1 Sağlıklı narsisizm

Kendini sevme ve beğenme, yalnızlıktan rahatsızlık duymama becerisi şeklinde açıklanabilecek özsevi olgusu, sağlıklı narsisizm olarak tanımlanmaktadır (Sedikides ve diğerleri, 2004). Sağlıklı narsisizmin psikolojik sağlık için gerekliliğine vurgu yapan çalışmalar bulunmaktadır. Özsaygının, narsisizm ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini, benlik saygısının, narsisizmin önemli bir bileşeni olduğu ifade edilmektedir (Demirci & Ekşi, 2017).

Freud (2012)'un primer narsisizm olarak ifade ettiği ve gelişimin bir parçası olarak kabul ettiği birincil narsisizm ayrılmayı içermektedir. Ego gelişiminin birincil narsisizmden ayrılma ile sağlanacağını ileri sürdüğü görülmektedir. Bu ayrılma, libidonun dışarıdan dayatılan ego ideali ile yer değiştirmesi yoluyla sağlanmaktadır. Kişilerin egosantrik dönemini de içine alan narsisizmi gelişimin sağlıklı bir yönelimi olarak ele almış ve kişilerdeki narsisizmin, bireyin gelişim aşamalarından biri olduğunu ifade etmiştir.

Kişinin yaşam amaçlarına ulaştığında gururlanmasına, mutluluk duymasına katkı sağlayan, özgüveni yükselten bununla birlikte gerektiğinde kendini eleştirebilen yapı, sağlıklı narsisizm olarak ifade etmektedir. Sağlıklı narsisizm kişinin kendi benliği ve çevresi ile duygusal olarak uyumlu olduğu bir yapıyı da ortaya koymaktadır (Taştan, 2019).

Narsisistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerde pozitif bir benlik algısı mevcuttur. Ancak sahip oldukları bu pozitif benlik algısı, başkalarının onlar hakkındaki olumsuz davranışıyla karşı karşıya kalındığında yıkıcı bir kırgınlık yaşamalarına neden olmaktadır. Kırgınlığın yaratmış olduğu yaralanma bazen o kadar üstesinden gelinmez bir hal alabilmektedir ki patolojik narsisizmi doğurmaktadır. Kişiler, yaralanmalarını ortadan kaldırmak için, kendileriyle olan meselelerini artırmaktadırlar. Kişiler için çoğu zaman çevresindeki insanlar tarafından reddedilmek, üstesinden gelinemeyecek durumlar içermektedir. Kişiliğin bu denli hassas olması, patolojik bir narsisizm türü olarak karşılanmaktadır (Sedikides ve diğerleri, 2004).

2.1.3.2 Patolojik narsisizm

Patolojik narsisizm kavramı, narsisistik kişilik bozukluğunu (NKB) karşılamaktadır. Amerikan Psikiyatri Birliği'nin ruhsal ve mental bozuklukları sınıflandırma düzeni olan DSM 3. basımı ile patolojik narsisizm türü bir kişilik bozukluğu altında ele alınmaya başlanmıştır (Butchler ve diğerleri, 2013).

Kişilik bozuklukları tanı özellikleri çerçevesinde üç gruba ayrılmaktadır. Grublamanın sınırları hakkında çeşitli görüş ayrılıkları olsa da şuanda genel anlamda kişilik bozuklukları A,B,C kümesi olarak adlandırılan grublama tabidir. NKB; dramatik, duygusal - değişken (erratic) olarak gruplanan kümede yer almaktadır. Bu kümede yer alan kişilerin “şişirilmiş benlik değerine, abartılmış duygusal görüntülere” sahip olduğu belirtilmektedir (Davison & Neale, 2004).

Kernberg, narsisistik kişilik bozukluğunu açıklarken, ideal kişilik, gerçek kişilik ve ideal nesnenin patolojik bir birleşiminden söz etmektedir (Schmind, 2019). Narsisistik yapılarda kendisi dışında hiç kimseye ihtiyaç duyulmayacağı hissi hakimdir. Bu yalnızca kendine duyulan ihtiyaç yönelimini Kernberg, patolojik nesne ilişkilerinin temel bir parçası olduğunu belirtmektedir. Narsisist yapılar ideal nesne varlığını kabul etmemekle o nesneye yöneltmiş oldukları hisleri de kabul etmek

mecburiyeti içine girmemiş olurlar. Burada ideal nesneye duyulan hislerin yok sayılması kavramı, yoğun bir inkar durumu ortaya çıkmaktadır. Diğerlerine olan ihtiyaçları geri çevirmek hali ne kadar yoğun olursa olsun, ortaya çıkan boşluk hissi ve huzursuzluk, beraberinde bencil davranışları, empati kuramamayı, ilişkilerde derin duygular yaşayamama problemlerini beraberinde getirmektedir (akt., Yalçın ve diğerleri, 2017).

Miller ve diğerleri (2017) sağlıklı ve patolojik narsisizm için bir ayırım yapabilmenin çoğu zaman zor olduğu bununla birlikte yapılsa bile yeterli olamayacağı görüşünü sunmaktadırlar. Sağlıklı narsisizmin patolojik narsisizmden ayrımının, ince bir ayrıntıyı içerdiğini aktarmışlardır.

Amerikan Psikiyatri Birliği (2007), DSM 4. Basımına göre NKB, erişkinlik ile birlikte kendini gösteren, kişinin düşüncelerinde ve davranışlarında üstün olma, başkalarınca beğenilme hissi, diğerleriyle empati kuramama ile karakterize bir bozukluk olarak tanımlanmıştır.

Klinik uygulamalar açısından değerlendirildiğinde günümüzde patolojik narsisizm, DSM 5. Basımındaki tanısal kriterleri kapsayacak şekilde ele alınmaktadır (Nussbaum, 2015).

NKB olan kişiler, kendilerini beğenen, kendilerini diğer insanlardan üstün gören, aşırı onay bekleyen, ilgi ve övgü ile beslenen, eleştiriyi asla hoş görmeyen kişilerdir. Amerikan Psikiyatri Birliği (2013) DSM 5. Basım tanı kitabına göre, NKB, grandiyöz duygulanımlar, herkes tarafından sevilme, beğenilme, takdir görme isteği ve empatik duygulardan yoksunluk ile karakterize olan aşağıdaki tanımlardan en az beş tanesi belirgin olmak üzere: Kendisini ancak yüksek konuma sahip kişilerin anlayabileceğine inanma, hak ettiği duygusunu taşıma, isteklerini başkalarına yaptırma, diğerlerine birçok yönden sömürücü tutumlar sergileme, kendini beğenmiş tutum ve davranışlar sergilemek, kişisel başarısını abartı ile göz önünde tutma, başarılı olsun ya da olmasın, çevresinde üstün tutulma ihtiyacı duyması, kontrolsüz şekilde ve kusursuz ilişkiler üzerine düşünme, kendisinin özel bir birey olduğuna inanması, kendisinin diğer tüm insanlardan ayrıcalıklı olduğuna inanması, yakın ilişkiler koşunda kendi çıkarları doğrultusunda iletişimler geliştirmesi, yakın ilişkilerinde yalnızca kendini düşünme, kendi çıkarlarını ön planda tutma ve empati kurmakta zorluk, kendini özel hissetme ve bu sebeple herkes tarafında kıskanıldığına

inanma, kendinin kusursuzluğu ve mükemmelliğini kanıtlama çabası şeklinde ifade etmektedir.

DSM sınıflandırmasında yer alan NKB tanı kriterlerinin narsisizmin iki farklı yüzünden biri olan büyüklenmeci narsisizm özellikleri açısından yordadığı görülmektedir.

2.1.4 Narsisizmin boyutları

Teorisyenler, narsisizmin temelde büyüklenmeci ve kırılğan olarak 2 farklı boyutta ele alındığını ancak farklı varyantlarında içerebileceğinden bahsetmektedir (Miller ve diğerleri, 2017). Bu boyutları, psikanalitik kuramlar şöyle ifade etmektedir; “muhtaç, paranoid, manipülatif ve fallik narsisizm” narsisizmin, en karakteristik özelliğiyle kişinin aşağılık hislerine ve kendine ait yetersizliklere karşı geliştirdiği bir savunma meselesi olarak ele alınıyor olması, farklı formlarının ortak bir takım özelliklerde birleştiğini göstermektedir (İnan, 2015).

Büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm, kavramın iki ayrı yüzünü tanımlamaktadır (Ar, 2014). Her iki narsisizm türünün de birbirinden farklı olmasına karşın bazı ortak yanlar barındırdığı ve çoğu zaman eş zamanlı ilerlediği üzerine durulmaktadır (Şen & Barışkın, 2019).

Ernest Jones açıkça büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerini tarif eden bir analist olarak tanınmaktadır. Jones, büyüklenmeci narsisizmi kendilik değerinin abartıldığı, duygusal acıdan uzaklık içinde bulunan ve teşhircilik özellikleriyle tarif etmiştir (akt., McWilliams, 2020). Büyüklenmeci narsisizm, özel muamele beklentisi içinde bulunma eğilimi yüksek, empati yeteneğinden uzak, göstermeci, çevresindekilerle iletişim kurmada güçlük çekmeyen, sosyal ilişkilerde girişken, yüksek özgüven sahibi ve istediklerini alma söz konusu olduğunda saldırgan ve düşmanca çaba içerisine girebilen kişilik özelliklerini tanımlamaktadır (Demirci & Ekşi, 2017).

Miller ve arkadaşları (2012), büyüklenmeci narsisizmi görkemli narsisizm olarak ifade etmiş ve kendi kendini yönetebilen, hak sahibi olduğunu düşünen ve sosyalleşmeye yatkın yönlerinin belirgin olduğunu ifade etmektedir.

Kırılğan narsisizm ise, savunmasız narsisizm olarak ifade edilmekte ve başkalarına güvenmeme, özgüven eksiklikleri yaşayan bireyleri yansıtmaktadır. Benlik saygısını yeterli seviyeye getirememiş, sosyal iletişimlerinde başarısızlıklar yaşayan,

istediklerini elde edemediğinde ya da ilgi ve övgü yerine eleştiriye maruz kaldığında aşırı kırılma tavrı sergileme eğilimi yüksek ve kaygılı bir kişiliği tanımlamaktadır. Büyüklenmeci narsisizm depresyon ve kaygı ile negatif ilişki içindeyken, özgüven ve sosyal ilişkilerde girişkenlik ile pozitif yönde ilişkilidir. Kırılma narsisizm yapısı için de nevroz ile pozitif ilişkide olduğu, girişkenlik, sosyal iletişimde zayıf tavrı ve benlik saygısı ile negatif ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Şen & Barışkın , 2019; Miller ve diğerleri, 2017). Görüldüğü üzere, iki tür arasındaki en önemli ayrımı benlik saygısı oluşturmaktadır (Wink, 1991). İki narsisizm türünde de benlik saygısı ile mücadele edildiğini vurgulamaktadır. Her iki boyutun özellikleri dikkate alındığında kişilerdeki asıl patolojinin sahip olmadıkları başarıları gösterme eğilimleri, abartılı özgüvenleri olduğu dikkat çekmektedir. Bu açıdan her iki boyut içinde büyüklenmeci tavrın ortak olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte narsisizmin, ben odaklılığının yanı sıra bir de kırılma yönü dikkat çekmektedir. Her ne kadar daha kırılma yapıdan bahsedilse de, görünür bir kendini abartma davranışının ve yetersiz bir duygudaşlığın her iki tür içinde ortak olduğu ve büyüklenmeci narsisizmde açıkça izlenebildiği buna karşın kırılma narsisizmde “örtük” bir biçimde yer aldığı belirtilmektedir (Eldoğan, 2016).

2.1.5 Narsisistik kişilik özellikleri

Kişilik, üzerine çeşitli tanımlamalar yapılan ve farklı kuramcılar tarafından ele alınan bir kavramdır. Psikoloji kavramları içerisinde değerlendirildiğinde kişilik; düşünce, duygusama ve davranışlarımıza bağlı olan süreçlerin bütünüdür (Burger, 2003). Kişilik üzerinde, mizaç ve karakteristik özellikler etkili olmakta. Aynı zamanda kendilik algısı ve diğerleri hakkındaki ana inançlar da etkilidir (Taymur & Türkçapar, 2012). Özellikle çocukluk çağı yaşantıları ve ebeveyn - çocuk ilişkilerindeki süreçler narsisistik kişilik yapının temel rol oynamakta ve narsisistik kişilik özelliklerinin içsel sürecini açıklamaktadır.

Narsisistik kişilik (NK), psikolojide bir bozukluk olarak tanımlanmadan önce, bir kişilik tipi ve bir tutum şeklinde açıklanmaya çalışılmıştır. Freud, narsisizmi bir kişilik tipi olarak ele alınması gerekliliğini vurgulayan ilk kişi olmuştur (Freud, 2012).

Narsisizmin temelinde yer alan ruhsal süreçlerin neler olduğunu ortaya konulmasında, nesne ilişkileri kuramı ve kendilik kuramının katkısı kaçınılmazdır. Her iki kuram

için erken çocuk dönemi yaşantılarının vurgulandığı görülmektedir (Kılıç & Eryılmaz, 2019). Bu nedenle NK, kendilik kuramından ve nesne ilişkileri kuramından ayrı değerlendirilmesinin mümkün olamayacağı açıktır. Bu nedenle kişilik yapılanmasındaki özü anlamak için öncelikle nesne ilişkilerinden daha sonra da kendilik kuramından bahsetmekte fayda vardır (Anlı & Bahadır, 2007) .

Nesne ilişkileri kuramı, psikanalitik kuramın devamı olarak görülmekte, kişilik ve ilişkiler üzerinde etkili olduğu vurgulanmaktadır. Kuram, oral dönemde bebeğin birincil nesnesi olan anne ve anne memesi ile kurulan ilişkiye dayandırılmaktadır. Bebeğin birincil nesne ile kurduğu bağlanma, sağlıklı bir bağlanma sürecini içeriyorsa, ilerleyen dönemlerde kendine atfetmiş olduğu değerlerin olumlu olacağı düşünülmektedir. Kernberg (2016)'e göre içselleştirme aracılığıyla nesne ve bebek arasındaki ilişki, kişiliğin alt yapısını oluşturmaktadır. M. Klein bakış açısıyla oral dönem nesne ilişkisi kayıtlarının saklandığı, böylece ileri yaşlarda kendilik değeri üzerine büyük bir etki ettiği ifade edilmektedir (Gündoğan, 2016).

Kohut narsisizmi ifade ederken, benlik yapısı içindeki yer alan bir noksanlığı ifade etmektedir. Bu kişilerin benliklerinde yer alan noksanlık, onların üstünlük duygularına ve mükemmeli ortaya koyma çabalarını tetiklemektedir. Narsistik kişiler, kendilerini diğer insanlardan üstün görmekle kalmaz, bu durumun fark edilmesini ve yüceltilmiş olmayı da beklerler. NK, bireyin kendisini olduğundan daha önemli algıladığı, beğenilme ve beğenilme ihtiyacını aşırı beklentilerle hissettiği ve empati gösterememesiyle kavramsallaştırıldığı kişilik özelliği olarak tanımlamak mümkündür (Karaaziz & Erdem Atak, 2013).

Kohut, kendilik psikolojisini kendini algılama biçimi şekli olarak açıklamış ve onu kişiliğin çekirdeği ifadesiyle nitelendirmiştir. Kendilik objelerini ortaya koymuştur. Bu objeler kendiliğin bir parçası olarak algılanan nesnelere, dolayısıyla, ebeveyn ya da bakım veren şeklinde de ifade edilebileceği gibi çocuğun çevresinde önem atfettiklerinden oluşmaktadır. Çocukta görülen korku ve kaygının giderilmesi, benliğinden aldığı hazzın yansıtılarak, sürekliliğin sağlanması, bununla birlikte kendine olan güveninin güçlendirilmesi gibi işlevler kendilik nesnesi işlevleridir (akt., Terbaş, 2004).

Kohut (2016), NKB olan kişilerin, gelişim dönemlerinde "büyüklenmeci kendilik" ve "idealleştirilmiş ebeveyn imagosu" hattı içinde takılmış olduklarını ileri sürmüştür.

İki transferansın da çocuğun ilk dönemlerindeki yetersiz ebeveyn desteği sonucu oluşan dağılma eğilimine karşı geliştirdiği bir çaba olduğunu belirtmiştir. Çocuk için anneden gelen onay büyük önem taşımaktadır, çünkü bir çocuğun gelişimi için gereklidir. Almış olduğu onaylar sayesinde çocukta kendine değer verme duygusu geliştirir. Çocuğun anneden beklentisinin karşılanmaması, anneden onay alınmaması bir diğer ifadeyle anneden aynalama alamaması durumunda çocuk kendine olan saygısını ve bütünlük duygusunu sürdürmede zorlanmalar yaşar. Yaşadığı zorlanmaların üstesinden gelebilmek için kendini kusursuz olmaya zorlar, insanları etkilemeye çalışır. İdealleştirerek transferans, çocukta aynalama tepkisi alınmamişsa bu iki durumu ortaya çıkarır, anneyi idealleştirme ihtiyacı körelir ya da anne idealleştirilecek değerde olmayan konumuna getirilir. Bu tepkinin narsisistik kişiliğin kendilik dağılımına karşı geliştirdiği bir savunma olarak karşımıza çıktığı ifade edilmektedir (Karaaziz & Erdem,2013; Özakkaş, 2013; Anlı & Bahadır, 2007).

Kohut, benlik saygısının dışardan gelecek beğenmeyle beslendiğini vurgulamaktadır. Böylece, kendi kendilerine bir değer atfedebilmek için beklenti içene girdikleri, bu beklentinin de istenilen düzeyde ilgi ve övgü olduğunu belirtmektedir. Beklentileri karşılanmadığında kendilerine duydukları saygının yok olduğuna, buna karşılık diğer insanlardan beklenilene almak uğruna yeni bir takım işler içine girdiklerine vurgu yapar (Erdoğan & Öztürk, 2018). Kohut narsisist yapıları kendisini olduğundan daha görkemli görme, beğenilme ihtiyacını aşırı beklentilerle duyumsama, birlikte yaşadığı kişilere karşı empatik düşünce geliştirememesi ile açıklanan kişilik yapısı olarak tanımlamaktadır. Kohut'ta narsisizmin kırılma yüzünün belirginleştiği görülmektedir (Eldoğan, 2016).

NK özellikleri, kendini övmeye değer görme ve kendini sevme meselesi olarak görülmektedir. Kendine ait düşüncelerin olumlu algılar içermesi, başarılı olduğunu düşünme ve bu başarıların herkes tarafından görülmesi, takdir edilmesini istemek, sağlıklı bir durum olarak karşılanabilmektedir. Kendine atfetmiş olduğu değerler diğerlerince karşılanmadığını gördüğünde özgüvenin zedelenmesi de nitekim insani bir tepki olarak karşılanmaktadır. Diğerlerinin kendisini nasıl algıladığına dair düşüncelerle fazlaca meşguliyet içinde olma ve beklenti içindeki ilginin karşılanmaması durumunda büyük hassasiyet ve yaralanmalar yaşanır. Bu bağlamda, narsisist eğilimleri bencilce davranışlar, onay alma ve takdir edilme tutkusu içinde olma, kendilerine ait yüksek özgüvenli tavırlar, diğerlerinin sahip olduklarına karşı

uygun bir haset duygusuna sahip olma şeklinde tanımlamak mümkündür. Narsisist kişilikler, kendi kendilerine yeten kişilerdir, bu nedenle empati yoksunlukları onları etkilemez. Bununla birlikte kendilerini otorite kabul ederler ve her zaman hak iddia etme hakkını kendilerinde bulurlar (Atay, 2009). Narsisistik kişilerde diğerleri üzerinde hak iddia etme hakkına sahip oldukları düşüncesi hakimdir. Bu düşünce onların, suç ve saldırganlık davranışlarını da tetikleyebilmekte ve suç yatkınlıklarının, kişilik özellikleri ile ilişkilendirilmesine neden olabilmektedir (Erdoğan & Öztürk, 2018). Kernberg narsisistik kişilerin yenilgiyi ve onaylanmamayı kabullenememesinin saldırganlıklarını ve öfkelerini artırabileceğini söylerken, Kohut da narsisistik yapının getirdiği empati yetersizliğinin ve bencilliğin yarattığı öfkeli davranışı açıklamaktadır. Yavuzer (2012), E. Fromm ve Rochlin de saldırganlık ile narsisizm ilişkisinin anlamlılığına işaret ettiğini belirtmektedir.

Rochlin, öfke ve saldırganlığın, empati yeteneği düşüklüğü ve kendi ihtiyaçlarını diğerlerinden üstün görme gibi narsistik özelliklerin ile beslendiğini ifade etmektedir (Ayhan & Hicdurmaz, 2020).

Bencil olmanın ve durumundan rahatsızlık duymamanın narsisistik kişiliğe ait bir yapı olduğu ileri sürülmektedir (Yılmaz, 2019). Kişilerin kendi kişiliklerine yönelik tutumları ve onların diğerlerine yönelik geliştirmiş oldukları tutumlarının kişilik yapılanmaları çerçevesinde belirleneceğini ve narsisizmin kişilik yapısının bir parçası olarak yaşam boyunca onun geliştirmiş olduğu ilişkilere dokunacağı ileri sürülmektedir (Kızıltan, 2000).

Narsisistik kişilik özellikleri taşıyan bireylerin, bebeklik ve çocukluk dönemlerinde geliştirmiş oldukları bağlanma örüntüleri, diğerleriyle olan ilişkilerinin yapısında etkili olduğu görüşü savunulmaktadır. Özellikle anne - bebek bağlanma modelinin yetişkinlik bağlanmada yakın ilişki dinamiklerini de yönlendirdiği savunulmaktadır. (Subaşı & Kazan, 2020). Bahsedilen genelleme ile çocukluk çağı bağlanma sorunlarını yetişkin ilişkilerine taşıdıkları yönündedir (akt. Şen, 2019). Çocukluk döneminde yaşanan deneyimlerin ve anne - bebek bağlanma örüntülerinin yaşamın ilerleyen dönemlerinde diğerleriyle olan deneyimler ve yakın ilişkiler ile çok yönlü bir etkileşim içinde olduğu literatür çalışmalarınca belirtilmektedir. Geliştirilmiş olan bağlanma modeli, romantik ilişkinin biçiminde ve duygusal yaşamda belirgin bir şekilde rol almaktadır (Farley & Shaver, 2000). Narsisistik yapının temelinde yetersiz bakım veren bir anne ile yaşayan çocuk olduğu varsayılmakta, uyum bozucu

davranışlar ve benmerkezciliğin kalıplaşmış davranış örüntüleri, yetişkin dönemlerinde ilişki kurma biçimlerine yansiyabilmektedir (Kılıç & Eryılmaz, 2019).

Narsisistik kişilikler, kendilerini beğenen, kendilerini diğer insanlardan üstün gören, onlardan aşırı onay bekleyen, ilgi ve övgü aşığı, eleştiriyi asla hoş görmeyen kişilerdir. Narsisistik kişilik yapılanmasında kişilerin kendilik algıları, özsayıları ve ego yapılanmasında oluşturduğu yapı göstermektedir ki; kaçınan ve kaygılı bağlanma stilleri kimi zaman narsistik kırılmanın üstesinden gelmek için kullanılabilir. Bununla birlikte narsisistik yapılarda büyülenmeci tutumlar sorgulandığında, anne-bebek ilişkilerinin mükemmelliğini savunarak kendilerine korunaklı bir savunma geliştirdikleri de görülmektedir. Kişiler, kendilerine atfedildiğini düşündükleri zayıflıklarını uzaklaştırdıklarını düşünmelerini sağlamaktadır (İnan, 2015; Karaaziz & Erdem Atak, 2013).

Narsisistik yapılarda yakın ilişkilerine yönelik kişilik yapılanmalarına bakıldığında yakın ilişkilerinde yüzeysel hislere sahiptirler. Onlarla güçlü ilişki bağları kurmazlar ve derin duygular hissetmezler. Özellikle romantik ilişkilerinde yaşanan ayrılıklar onlar için yıkıcı bir etkiye sahip olmamaktadır. Duygusal olarak eksiklik hissetmemekle birlikte, terkedilmiş olmanın kırılma ile hareket ederler (Karaaziz & Erdem Atak, 2013).

Narsisistik kişilikler içselleştirilmiş duygularını ilişkilerine yansıtamamaktadırlar. Onlar için sevgi göstermek, karşı tarafa empati duyabilmek ne kadar zorsa aynı şekilde, kendi sevgi, kaygı, üzüntü gibi duygularını itiraf etmek ve yakın ilişkide olduğu kişiye anlatabilmek de bir o kadar zordur. İhtiyaç duydukları sevgi ve ilgiyi, kendilerini yüceltme, karşıdakini değersizleştirme yoluyla kapamaya çalışmaktadırlar. Bu durumun yarattığı en büyük sorun da kendilerini yüceltmelerine karşın yoğun bir boşluk hissi içinde bulunmalarıdır. Sevgi eksikliği, narsisistik kişilerin sevmeye kapasitelerinin gelişmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu kişiler başkalarını sevmeyi başaramadıkları gibi kendilerini de sevmeyi başaramamaktadırlar. Narsisistik kişilerin diğer insanlarla olan ilişkisinin başrolünde belirgin bir şekilde özsayı meseleleri bulunmaktadır (McWilliams, 2020).

2.2 Yakın İlişki Kavramı

İnsanlar doğdukları andan itibaren diğerleri ile bir ilişki sürdürme eğilimindedirler. Kişilerin diğerleriyle ilişkide olma motivasyonu onların başkalarıyla var olduklarını

göstermektedir (Öngün& Ünsal, 2018). İnsan ilişkileri öncelikle anne ile başlamakta ve ilk yakın ilişkiler ebeveynler ile oluşmaktadır. Yakın ilişki kavramını tek bir boyutta ele almak doğru değildir. Kişilerin anneleriyle başlamış oldukları ilişki yaşamının ilerleyen yıllarında ilişki şeklini de değiştirerek devam etmektedir. Birine yakın olma isteği onlarla yakın ilişki geliştirme sürecinin başlangıcıdır. Bu beraberliğin getirmiş olduğu inanç ve yapılar süreç içerisinde romantik ilişkilere, arkadaşlıklara ve en genel ifadeyle de yakın ilişkilere yön vermektedir (Geçtan, 2016).

Yakın ilişki çoğu zaman kişilerin karşdakine duyduğu duyguları ya da aşkı karşılamak için kullanılsa da (Gönen&Ünal,2018). Aslında yakın ilişki, kişilerin yalnızca yetişkinlikte kurdukları romantik bir ilişkiyi kapsamamaktadır. Geniş bir anlamı ifade etmektedir (Terzi & Özbay, 2016). Yakın ilişki kavramı genel anlamda; aile ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri ve romantik ilişkileri içeren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişiler yaşamlarının her döneminde diğer insanlara ihtiyaç duyarlar ve onlarla ilişki içinde bulunurlar. Bu ilişki, aile ilişkileri, arkadaşlık, dostluk ilişkileri ya da romantik ilişki kavramı olarak ele alınabilir. Hepsinin ortak bir noktası vardır, bir ihtiyacın karşılanması bu ilişkilerdeki ortak noktadır. Her bir ilişki biçimi bir ortak paylaşım sahıptir ve kişinin yakınlık kurma, yakın bir ilişkiyi yürütme ihtiyacını karşılamaktadır (Eryılmaz & Ercan, 2010).Yetişkin bir birey olmanın verdiği değişimle birlikte kişiler sürdürmüş oldukları aile ilişkileri ve arkadaşlık ilişkilerine yakınlık duygularını paylaşmış oldukları romantik ilişkilerini de eklemektedirler.

Yakınlık ve yakın ilişki kavramı incelendiğinde üzerine birçok tanımlama yapıldığı görülmektedir. Yakınlık denildiğinde kişilerin yaşamı içerisinde diğerleriyle kurduğu etkileşim ifade edilmektedir (Eryılmaz & Ercan, 2010).

Hendirck (2004) yakınlık kavramında romantik ilişkiyi tanımlamış ve kişilerin birbiri ile olan ilişkisini, yakınlık kurma isteği içinde olma durumu olarak ifade etmiştir. Hendirck'in yakınlık kavramında kişilerin birbirleri ile yakın olma isteğine vurgu yaptığı görülmektedir.

Yakın ilişki dinamiği, karşılıklı olarak duyguları paylaşabilme becerisini içermektedir. Karşısındaki kişiyle duygularını paylaşabilme ve aynı zamanda onun hislerini anlayabilme ve ortak bir duygu yaşayabilme yeteneği kimi insanlar için

oldukça zor olabilmektedir. İyi geliştirilmiş bir yakın ilişki, temel ihtiyaçları karşılamada yeterli olduğunda dolayı kişilerin psikolojik iyi oluşunu da etkilemektedir (Demir & Özdemir, 2010).

Kişinin inançları ve kişiliği çoğu zaman ikili ilişkilerde nasıl bir etkileşim geliştireceğini belirlemektedir. Kalıplaşmış kişilik yapılanması yakın ilişkilere yön veren etkenlerden biridir. Sağlıklı bir kişilik örüntüsü, sosyal ilişkilerindeki başarı ve yakın ilişkiler kurma ve sürdürme başarısını da artırmaktadır. Yetişkin bağlanma yakın ilişkileri başlatabilme ve sürmekte olan ilişkide beklentilerine yanıt bulabilme başarısını da içermektedir (Atak & Taştan, 2012; Hendrick, 2004).

Yakın ilişkinin bir boyutunu da romantik ilişki oluşturmaktadır. Çalışmada yakın ilişki kavramı, romantik ilişki boyutu ile ele alınmaktadır. Kişiler yaşamakta oldukları romantik ilişkiler içerisinde yaşama dair beklentilerini karşılamayı düşünürler. Aynı zamanda kişilerin ilişkileri doyurucu nitelikte olabilmekte ya da bir hayal kırıklığı yaratma şeklinde de olabilmektedir.

2.2.1 Yakın ilişki eğilimleri

Kişilerin yaşamı içerisinde yakın ilişkiler her zaman gelişimi sürecinin bir parçası olarak var olmuştur. Kişilik yapılanmasında, psikolojik ve fizyolojik gelişiminde rol oynayan yakın ilişkiler, yaşamın bir parçasıdır (Güloğlu & Kararımak, 2017). Romantik ilişkiler de tüm yakın ilişki türlerine benzer olarak bağlanma, sevgi, güvenme ve birden fazla psikolojik ihtiyaçlar üzerine kurulu bir ilişki türüdür (Sarı, 2008). Bu ilişki tür içerisinde diğerleriyle olan yakınlığın kalitesi bireylerin sosyal, psikolojik ve fiziksel sağlıklılık durumuna da yön vermektedir. Bireylerin kendilerine ve diğerlerine olan güven duygusu, kendilik değeri, kontrol etme ihtiyaçları yakınlık kurabilme yeteneği ve kurulan yakınlığın kalitesine bağlıdır (Güloğlu & Kararımak, 2017).

Yakın ilişkilerde kişiler partnerleriyle olan iletişimlerini sürdürürken çeşitli psikolojik eğilimler içinde olmaktadır. Yakın ilişkilerle ilgili birden fazla psikolojik eğilimden bahsetmek mümkündür. Snell ve arkadaşları (2002) yakın ilişkilerle ilgili çeşitli psikolojik değişkenleri araştırmış ve ilişkide kendine güven, ilişkiye saplantı, ilişki farkındalığı, ilişki güdüsü, ilişki kaygısı, ilişki girişkenliği, ilişki depresyonu, dışsal ilişki kontrolü, ilişki izlenimi ayarlama, ilişki korkusu değişkenlerinin yakın ilişkilerle ilişki olabileceğini düşünmüş ve bu yönde araştırma sürdürmüşlerdir (akt.,

Büyükşahin, 2005). İlişki içinde geliştirilen eğilimler kişilerin bağlanma stillerinden de etkilenmektedir. Güloğlu ve Kararımak (2017) korkulu ve kaygılı bağlanmanın diğerleri hakkındaki şemalarının olumsuz olduğunu yakın kayıtsız bağlanmanın ilişki kurmayı başlatmada zorluk yaşadığını belirtmektedir. Bağlanma modellerimizin de temelinde bebek ve anne arasında ilk ilişki geliştirme modeline dayandığı düşünüldüğünde bireylerin kurdukları yakın ilişki ve özelinde ikili ilişkileri ifade etmek için kullanılan duygusal yakın ilişki bağlanma ile birlikte ele alınması gereken bir kavram olarak görülmektedir.

Büyükşahin (2005) çalışmasında kişilerin romantik ilişki yaşadıkları partnerleriyle olan ilişkilerinde yaşadığı psikolojik eğilimler sekiz alt başlıkta tanımlanmaktadır. Bu eğilimler, ilişki doyumu, romantik ilişkiden alınan memnuniyeti ifade etmektedir. İlişki doyumu insanların ilişkilerine yönelik kişisel değerlendirmeleridir. Sabatelli (1988) kişilerin ikili ilişkilerinden beklentilerinin partnerlerinde gerçekleştiriliyor olması olarak tanımlanmaktadır(akt.,Öcal Yüceol,2016). İlişki girişkenliği, bir ilişkiyi başlatabilme yeteneği ve isteğini tanımlanmaktadır. Aynı zamanda diğerleriyle olan ilişkilerdeki girişkenliği de karşılamaktadır. İlişkide kendine güven, bireyin ilişkisinde kendine olan güven ve kendi potansiyelini olumlu şekilde değerlendirmesini ifade etmektedir. İlişki korkusu ve kaygısı, bireylerin yakın ilişkiden kaçınmasını açıklamaktadır. İçsel ilişki kontrolü, ilişki sürecinin kendi içsel kontrolü ve kendi kararlarıyla yönlendirdiğine inanmasını ifade etmektedir. İlişkiye odaklanma ilişki kurma isteğinin yüksek olmasıdır. İlişki izlenimi, diğerlerinin ne düşündüğünün önemsenmesini ifade etmektedir. Dışsal ilişki kontrolü ise içsel kontrolün tam tersi olarak bireylerin ilişki süreçlerinin tesadüfi olaylara bağlı olduğu ve kendi kontrolünde olmadığını düşünmesini ifade etmektedir (Büyükşahin, 2005).

Bağlanma stilleri ve yakın ilişkilerin birbiri ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bağlanma örüntüleri ve psikolojik eğilimler ile bireylerin duygusal ilişkilerinin ve patolojik durumlarının birbirinden bağımsız olmadığı varsayılmaktadır. Bağlanma modeli yetişkinlik döneminde bireylerin duygusal gelişimlerini de etkilemektedir. Bağlanma örüntüsünün güvenli bir şekilde algılanması ve sürdürülmesi, sağlıklı bir kişilik yapılanmasının temel yapı taşlarından birini oluşturmaktadır (İnan, 2015).

Kişilerin bağlanma örüntüleri onların romantik ilişkilerinde ve arkadaşlık ilişkilerinde yakınlık kurabilme, kendine güven, yakınlık kurmaktan korku duyma gibi psikolojik eğilimler üzerine etkili olabilmektedir (Güloğlu & Kararımak, 2017).

2.3 Bağlanma Kavramı

İnsan, diğer canlılar gibi yaşamını sürdürmek için yardıma ve bir bakım verene ihtiyaç duymaktadır. Bakıma ihtiyaç duyma konusunda insanı diğer canlılardan farklı kılan ise bakım ihtiyacının tüm canlılara göre daha uzun bir süreyi kapsamasıdır. İnsanlar diğer canlılardan farklı olarak hem fiziksel hem de psikolojik olarak bir bakım verene ve sevgi nesnesine uzun süreler ihtiyaç duyar. Yeni doğmuş olan bir bebek için başka bir insana olan ihtiyaç en temel gereksinimdir. Bebek doğumdan itibaren başka insanlarla olan iletişimi sürdürür. İşte yeni doğan ve ona bakım veren arasındaki bu ilişki, “attachment” denilmektedir. Türkçe’ de ise bağlanma terimini karşılamaktadır. Görünürde yaşamını sürdürme ve ihtiyaçlarını giderme olarak karşımıza çıkan bu gereksinim, yalnızca yaşamsal sürecin devam etmesi için olması gereken fiziksel bakımla sınırlı kalmayıp bebeğin annesine ya da daha genel ifadeyle bakım veren kişiye yakın olma gereksinimini de içermektedir. Bağlanma duygusal bir bağ kurma durumunu ortaya koymaktadır (Karakaş & şahin Dağlı, 2019).

Yakın duygusal bağ kurma ihtiyaçları insanın evrensel ihtiyaçlarından biridir. Bireylerin bebeklik dönemlerinde geliştirmiş oldukları bağlanma modelleri onların içsel temsillerini ifade etmektedir. Böylece bağlanma bireylerin hem kendiliğine yönelik algılarını hem de ilerleyen yaşamında karşılaştığı kişiler ile ilgili bilişsel ve duygusal davranışlarının kalitesini ortaya koymaktadır (Gonzales ve diğerleri, 2020).

Bağlanma, bebeklik – bakım veren arasında başlayan, çocukluk yıllarında şekillenmeye meyleden ve yalnızca o dönemde kalmayıp yaşamın ilerleyen yıllarında belirginleşen devamında da etkisini sürdürdüğü gözlenen bir görüngüdür. Bununla birlikte bağlanmanın bireylerin, yalnızca çocukken bakım verene karşı geliştirdiği bir görüngüden öte tüm yaşamı boyunca devam ettirdiği davranış ve eğilimleri de içeren bir süreç olduğu düşünölmektedir. Bebeklik döneminde bakım verenle kurulan ilişki modelinin yetişkinlik yıllarında duygusal kararlara yön vermesi ve ağlanmanın diğer insanlarla ilişki kurma modelini şekillendiriyor olması da kişilik yapılanmasını etkileyen bir olay olduğu düşöncesini kuvvetlendirmektedir (Subaşı & Kazan, 2020; Selçuk ve diğerleri, 2005).

Yaşamları süresince kişiler çeşitli dönemlerden geçmektedirler. Bebeklik, çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde kişilerin hem yaşam içinde gelişen durumları

algılayışları hem de diğer insanlarla kurdukları iletişimleri bağlanma örüntülerinin temelinde gelişmektedir (Kesebir ve diğerleri, 211).

2.3.1 Bağlanma kuramı

Bowlby (2012) ve Ainsworth uzun yıllara dayanan çalışmaları bağlanma kuramının kökenlerini oluşturmaktadır. 1950'li yıllarda bağlanma teorisinin temel prensiplerini formüle eden ve bağlanma kuramını öne süren Bowlby olmuştur. Bowlby kuramını uzun teorik çalışmalar sonucunda öne sürmüştür. Bowlby teorisini geliştirirken tıp, gelişim psikolojisi ve özellikle de psikanalizden faydalanmış ve Freud'la birlikte diğer tüm psikanalizcilerin çalışmaları incelenmiştir (Soysal ve diğerleri, 2005).

Bowlby kuramını açıklarken psikanalitikten etkilendiğini açıklıkla ifade etmektedir. Özellikle bağlanma üzerine yazdığı kitabında, insanın bağlanma davranışı ve bağlanma örüntülerinden bahsederken psikanalizin etkilerinden bahsetmektedir (Bowlby, 2012; Peluso ve diğerleri, 2004).

Bağlanma kuramının temeli, görüş olarak bütünlük bir yapıdadır. Kuramın alt yapısına bakıldığında, psikoloji, nesne ilişkileri gibi farklı kuramlara dayanmakta ve nihayetinde bebek ile bakım veren arasındaki yakınlık meseleleri üzerine geliştirilen bir ilişki sürecini ortaya koymaktadır. Bu nedenle bütünlük çalışmanın sonucu olarak ifade edilmesi doğru olacaktır (Bahadır, 2006; Kesebir ve diğerleri, 2011).

Kuram, yakın meseleleri ele almış ve özellikle anne ile çocuğu arasındaki sevgi bağları üzerine konumlandırılmıştır. Kuramın ifade ettiği şekliyle bağlanma sürecinde çocuk anneyi, güvenilecek bir alan olarak görmektedir. Yeni doğan ile annesi arasında oluşan bağlanma, güvenli ya da güvensiz olarak ifade edilmektedir. Bağlanma ilişkisinin kalitesi ve bebeğin güvenli ilişkiler geliştirebilmesini bebeğin yaşadığı bakımın kalitesini belirlemektedir (Peluso ve diğerleri, 2004).

Bowlby (2012) dünyaya gelen her bireyin tehlike ve yüksek stres anlarında kendilerini koruyabilmek adına bir bakıcıya ihtiyaç duyduklarını ifade ederken, bağlanmanın temelinde de bu ihtiyacın yer aldığını savunmaktadır. Nasıl ki ebeveynlerin bebeklerinin ihtiyaçlarını karşılama ve duygu değişimlerini anlama konusunda yüksek hassasiyet gösteriyorsa, bebekler de ebeveynlerinin duygusal değişimlerine karşı yüksek hassasiyete sahiptirler. İki tarafta da var olan bu hassasiyet beraberinde taraflar arasındaki güçlü ilişkinin de temel dayanağı

olmaktadır. Bağlanma olgusu, karşılıklı bu ilişkinin bir sonucu olarak gelişim göstermektedir (Yıldız, 2012).

Güvenli bir bilişsel model geliştirebilmenin temelinde tutarlı ve duyarlı davranışlar sergileyen ve yakınlık kurulabilecek bir bakım verene ihtiyaç vardır. İlgisiz ve umursamaz bir anne davranışıyla karşılaşan bebekler kendini sevmeyen ve sevilmeye layık görmeyen aynı zamanda diğerlerini de sevmeyen bir bilişsel Şema oluştururlar. Buna karşılık yakınlık ihtiyacı duydukları bakım verenin duyarlı ve tutarlı davranışlarını algılayan bebekler, kendini güvende hissetmekte ve bakım verenin olası bir uzaklaşma durumlarını tehdit olarak algılamayan kendine ve diğerlerine karşı güvene dayalı bir bilişsel model oluştururlar. Oluşturulan bilişsel modeller bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemlerini izleyerek Őekillenir ve yetişkinlik dönemlerinde de kalıplaşmış bir model olarak karşımıza çıkabilmekte ve onların duygusal yaşamlarında güçlü bir rol oynadığı belirtilmektedir (Farley & Shaver, 2000).

Güvenli bağlanma geliştiren bebekler, annelerine karşı sevgi ve güven ilişkisi içindedirler. Diğerlerini anlamada ve paylaşmada uyumlu eğilimleri vardır (Cassidy, 1988). Anneleriyle yakın ilişki isteklerini karşılayabilmektedirler. Bununla birlikte anneden ayrılmak durumunda kaldıklarında telaş ve stres yaşarlar ancak tekrar anne ile bir araya geldiklerinde streslerini yenebilmeyi başaran bebeklerdir. Rahatlıkla yaşadıkları stresi unuturlar. Bu bebekler anneyi kaybetmekten korkma eğiliminde olmadıklarından çevreyi gözlemleyen ve etrafını keşfeden bebekler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaygılı – kararsız bağlanan bebekler; birincil bakıcın desteğine aşırı bir ihtiyaç halinde olduğu varsayılmaktadır. Bakım verene karşı yakınlık kurma ihtiyaçlarının fazla olduğu bu sebeple ayrılma söz konusu olduğunda yoğun duygusal patlamalar yaşamalarına neden olan durumlar ortaya çıkmaktadır (Farley & Shaver, 2000). Kaygılı bağlanma geliştiren bebekler “gergin bebekler” olarak ifade edilmektedir. Annelerine olan uzaklık onları gerginleştirmekte ancak annelerini bulduklarında yakınlık ihtiyaçları yüksek düzeyde olmasına karşın bu isteği bir dirence çevirmektedirler. Böylece hem yakın olmayı isteme hem de yakınlığı kuramama arasında gidip gelen kararsız bir model oluşturmaktadır. alışmalar bu tarz bağlanmalarda bakım verenin tutarlı davranışlarının etkisinin önemine değinmektedir (Bahadır, 2006).

Kaçınmacı bağlanma stili geliştirmiş olan bebeklerin bakım verenleri ile geliştirdikleri ilişkiye bakıldığında, ayrılma konusunda katı bir rahatsızlık yaşamadıkları, ayrılma son bulduğunda ise bir rahatlama belirtisi göstermedikleri, kayıtsız davrandıkları belirtilmektedir. Kaçınmacı bağlanma geliştiren bebekler bakım verene kayıtsızdır ve çevrelerinde olup bitenle ilgilenirler ve annenin ya da bakım verenin yanlarında olup olmadığı konusunda bir telaş ve rahatlama duyguları söz konusu olmamaktadır (Bahadır, 2006; Bretherton, 1992; Keskin & Çam, 2007).

2.3.1.1 İçsel çalışan modeller

Anne ve bebek arasındaki bağlanma ilişkisinde, bebeğin annesine yönelik inancı onun kendine yönelik kişilik kodlamalarını içermektedir. Bowlby (2012), kuramsal çalışması olan bağlanmayı açıklarken, “içsel çalışan modeller” olarak adlandırdığı bilişsel durumlardan bahsetmektedir. Bahsedilen bilişsel durumlar, bebeğin ya da çocuğun diğerlerine ilişkin oluşturmuş olduğu yapıyı ifade eder. Bu yapı bebeğin annesiyle diğer bir ifadeyle bakım verenle olan yaşantısı ve bu yaşantı içerisinde bakım verenin tavır ve davranışları ile şekillenmektedir (Kesebir ve diğerleri, 2011; Morsümbül & Çok, 2011).

Çocuklar güvenli bir üs geliştirebilmek için bakım verene bir bağlılık ihtiyacı duyarlar. Beklentilerini karşılayan bakım veren çocuk için güvenli bir üs olarak kabul edilir (Farley & Shaver, 2000). İçsel çalışan modeller, çocuğun bir sığınak olarak kabul ettiği anneye karşı geliştirmiş olduğu güvenli ve sığınılacak bir alandır. Böylece çocuk kendilerini güvende hissedecek örüntüler, anılar oluşturur. Buna karşılık güvensiz bağlanma geliştiren çocuklar, güven ve sağlıklı bir sığınak arayışındaki beklentilere kapılırlar ve ileriki yollarda bu karşılanmamış beklentiler boşluklar yaratır. Bu boşlukları doldurabilmek için çoğu zaman çarpıtmalara yer verilmektedirler (Cassidy ve diğerleri, 2013; Kesebir ve diğerleri, 2011). Bebeğin kendi zihninde oluşturmuş olduğu şema, annenin/bakım verenin kendi duyduğu ihtiyaçları karşılama davranışıyla şekillenmektedir. Bakım veren tarafından temel fizyolojik ve yaşamsal ihtiyaçlarının yanında bebeğin ihtiyaç duyduğu güvenlik ihtiyacı, yakınlık kurma ihtiyacı gibi gereksinimlerin karşılanma biçimi ve bakım verenin davranışları, bireylerin yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerindeki beklentilerini ve romantik ilişkide olduğu kişilere karşı tutumlarını oluşturan bir model yaratmasına ortam hazırlamaktadır.

Kişilerde, çocukluk dönemindeki bağlanma ile oluşturulan bu bütünleşmiş düşünce ve inanç yapısı, içsel çalışan modeller ile ifade edilmiştir. İhtiyaçların ne derece karşılandığı bebeklerde bir çalışan model oluşturmaktadır. Bu çalışan model, bebeğin kendisinin sevilmeye değer mi yoksa sevilmeye değmez, değersiz bir varlık mı olduğuna karar vermesine yapı oluşturur. Daha net bir ifadeyle bebekler kendi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik durumu değerlendirerek kendi kişilikleri hakkında çalışan bir model ürettikleri varsayılmaktadır (Kesebir ve diğerleri, 2011).

İçsel çalışan modelde bebek kendine yöneltilen ve pozitif fayda sağlayacak davranışları gördüğünde anneyi güvenilir kodlar ve kendinin değerli olduğuna dair bir zihinsel şema belirler. Tam tersi bir durumla karşılaşan bebek ise annenin tutarsız ve güvensiz olduğuna dair ve kendine yönelik olumsuz inançlarının bulunduğu bir zihinsel temsil geliştirir. Bu temsil, içinde değersizlik, sevgiyi hak etmeme ve sevgiye değer olmama inançlarını barındıran bir zihinsel temsil modelini oluşturmaktadır (Berber Çelik, 2018).

2.3.2 Yetişkin bağlanma

Bowly'nin bağlanma üzerine çalışmaları bebeklik - çocukluk üzerine yoğunlaşmaktadır. Ancak bununla birlikte Bowly bağlanma ilişkisinin bebeklikte başlayan ve kişilerin ölümüne kadar süredir bir süreç olduğunu da belirtmektedir. "Beşik – Mezar" ifadesi bu devamlılığı en yalın haliyle açıklamaktadır (Bowlby, 2012). Bağlanmanın yetişkinlik dahası da yaşlılık döneminde de sürdürülen bir işlev olduğunu öne süren Ainsworth (1998), yetişkin dünyasında bağlanma stillerini incelemiştir (Bahadır, 2006).

Yetişkin bağlanma stillerinin gelişimine bakıldığında, ilk olarak 1990'lı yılların sonlarına, Main, Kaplan ve Cassidy tarafından ele alındığı görülmektedir (Çalışır, 2009; Cassidy J., 1988). Main, yetişkin bağlanmayı çocukluk dönemi bağlanmaları üzerinden yorumlamaktadır. Main'in e karşı Hazan ve Shaver ise, romantik ilişkiye yönelik bağlanmayı incelemiş yetişkinlikteki bağlanma stillerinin Ainsworth ve arkadaşlarının modeli ile benzerliğini ifade etmiştir. Ainsworth bağlanmayı, bebeklerin bakım verenle geliştirdikleri güvenli bir yer ihtiyacını karşılama ve yakınlık duygusunu yaşayabilme alanı olarak gördüğünü söyler. Bu ilişkiye benzer olarak yetişkinlerin de ikili ilişkilerinde huzurlu alan bulma ve kendini güvende hissedebilme ihtiyacını sürdürdüğünü belirtmektedir (Morsümbül & Çok, 2011).

Dolayısıyla yetişkin bağlanma, yakın ilişki içinde olma isteği ve kendine güvenli bir üs bulabilme sürecini bir arada içermektedir. Bu yönüyle yetişkin bağlanma bebek - ebeveyn bağlanma oldukça güçlü bir benzerlik içindedir. Çocuklukta anne - babaya ya da bakım verene geliştirilen o bağlanma modeli, yetişkinlik ile birlikte yakın ilişkide bulunan kişilere bir diğer anlamda ise romantik ilişkilere yöneltilmiş olur (akt., Bahadır, 2006).

Yetişkin bağlanmanın temelinde her ne kadar ebeveyne yönlendirilen ilişkinin sürdürülmesi yer alsada bebek - ebeveyn bağlanma modelinden ayrıldığı noktalar da bulunmaktadır. Bunlardan biri, çocukluk döneminde kurulan duygusal bağlar tamamlayıcıyken yetişkin dönemindeki duygusal bağlar karşılıklıdır. İlişkideki taraflar, karşılıklı olarak hem bakım veren hem de alan konumundadır. Yetişkinlerdeki bağlanma ilişkileri incelendiğinde içsel olarak gerçekleştirilmek istenen istek ve arzuların onların davranışlarını tetiklediği belirtilmektedir. Bebeklik döneminde bağlanma ilişkisi ise yalnızca bakım veren üzerine yoğunlaşmakta ve karşılanmak istenen ihtiyaç yalnızca yakınlık kurabilme ihtiyacı olarak belirtilmektedir. Bebeklik dönemindeki salt yakınlık kurma ihtiyacı çocukluk döneminde beraberinde çocukluk dönemlerinde bakım verene karşı duyulan güven ihtiyacını karşılamayı da içermektedir.

Çocuklukla birlikte ilerleyen yıllarda bu durum akran iletişimde de sürdürülmeye başlar ve temel ihtiyaç yakınlığı sürdürme eğilimidir. Ergenlik dönemlerine gelindiğinde ise, ebeveynlerle güven ilişkisi geliştirme eğilimi, sosyal çevrelerinde yakınlığı kurabilme ve bu yakınlığı sürdürme ihtiyacına yönelmiş olur. Ergenlikle birlikte bağlanma ihtiyacı ebeveynlerden diğerleri ile yakınlık ilişkilerine çevrilmiş olur. Bireyin bebeklik ve yetişkinlik arasında bağlanma ilişkisinin davranışsal olarak değişmediği ancak bağlanma ilişkisinin yönlendirilmiş olduğu kişilerde farklılaşmaların olduğu görülmektedir. Dolayısıyla burada bir aktarımdan bahsetmek de mümkündür. Anne ile geliştirilen bağlanma ilişkisinin zamanla, sosyal ilişki içinde olan kişilere yönelik yakın ilişkiler geliştirme ve nihayetinde romantik ilişkiye karşı geliştirilen bir bağlanmaya dönüştürüleceği düşüncesi mevcuttur (Altun ve diğerleri, 2013; Subaşı & Kazan, 2020). Bununla birlikte bebeklikte gelişen bağlanma temsilleri, yetişkinlik ve yaşlılık dönemi boyunca ilişkilerde etkileşimleri biçimlendirmeye devam etmektedir. Yetişkinlikte yaşanan bağlanmanın ebeveynlerle olan bağlanma modelini yansıtabilme ihtimali üzerine durulmaktadır (Farley &

Shaver, 2000; Feeney, 2002). Mary Main (1985) erken dönemlerde geliştirilen bağlanma stiline, bebeklikle birlikte çocukluk ve ergenlikte de sürdürüldüğünü belirtmektedir.

Yetişkinlerde bağlanma davranışları incelendiğinde bağlanmanın, kişilerin tamamen yakın ilişkilerine yönelttikleri bir davranış olduğu belirtilmektedir. Yetişkinler için bağlanma, tüm anlamsal durumları partnerine yönlendirme, ona karşı yakınlık geliştirme, kendisine güvenilir bir sığınak bulabilme gibi ihtiyaçları karşılamak amacıyla geliştirdikleri bir davranış örüntüsünü ifade etmektedir (Uytun ve diğerleri, 2013).

Yetişkin bağlanma biçimleri üçlü ve dördü bağlanma modeli olarak araştırılmıştır. Hazan ve Shaver (1987) yetişkin bağlanma modelini üçlü bağlanma stilleri ile ifade etmiş ve yetişkin bağlanmayı üçlü bağlanma modelinde açıklamıştır. Bartholomew ve Horowitz (1991) ise yetişkin bağlanma stilini dördü bağlanma modeli ile açıklamaktadır.

2.3.3 Yetişkin bağlanma stilleri

Yetişkin bağlanma stilleri ile ilgili çalışmalarda genellikle Bartholomew ve Horowitz tarafından geliştirilen “Dördü Bağlanma Modeli” ile Hazan ve Shaver’ın “Üçlü Bağlanma Modeli” ve Brennan, Clark ve Shaver’ın kaçınma ve kaygı boyutu çerçevesinde ele alındığı görülmektedir.

2.3.3.1 Hazan ve Shaver’ın bağlanma teorisi

Hazan ve Shaver çalışmalarında, Ainsworth’un ortaya koymuş olduğu üçlü bağlanma biçiminin, bebeklik ve çocuklukta olduğu gibi yetişkin yaşamı içerisinde de geliştirilebileceğini vurgulamıştır. Hazan ve Shaver (1987)’in çalışmalarıyla bağlanma bebek – anne ya da bakım veren arasındaki şefkatli bağlara odaklanmanın ötesinde yetişkin yaşamında yöneltilen yakın ilişkilere ve romantik ilişkilere odaklanmaya doğru ilerlemiştir (Shaver & Mikulincer). Günümüzde bağlanmanın yetişkinlik ile sınırlı kalmayıp yaşlılık döneminde de sürdürüldüğü üzerine belirtilmektedir. Bağlanma örüntülerinin bebeklik, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlikten sonra yaşlılıkta da sürdürülüyor olmasını araştırmaların yeni odak noktası olmuş ve bu yöndeki teoriler üzerine çalışmaların yoğunlaştığını göstermektedir (Yıldız, 2012).

Hazan ve Shaver'in üçlü bağlanma modeli; güvenli, korkulu ve kaygılı/kararsız bağlanma olarak açıklanmaktadır (Dilmaç ve diğerleri, 2009).

Hazan ve Shaver (1987)' e göre; yetişkinlerin bağlanma stilinde, bebeklik dönemindeki ilişkinin temelini sürdürüldüğü görülmekle birlikte, bazı ayrıştığı alanlarında olduğuna vurgu yapmıştır. Ancak ne kadar ayrışsa da yine üç boyut olan modelinin; güvenli bağlanma, kaygılı/kararsız bağlanma, kaçınan/korkulu bağlanma stiline sürdürüldüğünü ifade etmiştir (Cooper ve diğerleri, 1998).

Güvenli bağlanma stili geliştirmiş kişiler, olumlu bir zihinsel modele sahiptirler (Terzi & Cihangir Çankaya, 2009). Kendilerine ve diğerleri hakkında zihinsel temsillerinde olumlu ilişkiler geliştirebilme becerileri vardır. Güvenli bağlanan yetişkinlerin kişilik yapılanmalarına bakıldığında, olumlu benlik algısının mevcut olduğu varsayılmıştır.

Kaygılı bağlanma stili geliştiren kişiler, romantik ilişkilerinde olumsuz beklentiler içine girmektedirler (Terzi S., 2014). Olumsuz beklenti içinde olmalarının alt yapısında ise, değersizlik hisleri ve yalnız kalma, çevresi tarafından istenilmeme ve tercih edilmeme korkusunun yer aldığı belirtilmektedir. Güvenli bağlamaya karşın kaygılı ve kararsız bağlanma stili geliştiren kişiliklerde ise, yetişkinler yakın/romantik ilişkilerinde bir düzen oturtamazlar, inişli çıkışlı bir yakın ilişki eğilimleri vardır. Bunun nedeni aslında kendilerine olan endişe ve güvensizlik hisleridir. Bu bağlanma stilinde diğerlerine yönelik belirgin bir olumsuz inanç şemaları mevcuttur. Bu nedenle yakın ilişkiler konusunda da beklentilerinin karşılanmayacağına dair olumsuz bir umma içindedirler (Sümer & Güngör, 1999).

Bu kişiler, korkularından kaynaklı duygularını ifade edemezler. Dolayısıyla, sıklıkla olumsuzu beklerler ve partnerleri ile de inişli çıkışlı bir ilişki sürdürürler. Kendilerine olan güvensizlikleri, onları ilişki içinde kıskanç ve duyarsız yapmaktadır. Duyarsızlıklarının altında ise yine kaygı yatmaktadır. İlişkide olduğu kişilerin kendisine yakın ve yoğun hislerle bağlı olduğu inancını kabullenemezler. Buna inanmaz ve ilişkilerinde bu güçlü bağlar ile karşılaştıklarında huzursuz olurlar. Korkulu bağlanma stili geliştiren kişilerde ise güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin aksine kişilik yapılanmaları olumsuz modellerle çevrilidir (Berber Çelik, 2018; Terzi & Cihangir Çankaya, 2009).

Kaçıngan / korkulu bağlanma stili geliştirmiş bireylerde ise, kişilerin kendilerine yönelik öz algıları negatiftir. Diğerleri ile yakın ilişki kurmaktan çekinirler, romantik ilişkilerinden rahatsızlık duyarlar ve genellikle romantik ilişkiler konusunda karşısındakine karşı güvensizlik ve korku hissederler (Permuy ve diğerleri, 2010).

2.3.3.2 Bartholomew ve Horowitz'in yetişkin bağlanma modeli

Barholomow ve Horowitz (1991) yetişkinlerde bağlanmayı açıklamak için çalışmalar yapmış ve Hazer ve Shaver'in üçlü bağlanma modelinin ardından dördü boyutlu bir model ortaya koymuşlardır.

Bağlanma stillerinin, dört boyutta ortaya çıktığını değerlendirmişlerdir. Yaptıkları çalışmada, zihinsel modellerin kesiştiği dört bağlanma stiline ortaya çıkacağını ileri sürmüşlerdir. Bu zihinsel modele göre oluşan bağlanma stillerini; güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız olmak üzere dört boyutta ifade etmektedirler (Sümer & Güngör, 1999; Permuy ve diğerleri, 2010).

		Benliğin Modeli	
		Pozitif Benlik	Negatif Benlik
Diğerleri Modeli	Olumlu	Güvenli	Saplantılı
	Olumsuz	Kayıtsız	Korkulu

Şekil 2.1: Bartholomew ve Horowitz'in Yetişkin Bağlanma Modeli

Kaynak: (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Geliştirmiş oldukları yeni modelde, Hazan ve Shaver'in kaçıngan bağlanma stilini korkulu ve kayıtsız olarak iki farklı grupta ifade etmişlerdir. Bartholomev ve Horowitz'in önerdiği, dört orijinal bağlanma örüntüsü, kişilerin kendi imgelerine yönelik ve aynı zamanda onların diğerlerinin görüşleri hakkındaki fikir ve inançlarına yönelik ifadeleri de içeren bir birleşimi ifade etmektedir (Bartholomew & Horowitz, 1991). Bu model, benlik modeli ve diğerlerinin kesişme noktasını ortaya çıkaran yapıyı ifade etmektedir. Pozitif benlik modeli diğerlerinden onay almadan kendine değer atfedebilen ve kendi sevilebilirlik değerini ortaya koyabilen bir diğer ifadeyle kendini sevgiye layık görme düşüncesinde bozulmalar olmayan yapıyı ifade ederken negatif benlik modeli de diğerlerinden onay alma ihtiyacını ifade etmektedir (Dilmaç ve diğerleri, 2009). Bartholomew ve Horowitz bağlanmayı kendilik ve

diğerleri ile ilişkileri yansıtan bağlanma modelini ortaya koyan temel boyutlar çerçevesinde sınıflandırmış sınıflandırmışlardır (Özer ve diğerleri, 2015).

Bartholomew ve Horowitz'in sınıflandırmasına göre; Güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin olumlu algıları vardır. Diğerleri ile ilgili değerlendirmeleri de olumludur (Bartholomew & Horowitz, 1991). İlişkiler kurma ve aynı zamanda bu ilişkide bağımsız kalma özgürlüğünden vazgeçmezler. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler kendisine ve diğerlerine yönelik olumlu algılara sahiptir. Başkalarıyla hem yakınlık kurup hem de özerk kalmayı başarabilirler.

Güvenli bağlanma geliştiren yetişkinlerde, diğerleri ile daha kolay ilişki kurabildiği, yakınlık kurmaktan korkmadığı görülmektedir. Dolayısıyla güvenli bağlanan yetişkinler, romantik ilişkilerini sürdürmekte zorluk çekmezken aynı zamanda yalnızlık ile ilgilide korkuları olmayan kişiler olarak ifade edilmektedir (Berber Çelik, 2018; Terzi & Özbay, 2016).

Korkulu bağlanma stilinde kişinin kendilik ve başkalarına yönelik algısı olumsuzdur (Dilmaç ve diğerleri, 2009). Diğerleriyle yakınlık ve sosyal temas kurmak istemelerine rağmen güven problemi yaşamakta veya reddedilmekten korkmaktadırlar. Bundan dolayı da sosyal ortam ve aktivitelere katılmaktan çekinirler (Bahadır, 2006). Bu bireylerin benlik değerleri düşüktür, aynı zamanda diğerlerini de güvenilmez bulmaktadırlar. Yakın ilişkiden ve yakınlık kurmaktan kaçındıkları saptanmaktadır.

Bu kaçınma yakınlık kurmada kaygı duymalarından kaynaklanmaktadır. Korkulu bağlanma stili ile kaygı ve kaçınma boyutlarının birbiri ile ilişkili olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bartholomew & Horowitz (1991) modelinde, korkulu bağlanma üç boyutlu bağlanma modelinde yer alan kaçınmacı bağlanma özelliklerini de gösterdiği ifade edilmektedir. Kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireylerde içsel çalışan modellerin diğerlerinin güvenilmez olduğu ve yakın ilişkilerde güçlü bağlar kurmaktan uzak durmak gerekliliği yönünde çalıştığı görülmektedir. Diğerlerine güvenmezler fakat bu bireylerin özgüvenleri yüksek, kendileri hakkındaki şemaları olumludur. Kaçınan bağlanan çocuklar, özellikle 0-3 yaş döneminde bakım veren tarafından ihmal edilmiş ve ihtiyaçları yeterince karşılanmamış çocuklardır. Erken dönem bakım veren ilişkileri sonucunda kendilerine yetme konusunda başarılıdırlar.

Diğerlerine olan güvensizlikleri, ihtiyaçlarını da reddetme eğilimi doğurmaktadır. Bu kişiler yakın bir ilişkiyi reddeden kişiler olarak belirtilmektedir. Bu nedenle yetişkinlik dönemlerinde yakın ilişkilerinde bağlanma geliştiremez, karşıdakiyle kolay bir empatik süreci yürütemezler. Diğerleri ile ilişkileri olumsuz bir yapılanma içindedir. Bu durum onların ikili ilişkilerinde iletişim sorunlarına neden olmaktadır (Kılıç & Kümbetlioğlu, 2019).

Saplantılı bağlanma geliştiren kişilerin kendilerine dair algıları olumsuzdur. Buna karşın diğerlerine yönelik olumlu değerlendirmelere sahiptirler (Bartholomew & Horowitz, 1991). Diğerleri tarafından seilmeme, onaylanmama durumunda düşük öz benlikleri onların kendilerini suçlamalarına neden olmaktadır (Dilmaç ve diğerleri, 2009; Bartholomew & Shaver, 1998). Bu suçlamanın altında yer alan onaylanmama ve seilmemeye verilen bir tepkidir. Diğerleri tarafından onay almak, kendilerine değer atfetmelerine neden olmaktadır (Yıldız, 2012). Saplantılı bağlanan bireylerin benlik algılarının olumsuz olduğu bildirilmektedir. Özgüvenleri düşüktür, yakın ilişkide oldukları kişiden onay almaya ihtiyaç duyarlar (Kesebir ve diğerleri, 2011). Kayıtsız bağlanan bireyler saplantılı bağlanmanın tersi özellikler gösterirler. Bu kişilerin kendilik algıları olumlu olmasına rağmen başkalarına yönelik algıları olumsuzdur. Özgüvenleri yüksektir fakat acı çekmekten korkup başkalarına güven ve duygusal bağlanma konusunda isteksizdirler. Başkalarına olan gereksinimlerini ve yakın ilişkilerin gerekliliğini önemsemezler (Yıldızhan, 2017; Morsümbül & Çok, 2011).

Geliştirilen bağlanma stili kişilerin bebeklikte başlayan fakat yaşam boyu devam ettirdiği bir ilişki süreci olmasını ifade etmektedir. Aynı zamanda geliştirmiş oldukları ilişki modelinde, bireylerin yetişkin yaşamlarındaki yakın ilişkilerinde de ilişki yönelimlerini etkilemiş olması beklenilmektedir. Dolayısıyla bireylerin romantik ilişkilerinde ortaya çıkan güven sorunları, yaşanan kaygılar ve içgörülerini, onların geliştirdikleri bağlanmayı da belirleyebilmektedir (Bahadır, 2006).

2.3.3.3 Brennan Clark ve Shaver'ın yetişkin bağlanma modeli

Brennan, Clark ve Shaver (1998)'da yetişkin bağlanma stillerini kaçınma ve kaygı boyutu çerçevesinde ele almışlardır. Temel olarak bağlanmada iki boyut belirlemişler ve dört bağlanma stilini ortaya koymuş oldukları iki temel boyuta göre tanımlamışlardır. Bu tanımlamaya göre; düşük kaygı ve kaçınma seviyesinde olan

bireyler güvenli, en yüksek seviyedekiler ise korkulu bağlanma biçimine sahiptir. Düşük kaygı seviyesi, yüksek kaçınma seviyesi olan bireyler kayıtsız bağlanma biçimine sahipken, yüksek kaygı seviyesi, düşük kaçınma seviyesi olan bireyler saplantılı bağlanma biçimine sahiptir (Sümer & Güngör, 1999).

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. Tarama modeli, betimleyici bir araştırma modeli olup, geniş kitlelerin görüşlerini, özelliklerini betimlemeyi hedeflemektedir. Geçmişte ya da şurada olan, devam eden bir durumu olduğu şekliye betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun düşen modeldir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2010). İlişkisel tarama modelleri ise; iki ve daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim varlığını belirlemeyi, değişim varsa bunun nasıl olduğunu saptamaya çalışmayı amaçlayan araştırma modelleri için kullanıldığı için kullanılmaktadır (Karasar, 2012).

Değişkenler arasında ilişkiyi belirleyebilmek için korelasyon testi kullanılmaktadır. İlişkisel araştırma modelleri açıklayıcı ve tahmin modeli olarak iki modelden oluşmaktadır. Bu nedenle ilişkisel tarama modeli mevcut araştırmaya uygun bulunmuştur.

3.2 Araştırma Grubu

Araştırmanın evreni Türkiye’de yaşayan 20 yaş üstü yetişkin bireylerdir. Araştırma grubu ise; Türkiye’de yaşayan 20- 64 yaş aralığındaki yetişkinlerden gönüllülük esas alınarak oluşturulmuştur. Katılımcılara gönüllülük esasına dayalı olarak, survey yöntemi (online anket) ile ulaşılması planlanmıştır. Katılımcılar 370 kişi olarak öngörülmüştür. Veri toplama aşamasında veri kaybı da göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde 51 ve üzeri katılımcı sayısının olmadığı saptanmış bu nedenle dağılımlarda 41 ve üzeri ortak bir gruplandırmaya tabi tutulmuştur.

Çalışmanın örneklem seçiminde, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden olan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay örnekleme tekniği, ulaşılabilir olması, ekonomik olması ve uygulama açısından elverişli olması sebebiyle tercih edilmiştir (Karasar, 2012).

Araştırmaya katılan katılımcıların, kişisel bilgilerinin yaş, cinsiyet ve ilişki sürelerinin dağılımını gösteren bilgiler Çizelge 3.1’de sunulmuştur.

Çizelge 3.1: Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Demografik	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	226	61,1
	Erkek	144	38,9
Yaş	20-30 yaş	182	49,2
	31-40 yaş	118	31,9
	41 yaş ve üzeri	70	18,9
İlişki Süresi	Hiç olmadı	28	7,6
	3 aydan az	11	3,0
	3-6 ay arası	15	4,1
	6 ay - 1 yıl arası	35	9,5
	1 yıl ve üzeri	281	75,9
	Toplam	370	100,0

Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde; katılımcıların %61,1’inin kadın, %38,9’unun erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların %49,2’sinin 20-30 yaşında, %31,9’unun 31-40 yaşında, %18,9’unun 41 ve üzeri yaşında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların ilişki sürelerine göre dağılımları incelendiğinde; %3,0’inin 3 aydan az, %4,1’inin 3-6 ay arası, %9,5’inin 6 ay - 1 yıl arası, %75,9’unun 1 yıl ve üzeri olduğu belirlenirken, %7,6’sının hiç ilişkisi olmadığı belirlenmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada kişisel bilgileri elde etmek amacıyla kişisel bilgi formu, narsistik kişilik özelliklerin ölçülebilmesi amacıyla, Kızıltan (2000) tarafından uyarlanan Narsistik Kişilik Envanteri, yakın ilişkilerdeki psikolojik eğilimleri ölçmek amacıyla, Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (Büyükşahin, 2005) ve yetişkin bağlanma stillerini ölçmek amacıyla (Selçuk ve diğerleri, 2005) tarafından uyarlanan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II kullanılmıştır.

3.3.1 Demografik bilgi formu

Katılımcıların cinsiyeti, yaşı ve yakın ilişkilerindeki sürelere ait bilgileri edinmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu çalışmada yakın ilişkiler romantik ilişkiler olarak ele

alınmış katılımcılar bilgilendirilmiştir. Bu bilgiler araştırma grubu hakkında bilgi toplamak amacıyla edinilecektir.

3.3.2 Narsistik kişilik envanteri

Narsistik kişilik özelliklerini ölçmek için Narsistik Kişilik Envanteri (NKE) kullanılmıştır. Narsistik Kişilik Envanteri 1979 yılında, Dr. R. Raskin ve Dr. Hall tarafından geliştirilmiştir. Narcissistic Personality Inventory (NPI) Ölçeğinin Türkçe formu dil eşdeğerliliği, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları 2000 yılında Hakan Kızıltan tarafından tamamlanarak Narsistik Kişilik Envanteri (NKE) adını almıştır.

Narsistik Kişilik Envanteri'nden alınan toplam puanın, alt ölçeklerden gelen puandan daha yordayıcı olduğunu belirtilmektedir. Wallace ve Baumeister (2002) NKE'den alınan toplam puanın alt itemlerinden alınan puandan daha geçerli olduğunu öne sürmüştür (akt., Köymen, 2019). Bu nedenle NKE'nin Türkçe versiyonu yedi ayrı item yerine büyüklenmeci narsisizmi ölçmek için kullanılmaktadır. NKE; psikiyatri sınıflandırılmasının dışında kalan bireylerin kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Ölçekten alınan puanların net bir ayrımı bulunmadığından çalışmamızda katılımcı grup NKE'den aldıkları toplam puanın ortalaması hesaplanarak narsistik eğilimleri değerlendirilmiştir. Ölçekten alınacak en yüksek puan 34'tür. Bu durumda alınan puan ortalaması 34'e yaklaştıkça patolojik narsisizmi düşündürmektedir. NKE DSM' den hareketle oluşturulmuş fakat klinik olarak belirti göstermeyen narsistik yapıları saptamayı amaçlamıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda (Cronbach alfa) içsel tutarlılık kat sayısı .84 olarak belirlenmiştir (Kızıltan, 2000).

3.3.3 Çok boyutlu ilişki ölçeği

Yakın ilişkilerdeki psikolojik eğilimleri ölçmek amacıyla Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİE) kullanılmıştır. Çok Boyutlu İlişki Ölçeği, Snell ve arkadaşları tarafından 2002 yılında geliştirilmiştir. Ölçek, yakın ilişkideki psikolojik eğilimleri çok boyutlu olarak ölçmeyi amaçlamaktadır. Büyüksahin tarafından 2005 yılında Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Ölçeğin modeli, 60 madde ve 5'li likert kodlamadan oluşmaktadır.

Ölçeğin test tekrar test güvenilirlik katsayısı. 80 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında 480 üniversite öğrencisinden veriler elde edilmiştir.

Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) ise .81'dir. Her bir alt ölçeğin iç tutarlılık katsayıları .73 ile .91 arasında değişmektedir (Büyükşahin, 2005).

Ölçeğin Alt Faktörleri:

- İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma: Faktör 1: 2, 3, 4, 12, 14, 15, 23, 25, 34, 36, 45, 47
- İlişki Doyumu: Faktör 2: 10, 18, 21, 28, 32, 39, 43, 50, 53
- İlişki Korkusu/Kaygısı: Faktör 3: 5, 6, 9, 16, 20, 26, 31, 37, 42, 48
- İlişki İzlenimi Ayarlama: Faktör 4: 8,19, 30, 41, 52
- İlişkide Kendine Güven: Faktör 5: 1, 11, 22, 33, 44
- Dışsal İlişki Kontrolü: Faktör: 6, 7, 29,40, 51
- İlişki Girişkenliği: Faktör 7: 17, 27, 38, 49
- İçsel İlişki Kontrolü: Faktör 8: 13, 24, 35, 46

3.3.4 Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri II

Çalışmada yetişkin bağlanma stillerini ölçmek amacıyla Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YİYE-II) kullanılmıştır. Fraley ve diğerleri (2000) tarafından geliştirilen ölçek yetişkin bağlanma stillerini, kaçınma ve kaygı olmak üzere iki temel boyutta ele almaktadır.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Selçuk, Sümer ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Ölçeği tamamlayan katılımcılar kaygı ve kaçınma boyutlarında değerlendirilmektedir. Aynı zamanda ölçek, Bartholomew ve Horowitz'in önerdiği dörtlü bağlanma modeli temelinde de değerlendirilebilmektedir. Sümer, küme analizi yapılarak ölçekten kategorik ölçümler alınabileceğini ve dörtlü bağlanma modeli temelinde sınıflandırmalar yapılabileceğini önermiştir (Sümer ve Güngör, 1999).

Ölçek, her bir boyuta ait 18 madde olmak üzere toplamda 36 maddeden oluşmaktadır. Kaçınma ve kaygı boyutları yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olup, ölçeğin güvenilirlik katsayıları kaygı boyutu için .86, kaçınma boyutu için .90 olarak belirlenmiştir. Cronbach alfa katsayıları alt boyutlar için kaçınma boyutu için .90 ve kaygı boyutu için .86'dır. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II'de (YİYE II), 7'li likert tipi ölçek maddelerinden (1=Hiç Katılmıyorum; 7=Tamamen Katılıyorum) oluşmaktadır. Katılımcılar kendilerine uygun olanı işaretlemektedirler (Selçuk ve diğerleri, 2005).

Miller ve diğeri, 2017 Araştırma kapsamında, demografik bilgi formu ve üç farklı ölçekten yararlanılmıştır. Ölçeklerin, örnekleme ölçme özelliğini karşılayabilmesi açısından Türkçe uyarlama çalışmalarının yapılmış olmasına dikkat edilmiştir ve ölçek kullanım izinleri alınmıştır.

Ölçeklerin çalışmamızda güvenirlik değerleri Çizelge 3. 2' de verilmiştir.

Çizelge 3.2: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait Güvenirlik Düzeyleri

Ölçekler	Güvenirlik Analizi Türü	Güvenirlik Düzeyi
Narsisistik Kişilik	KR-20	0,962
İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma	Cronbach's Alpha	0,907
İlişki Doyumu	Cronbach's Alpha	0,831
İlişki Korkusu/Kaygısı	Cronbach's Alpha	0,828
İlişki İzlenimi Ayarlama	Cronbach's Alpha	0,855
İlişkide Kendine Güven	Cronbach's Alpha	0,833
Dışsal İlişki Kontrolü	Cronbach's Alpha	0,794
İlişki Girişkenliği	Cronbach's Alpha	0,808
İçsel İlişki Kontrolü	Cronbach's Alpha	0,819
Çok Boyutlu İlişki Ölçeği Genel	Cronbach's Alpha	0,763
Kaygı	Cronbach's Alpha	0,846
Kaçınma	Cronbach's Alpha	0,926
Genel Bağlanma	Cronbach's Alpha	0,898

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırma ait veriler, Surveey Programı kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın sorularının yer aldığı link online ortamda, Türkiye’ de yaşamakta olan kişilere ulaştırılmış, kişilerin online anketi doldurmaları ile veri toplanmıştır. Katılımcılara ulaştırılan anket çalışmasında, araştırmanın konusu, katılımcının haklarını açıklayan bilgilendirme onamı iletilmiştir. Katılımcılar gönüllülük esası gereğince dilediklerinde ankette ayrılma hakları olduğu bildirilmiştir. Katılımcıların iletilen linkteki onam formunu işaretlemelerinin ardından sırasıyla demografik bilgi formu, NKE, YIYE II ve ÇBİÖ cevaplandırmışlardır.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS 24 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımlarının verilmesinde betimleyici analizlerden frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan tüm ölçeklere ait betimsel bulguların verilmesinde ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin dağılımlarının incelenmesinde merkezi eğilim ölçümlerinden basıklık-çarpıklık değerinin -2 ile +2 arasında olması ve ortalama-medyan yakınlığına bakılmıştır.

Verilerin normal dağılımdan geldiği belirlendiğinden 2'li grupların karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi 2'den fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü Anova analizi yapılmıştır. Yapılan Anova analizi sonucunda gruplar arasındaki farkların belirlenmesi için post-hoc testlerinden scheffe testi yapılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkinin incelenmesinde pearson korelasyon analizi kullanılmış, ilişkinin gücünü ve narsisizm düzeyinin değişkenler üzerindeki değişimin belirlenmesinde ve ilişkinin gücünün belirlenmesinde ise regresyon analizi yapılmıştır. Narsistik kişilik ölçeğinin güvenilirlik düzeyinin belirlenmesi için KR-20 testi yapılırken, likert yapılı ölçeklerin güvenilirlik düzeyleri belirlenirken cronbach's alpha analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle kullanılan ölçeklere ait betimsel istatistikler ve normallik dağılımlarına ait analizler sunulmuş ardından ölçeklerin demografik özelliklere göre farklılıkların incelendiği analizler verilmiştir. Son bölümde ise, çalışmanın ana analizleri olan Pearson korelasyon analizi ve regresyon analizine ait bulgular ve bulguların istatistiksel yorumları sunulmuştur.

4.1 Ölçeklerin Normallik Test Sonuçlarına Ait Bulgular

Çizelge 4.1: NKE Normallik Testi Sonuçları

Ölçek	Kolmogrov-Smirnov			Merkezi Eğilim Ölçümleri			
	Statistic	Sd	P	\bar{x}	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
NKE Toplam Puan	0,225	370	0,000	12,54	11,00	0,679	-0,989

Verilerin dağılımlarının belirlenmesinde merkezi eğilim ölçümlerinden aritmetik ortalama, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmıştır. Medyan ile aritmetik ortalama değerinin birbirine yakın ya da eşit olması ile çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 sınırları içerisine düşmesi nedeniyle elde edilen verilerin dağılımının normal dağılımdan geldiği belirlenmiştir (George & Mallery, 2010).

Çizelge 4.2: YIYE-II Normallik Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kolmogrov-Smirnov			Merkezi Eğilim Ölçümleri			
	Statistic	Sd	P	\bar{x}	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Kaçınmacı B.	0,048	370	0,043	3,62	3,61	0,194	-0,450
Kaygılı B.	0,051	370	0,023	3,62	3,56	0,291	-0,325
Yakın İlişkilerde Toplam	0,032	370	0,200	3,62	3,60	0,011	-0,494

Elde edilen verilerin dağılımlarının belirlenmesinde merkezi eğilim ölçümlerinden aritmetik ortalama, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmıştır. Medyan ile aritmetik ortalama değerinin birbirine yakın ya da eşit olması ile çarpıklık

ve basıklık değerlerinin ± 2 sınırları içerisinde düşmesi nedeniyle elde edilen verilerin dağılımının normal dağılımdan geldiği belirlenmiştir (George ve Mallery, 2010).

Çizelge 4.3: ÇBİÖ Normallik Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kolmogrov-Smirnov			Merkezi Eğilim Ölçümleri			
	Statistic	Sd	P	\bar{x}	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
İlişkiye Odaklanma	0,041	370	0,195	2,97	3,00	0,017	-0,442
İlişki Doyumu	0,056	370	0,007	3,45	3,44	-0,261	-0,338
İlişki Korkusu/Kaygısı	0,050	370	0,025	2,48	2,40	0,290	-0,318
İlişki İzlenimi Ayarlama	0,077	370	0,000	2,47	2,40	0,309	-0,636
İlişkide Kendine Güven	0,105	370	0,000	2,24	2,20	0,548	0,101
Dışsal İlişki Kontrolü	0,085	370	0,000	2,89	3,00	-0,112	-0,600
İlişki Girişkenliği	0,093	370	0,000	2,40	2,25	0,291	-0,336
İçsel İlişki Kontrolü	0,104	370	0,000	2,73	2,75	-0,031	-0,134
ÇBİÖ Genel	0,043	370	0,093	2,78	2,79	-0,136	-0,157

Verilerin dağılımlarının belirlenmesinde merkezi eğilim ölçümlerinden aritmetik ortalama, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmıştır. Medyan ile aritmetik ortalama değerinin birbirine yakın ya da eşit olması ile çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 sınırları içerisinde düşmesi nedeniyle elde edilen verilerin dağılımının normal dağılımdan geldiği belirlenmiştir (George ve Mallery 2010).

4.2 Kullanılan Ölçeklere Ait Betimsel İstatistikler

Çizelge 4.4: NKE İçin Betimsel Bulgular

Ölçek	\bar{X}	s.s.
Narsistik kişilik özellikleri Toplam puanı	12,54	10,93

Narsistik kişilik envanterine ait betimsel bulgular incelendiğinde katılımcılar genel ortalamasının ($\bar{x}=12,54$) seviyesinde olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.5: ÇBİÖ İçin Betimsel Bulgular

Alt Boyutlar	\bar{X}	s.s.
İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma	2,97	0,82
İlişki Doyumu	3,45	0,76
İlişki Korkusu/Kaygısı	2,48	0,75
İlişki İzlenimi Ayarlama	2,47	0,97
İlişkide Kendine Güven	2,24	0,79
Dışsal İlişki Kontrolü	2,89	0,98

Çizelge 4.5: Devamı

Alt Boyutlar	\bar{X}	s.s.
İlişki Girişkenliği	2,40	0,88
İçsel İlişki Kontrolü	2,73	0,84
Çok Boyutlu İlişki Ölçeği Genel	2,78	0,32

Yakın ilişki eğilimlerine ait betimsel bulgular incelendiğinde katılımcılar; ölçeğin genel ortalamasının ($\bar{x}=2,78$) orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyut ortalamaları incelendiğinde; ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma düzeylerinin ($\bar{x}=2,97$) orta seviye, ilişki doyumu düzeylerinin yüksek düzeyde ($\bar{x}=3,45$), ilişki korkusu kaygılarının düşük düzeyde ($\bar{x}=2,48$) ilişki izlenimi ayarlama düzeylerinin düşük seviyede ($\bar{x}=2,47$), ilişkide kendine güven düzeylerinin düşük ($\bar{x}=2,24$), dışsal ilişki kontrol düzeylerinin orta seviyede ($\bar{x}=2,89$), ilişki girişkenliği düzeylerinin düşük düzeyde ($\bar{x}=2,40$), içsel ilişki kontrollerinin ise orta düzeyde olduğu ($\bar{x}=2,73$) belirlenmiştir.

Çizelge 4.6: YIYE-II İçin Betimsel Bulgular

Alt Boyutlar	\bar{X}	s.s.
Kaçınmacı Bağlanma	3,63	1,48
Kaygılı bağlanma	3,61	0,96
Bağlanma Genel	3,62	0,95

Bağlanma stillerine ait betimsel bulgular incelendiğinde; katılımcıların kaçınmacı bağlanma düzeylerinin orta ($\bar{x}=3,63$) ve kaygılı bağlanma düzeylerinin orta ($\bar{x}=3,61$) düzeyde olduğu belirlenmiştir.

4.3 Narsistik Kişilik Yakın İlişki Eğilimleri ve Bağlanma Stillerinin Demografik Özelliklere Göre Farklılıklarının İncelenmesi

4.3.1 Ölçeklerin cinsiyet ile farklılıklarının incelenmesi

Çizelge 4.7: NKE'nin Cinsiyete Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	t	sd	P
NK	Kadın	226	12,73	11,08	0,401	368	0,688
	Erkek	144	12,26	10,74			

Narsisistik kişilik özellikleri toplam puanının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; narsisistik kişilik yapılanmasının cinsiyete göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$).

Çizelge 4.8: ÇBİÖ'nin Cinsiyete Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	s.s	T	Sd	P																																																																																
İlişkiye Odaklanma	Kadın	226	2,91	0,84	-1,714	368	0,087																																																																																
	Erkek	144	3,06	0,80				İlişki Doyumu	Kadın	226	3,42	0,77	-1,145	368	0,253	Erkek	144	3,51	0,73	İlişki Korkusu/Kaygısı	Kadın	226	2,52	0,76	1,113	368	0,267	Erkek	144	2,43	0,72	İlişki İzlenimi Ayarlama	Kadın	226	2,52	0,97	1,159	368	0,247	Erkek	144	2,40	0,96	İlişkide Kendine Güven	Kadın	226	2,30	0,81	1,808	368	0,071	Erkek	144	2,15	0,75	Dışsal İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,93	0,96	0,881	368	0,379	Erkek	144	2,84	1,02	İlişki Girişkenliği	Kadın	226	2,44	0,88	1,328	368	0,185	Erkek	144	2,32	0,87	İçsel İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,83	0,82	2,768	368	0,006*
İlişki Doyumu	Kadın	226	3,42	0,77	-1,145	368	0,253																																																																																
	Erkek	144	3,51	0,73				İlişki Korkusu/Kaygısı	Kadın	226	2,52	0,76	1,113	368	0,267	Erkek	144	2,43	0,72	İlişki İzlenimi Ayarlama	Kadın	226	2,52	0,97	1,159	368	0,247	Erkek	144	2,40	0,96	İlişkide Kendine Güven	Kadın	226	2,30	0,81	1,808	368	0,071	Erkek	144	2,15	0,75	Dışsal İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,93	0,96	0,881	368	0,379	Erkek	144	2,84	1,02	İlişki Girişkenliği	Kadın	226	2,44	0,88	1,328	368	0,185	Erkek	144	2,32	0,87	İçsel İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,83	0,82	2,768	368	0,006*	Erkek	144	2,58	0,85								
İlişki Korkusu/Kaygısı	Kadın	226	2,52	0,76	1,113	368	0,267																																																																																
	Erkek	144	2,43	0,72				İlişki İzlenimi Ayarlama	Kadın	226	2,52	0,97	1,159	368	0,247	Erkek	144	2,40	0,96	İlişkide Kendine Güven	Kadın	226	2,30	0,81	1,808	368	0,071	Erkek	144	2,15	0,75	Dışsal İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,93	0,96	0,881	368	0,379	Erkek	144	2,84	1,02	İlişki Girişkenliği	Kadın	226	2,44	0,88	1,328	368	0,185	Erkek	144	2,32	0,87	İçsel İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,83	0,82	2,768	368	0,006*	Erkek	144	2,58	0,85																				
İlişki İzlenimi Ayarlama	Kadın	226	2,52	0,97	1,159	368	0,247																																																																																
	Erkek	144	2,40	0,96				İlişkide Kendine Güven	Kadın	226	2,30	0,81	1,808	368	0,071	Erkek	144	2,15	0,75	Dışsal İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,93	0,96	0,881	368	0,379	Erkek	144	2,84	1,02	İlişki Girişkenliği	Kadın	226	2,44	0,88	1,328	368	0,185	Erkek	144	2,32	0,87	İçsel İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,83	0,82	2,768	368	0,006*	Erkek	144	2,58	0,85																																
İlişkide Kendine Güven	Kadın	226	2,30	0,81	1,808	368	0,071																																																																																
	Erkek	144	2,15	0,75				Dışsal İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,93	0,96	0,881	368	0,379	Erkek	144	2,84	1,02	İlişki Girişkenliği	Kadın	226	2,44	0,88	1,328	368	0,185	Erkek	144	2,32	0,87	İçsel İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,83	0,82	2,768	368	0,006*	Erkek	144	2,58	0,85																																												
Dışsal İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,93	0,96	0,881	368	0,379																																																																																
	Erkek	144	2,84	1,02				İlişki Girişkenliği	Kadın	226	2,44	0,88	1,328	368	0,185	Erkek	144	2,32	0,87	İçsel İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,83	0,82	2,768	368	0,006*	Erkek	144	2,58	0,85																																																								
İlişki Girişkenliği	Kadın	226	2,44	0,88	1,328	368	0,185																																																																																
	Erkek	144	2,32	0,87				İçsel İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,83	0,82	2,768	368	0,006*	Erkek	144	2,58	0,85																																																																				
İçsel İlişki Kontrolü	Kadın	226	2,83	0,82	2,768	368	0,006*																																																																																
	Erkek	144	2,58	0,85																																																																																			

$p<0,05^*$

Katılımcıların ilişki eğilimlerinin cinsiyete göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; içsel ilişki kontrolü alt boyutunun cinsiyet gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($t= 2.768$; $p=0.006$; $p<0.05$). Erkeklerin ($\bar{X}=2,58$) içsel ilişki kontrolü eğilimleri kadınların içsel ilişki kontrolü eğilimlerine ($\bar{X}=2,83$) göre daha düşük seviyededir.

Çizelge 4.9: YIYE-II'nin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	s.s	T	Sd	P								
Kaçınma	Kadın	226	3,64	1,48	0,383	368	0,702								
	Erkek	144	3,58	1,48				Kaygı	Kadın	226	3,68	1,01	1,511	368	0,132
Kaygı	Kadın	226	3,68	1,01	1,511	368	0,132								
	Erkek	144	3,53	0,87											

Bağlanma stillerinin cinsiyet gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; bağlanma stillerinin cinsiyet gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$).

4.3.2 Ölçeklerin yaş değişkenine göre farklılıklarının incelenmesi

Çizelge 4.10: NKE'nin Yaşa Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	s.s	F	P
NK	20 - 30 yaş	182	12,63	10,81	0,382	0,683
	31 - 40 yaş	118	11,93	10,45		
	41 yaş ve üzeri	70	13,36	12,12		

Çizelge 4.10'da narsistik kişilik özellikleri toplam puanının yaş gruplarına göre farklılıklarının belirlenmesi için Anova testi yapılmıştır. Yapılan Anova testi sonucuna göre; narsistik kişilik özellikleri toplam puanının yaş gruplarına göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Çizelge 4.11: ÇBİÖ'nin Yaşa Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları

Alt Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	s.s	F	P	Scheffe
İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma	20-30 yaş	182	2,99	0,78	1,446	0,237	
	31-40 yaş	118	3,02	0,84			
	41 yaş ve üzeri	70	2,82	0,90			
İlişki Doyumu	20-30 yaş ⁽¹⁾	182	2,97	0,82	7,106	0,001*	(1-2) (1-3)
	31-40 yaş ⁽²⁾	118	3,31	0,76			
	41 yaş ve üzeri ⁽³⁾	70	3,59	0,67			
İlişki Korkusu/ Kaygısı	20-30 yaş ⁽¹⁾	182	3,62	0,82	3,651	0,027*	(1-3)
	31-40 yaş ⁽²⁾	118	3,45	0,76			
	41 yaş ve üzeri ⁽³⁾	70	2,58	0,74			
İlişki İzlenimi Ayarlama	20-30 yaş	182	2,45	0,74	0,850	0,428	
	31-40 yaş	118	2,30	0,74			
	41 yaş ve üzeri	70	2,48	0,75			
İlişkide Kendine Güven	20-30 yaş	182	2,49	0,95	1,279	0,280	
	31-40 yaş	118	2,53	1,00			
	41 yaş ve üzeri	70	2,35	0,99			

Çizelge 4.11: Devamı

Alt Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	s.s	F	P	Scheffe
Dışsal İlişki Kontrolü	20-30 yaş	182	2,47	0,97	0,124	0,883	
	31-40 yaş	118	2,30	0,80			
	41 yaş ve üzeri	70	2,15	0,72			
İlişki Girişkenliği	20-30 yaş	182	2,23	0,85	0,124	0,884	
	31-40 yaş	118	2,24	0,79			
	41 yaş ve üzeri	70	2,89	0,95			
İçsel İlişki Kontrolü	20-30 yaş	182	2,93	1,06	0,993	0,371	
	31-40 yaş	118	2,85	0,94			
	41 yaş ve üzeri	70	2,89	0,98			
Çok Boyutlu İlişki Genel	20-30 yaş	182	2,38	0,82	1,173	0,311	
	31-40 yaş	118	2,40	0,91			
	41 yaş ve üzeri	70	2,44	0,97			

Çizelge 4.11’de katılımcıların yakın ilişki eğilimlerinin yaş gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için Anova testi yapılmıştır. Yapılan Anova testi sonucuna göre; ilişki doyum eğiliminin yaş gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 7.106; p=0.001; p<0.05). 20-30 yaşındakilerin (\bar{X} =3,31) ilişki doyum eğilimi 31-40 yaşında (\bar{X} =3,59) ve 41 yaş ve üzerindekiilerin (\bar{X} =3,62) olanlara göre daha düşüktür. İlişki korkusu/kaygısı eğilimi yaş gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 3.651; p=0.027; p<0.05). 20-30 yaşındakilerin (\bar{X} =2,58) ilişki korkusu/kaygısı eğilimi 41 yaş ve üzerinde (\bar{X} =2,30) olanlara göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Çizelge 4.12: YIYE-II’nin Yaşa Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları

Alt Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	s.s	F	P
Kaçınma	20-30 yaş	182	3,54	1,44	1,306	0,272
	31-40 yaş	118	3,80	1,48		
	41 yaş ve üzeri	70	3,54	1,55		
Kaygı	20-30 yaş	182	3,67	0,95	0,731	0,482
	31-40 yaş	118	3,62	1,00		
	41 yaş ve üzeri	70	3,50	0,93		
Yakın İlişkilerde Yaşantılar	20-30 yaş	182	3,60	0,93	0,938	0,393
	31-40 yaş	118	3,71	0,95		
	41 yaş ve üzeri	70	3,52	1,02		

Bağlanma stillerinin yaş gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını görmek için Anova testi yapılmıştır. Yapılan Anova testi sonucuna göre; kaçınmacı bağlanma ve kaygılı bağlanma stiline göre istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$).

4.3.2 Ölçeklerin ilişki süresine göre farklarının incelenmesi

Çizelge 4.13: NKE'nin İlişki Süresine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları

Ölçek	İlişki Süresi	N	\bar{X}	s.s	F	P
NK	Hiç olmadı	28	14,82	11,37	1,405	0,232
	3 aydan az	11	14,27	12,03		
	3-6 ay arası	15	17,33	10,92		
	6 ay - 1 yıl arası	35	13,40	11,58		
	1 yıl ve üzeri	281	11,89	10,74		

Narsistik kişilik özellikleri toplam puanının ilişki süresine göre farklılıklarının belirlenmesi için Anova testi yapılmıştır. Yapılan Anova sonucuna göre; narsistik kişilik özellikleri toplam puanının ilişki süresi gruplarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Çizelge 4.14: ÇBİÖ'nin İlişki Süresine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Bulguları

Alt Boyutlar	En Uzun İlişki Süresi	N	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma	Hiç olmadı	28	2,77	0,78	0,675	0,610	
	3 aydan az	11	2,95	0,54			
	3-6 ay arası	15	2,78	0,76			
	6 ay - 1 yıl arası	35	3,00	0,88			
	1 yıl ve üzeri	281	2,99	0,83			
İlişki Doyumu	Hiç olmadı ⁽¹⁾	28	3,20	0,69	8,044	0,000*	
	3 aydan az ⁽²⁾	11	2,70	0,54			(5-1)
	3-6 ay arası ⁽³⁾	15	3,14	0,71			(5-2)
	6 ay - 1 yıl arası ⁽⁴⁾	35	3,12	0,75			(5-3)
	1 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	281	3,57	0,74			(5-4)
İlişki Korkusu/Kaygısı	Hiç olmadı ⁽¹⁾	28	2,81	0,69	4,613	0,001*	
	3 aydan az ⁽²⁾	11	3,04	0,62			(5-1)
	3-6 ay arası ⁽³⁾	15	2,80	0,64			(5-2)
	6 ay - 1 yıl arası ⁽⁴⁾	35	2,57	0,65			(5-3)
	1 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	281	2,40	0,75			

Çizelge 4.14: Devamı

Alt Boyutlar	En Uzun İlişki Süresi	N	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
İlişki İzlenimi Ayarlama	Hiç olmadı	28	2,14	0,71	1,797	0,129	
	3 aydan az	11	3,00	1,01			
	3-6 ay arası	15	2,63	1,09			
	6 ay - 1 yıl arası	35	2,43	1,07			
	1 yıl ve üzeri	281	2,49	0,97			
İlişkide Kendine Güven	Hiç olmadı ⁽¹⁾	28	2,69	0,91	7,230	0,000*	(5-1) (5-2) (5-3) (5-4)
	3 aydan az ⁽²⁾	11	2,87	0,60			
	3-6 ay arası ⁽³⁾	15	2,52	0,69			
	6 ay - 1 yıl arası ⁽⁴⁾	35	2,47	0,97			
	1 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	281	2,13	0,73			
Dışsal İlişki Kontrolü	Hiç olmadı	28	3,00	0,98	0,711	0,585	
	3 aydan az	11	3,18	0,59			
	3-6 ay arası	15	2,87	0,74			
	6 ay - 1 yıl arası	35	3,06	1,13			
	1 yıl ve üzeri	281	2,85	0,99			
İlişki Girişkenliği	Hiç olmadı	28	2,60	0,76	0,859	0,488	
	3 aydan az	11	2,39	0,96			
	3-6 ay arası	15	2,30	0,79			
	6 ay - 1 yıl arası	35	2,56	0,91			
	1 yıl ve üzeri	281	2,36	0,89			
İçsel İlişki Kontrolü	Hiç olmadı	28	3,17	0,73	2,181	0,071	
	3 aydan az	11	2,80	0,77			
	3-6 ay arası	15	2,62	0,81			
	6 ay - 1 yıl arası	35	2,70	0,89			
	1 yıl ve üzeri	281	2,69	0,84			
Çok Boyutlu İlişki Genel	Hiç olmadı	28	2,82	0,24	0,479	0,751	
	3 aydan az	11	2,88	0,24			
	3-6 ay arası	15	2,76	0,34			
	6 ay - 1 yıl arası	35	2,99	0,43			
	1 yıl ve üzeri	281	3,06	0,39			

Yakın ilişki eğilimlerinin ilişki süresine göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan Anova testi sonucuna göre; ilişki doyumunun ilişki süresi gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 8.044; p=0.000; p<0.05). İlişkisi 1 yıl ve üzeri olanların (\bar{X} =3,57) ilişki doyumunun 3 aydan az (\bar{X} =2,70), 3-6 ay arası

(\bar{X} =3,14), 6 ay - 1 yıl (\bar{X} =3,12) ve hiç ilişkisi olmayanlara (\bar{X} =3,20) göre daha yüksektir. Sonuçlar incelendiğinde ilişki korkusu/kaygısı alt boyutu ilişki süresi gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 4.613; p=0.001; p<0.05). İlişkisi 1 yıl ve üzeri olanların (\bar{X} =2,40) ilişki korkusunun 3 aydan az (\bar{X} =3,04), 3-6 ay arası (\bar{X} =2.80) ve hiç ilişkisi olmayanlara (\bar{X} =2,81) göre daha düşüktür. İlişkide kendine güven alt boyutunun ilişki süresi gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 7.230; p=0.000; p<0.05). İlişkisi 1 yıl ve üzeri olanların (\bar{X} =2,13) ilişkide kendine güven eğilimi 6 ay-1 yıl arasında ilişkisi olanlara (\bar{X} =2,52), 3-6 ay arasında (\bar{X} =2,52), 3 aydan az ilişkisi olanlara (\bar{X} =2,87) ve hiç ilişkisi olmayanlara (\bar{X} =2,69) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki fark kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Çizelge 4.15: YIYE-II'nin İlişki Süresine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	İlişki Süresi	N	\bar{X}	s.s	F	P	Scheffe
Kaçınmacı Bağlanma	Hiç olmadı	28	3,60	1,21	0,387	0,818	
	3 aydan az	11	3,59	1,26			
	3-6 ay arası	15	3,39	1,29			
	6 ay - 1 yıl arası	35	3,89	1,33			
	1 yıl ve üzeri	281	3,60	1,54			
Kaygılı Bağlanma	Hiç olmadı ⁽¹⁾	28	3,72	0,87	3,219	0,013*	
	3 aydan az ⁽²⁾	11	4,42	1,11			(2-1)
	3-6 ay arası ⁽³⁾	15	3,29	0,80			(2-3)
	6 ay - 1 yıl arası ⁽⁴⁾	35	3,85	1,00			(2-5)
	1 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	281	3,57	0,95			
Yakın İlişkilerde Yaşantılar	Hiç olmadı ⁽¹⁾	28	3,66	0,82	1,483	0,207	
	3 aydan az ⁽²⁾	11	4,01	0,88			
	3-6 ay arası ⁽³⁾	15	3,34	0,90			
	6 ay - 1 yıl arası ⁽⁴⁾	35	3,87	0,90			
	1 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	281	3,59	0,97			

Bağlanma stillerinin ilişki süresi gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan Anova testi sonucuna göre; kaygılı bağlanma düzeylerinin ilişki süresi gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 3.219; p=0.013; p<0.05). En uzun 3 aydan az ilişkisi olanların (\bar{X} =4,42) kaygılı bağlanma düzeyi hiç

ilişkisi olmayanlar ($\bar{X}=3,72$), 3-6 ay arası ($\bar{X}=4,42$) ve 6 ay - 1 yıl ($\bar{X}=3,85$) olanlara göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

4.4 Narsistik Kişilik Yakın İlişki Eğilimleri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Bulgularının İncelenmesi

Narsistik kişilik yakın ilişki eğilimleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Çizelge 4.16: Narsistik Kişilik Yapılanması ve Yakın İlişki Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Bulguları

Ölçekler ve Alt Boyutlar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma ⁽¹⁾	1	0,013	,176*	,255*	-,357**	,198*	-,102*	-,378*	,612*	,110*	,318*	,245*	-0,088
İlişki Doyumu ⁽²⁾	1		-,633*	-,333*	-,571**	-,331*	-,516**	-,272**	-,337*	-0,041	-,491*	-,279*	-,167*
İlişki Korkusu/Kaygısı ⁽³⁾		1		,523**	,324**	,459*	,439**	-0,04	,71**	,103*	,577*	,371*	0,083
İlişki İzlenimi Ayarlama ⁽⁴⁾			1		,102*	,394*	,284*	-,171**	,679*	0,088	,469*	,305*	0,076
İlişkide Kendine Güven ⁽⁵⁾				1		0,017	,474*	,477**	,165*	0,007	,209*	,111*	,222*
Dışsal İlişki Kontrolü ⁽⁶⁾					1		,234**	-0,077	,572*	,156*	,406*	,325*	0,011
İlişki Girişkenliği ⁽⁷⁾						1		,400*	,462*	-0,008	,390*	,191*	,263*
İçsel İlişki Kontrolü ⁽⁸⁾							1		-0,023	-,102*	-0,043	-0,101	,166*
Çok Boyutlu İlişki Ölçeği Genel ⁽⁹⁾								1		,135**	,597*	,406*	0,081
Kaçınmacı Bağlanma ⁽¹⁰⁾									1		,183*	,868*	-,239*
Kaygılı Bağlanma ⁽¹¹⁾										1		,647**	-0,021
Yakın İlişkilerde Yaşantılar ⁽¹²⁾											1		-,196*
Narsisizm ⁽¹³⁾												1	

*P<0.05

Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre; narsistik kişilik yapılanması ile çok boyutlu ilişki ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ancak ölçek alt boyutları

nezdinde ilişkilerin saptandığı görülmektedir. Narsisistik kişilik yapılanması ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma ile arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. ($p>0.05$). Narsisistik kişilik ile ilişki doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. ($r= -0,167$; $p<0.05$). Narsisistik kişilik ile ilişki korkusu/kaygısı ile arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. ($p>0.05$). Narsisistik kişilik ile ilişki izlenimi ayarlama düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. ($p>0.05$), Narsisistik kişilik ile ilişkide kendine güven arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. ($r= 0,222$; $p<0.05$). Narsisistik kişilik ile dışsal ilişki kontrolü düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. ($p>0.05$). Narsisistik kişilik ile ilişki girişkenliği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. ($r= 0,263$; $p<0.05$). Narsisistik kişilik ile içsel ilişki kontrolü arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. ($r= 0,166$; $p<0.05$).

Katılımcıların narsisistik kişilik yapılanmaları ile yakın ilişkilerde yaşantılar ölçeği arasında bir negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Ölçek alt boyutları ile arasındaki ilişki incelendiğinde kaçınmacı bağlanma stilleri arasında negatif yönlü düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. ($r=-0,239$; $p<0.05$). Katılımcıların narsisizm düzeyleri ile kaygılı bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. ($p>0.05$).

4.5 Narsistik Kişilik Yapılanması ile Yakın İlişki Eğilimleri Arasındaki Regresyon Analizi

Araştırmada katılımcıların narsisizm düzeylerinin, yakın ilişki eğilimleri ve bağlanma stilleri ile ilişkisi ve bu ilişkinin gücünü ve aralarındaki değişimi incelemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi için gerekli otokorelasyon hesaplanmış ve regresyon analizi Çizelge 4.17’de ve Çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 4.17: Narsisizm Düzeyleri ve Yakın İlişki Eğilimleri Alt Boyutlarına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Sabit Kat Sayı	B	Standart Hata	T	P	R ² Değeri	Durbin Watson
İlişkiye Odaklanma		3,051	-0,007	0,004	-1,703	0,089	0,005	1,869
İlişkide Doyum		3,598	-0,012	0,004	,3,244	0,001*	0,025	1,875
İlişki Korku Kaygısı		2,414	0,006	0,004	1,596	0,111	0,004	1,956
İlişki izlenimi	Narsisizm Düzeyi	2,391	0,007	0,005	1,455	0,147	0,003	2,027
Kendine güven		2,041	0,016	0,004	4,363	0,000*	0,047	2,001
Dışsal ilişki kontrolü		2,881	0,001	0,005	0,203	0,839	0,002	2,146
İlişkide Girişkenlik		2,131	0,021	0,004	5,222	0,000*	0,066	1,834
İçsel ilişki kontrolü		2,572	0,013	0,004	3,233	0,001*	0,025	1,822

Çizelge 4.18’de narsisistik eğilimlerde bir birimlik artış olduğunda yakın ilişki eğilimlerinde meydana gelen değişimi açıklamak amacıyla regresyon analizi bulguları verilmiştir. Çizelge üzerinde yer alan değerler incelendiğinde; Narsisizm düzeyinin ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma eğilimi üzerinde anlamlı değişime sebep olmadığı saptanmıştır. ($\beta = -0,007$; $t = -1,703$; $p > 0,05$). Katılımcıların narsisizm düzeylerinin ilişki doyumunu üzerinde negatif yönlü anlamlı bir değişime neden olduğu saptanmıştır. ($\beta = -0,012$; $t = -3,244$; $p < 0,05$). Bu sonuç katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda ilişki doyumunda 0,012 birimlik bir etki ile azalış olacağını göstermektedir. Narsisizm tek başına ilişki doyumunu düzeyinin sadece %2,5’ini açıklamaktadır ($R^2 = 0,025$). Katılımcıların narsisizm düzeyinin ilişki korkusu/kaygısı üzerindeki değişiminin anlamlı olmadığı saptanmıştır. ($\beta = 0,006$; $t = 1,596$; $p > 0,05$). Katılımcıların narsisizm düzeyinin ilişki izlenimi ayarlama üzerindeki anlamlı olmadığı saptanmıştır. ($\beta = 0,007$; $t = 1,455$; $p > 0,05$). Katılımcıların narsisizm düzeyleri ilişkide kendine güven üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir değişim olduğu saptanmıştır. ($\beta = 0,016$; $t = 4,363$; $p < 0,05$). Bu sonuç katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda ilişkide kendine güvenlerinde 0,016 birimlik bir artış olacağını göstermektedir. Narsisizm tek başına ilişkide kendine güven düzeyinin sadece %4,7’sini açıklamaktadır ($R^2 = 0,047$). Katılımcıların narsisizm düzeyinin dışsal ilişki kontrolü üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı saptanmıştır. ($\beta = 0,001$; $t = 0,203$; $p > 0,05$). Katılımcıların narsisizm düzeyleri ilişkide ilişki girişkenliği üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir değişim olduğu

saptanmıştır. ($\beta= 0,021$; $t= 5,222$; $p<0,05$) Bu sonuç katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda ilişki girişkenliği düzeylerinde 0,021 birimlik bir artış olacağını göstermektedir. Narsisizm tek başına ilişki girişkenliği düzeyinin sadece %6,6'sını açıklamaktadır ($R^2= 0,066$). Katılımcıların narsisizm düzeylerinin içsel ilişki kontrolü eğilimi üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir değişim olduğu saptanmıştır. ($\beta= 0,013$; $t= 3,223$; $p<0,05$). Bu sonuç katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda içsel ilişki kontrolü düzeylerinde 0,013 birimlik bir artış olacağını göstermektedir. Narsisizm tek başına içsel ilişki kontrolü düzeyinin sadece %2,5'ini açıklamaktadır ($R^2= 0,025$).

Çizelge 4.18: Narsisizm Düzeyleri ve Bağlanma Stillerine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Sabit Kat Sayı	B	Standart Hata	t	P	R ² Değeri	Durbin Watson
Kaçınmacı Bağlanma	Narsisizm	4,026	-0,032	0,007	-4,717	0,000*	0,054	2,114
		3,643	-0,002	0,005	-0,397	0,691	0,002	1,892

Katılımcıların narsisizm düzeylerinin kaçınmacı bağlanma üzerinde negatif yönlü anlamlı bir değişime sahip olduğu saptanmıştır. ($\beta= -0,032$; $t= -4,717$; $p<0,05$). Katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda kaçınmacı bağlanma düzeylerinde 0,032 birimlik bir azalış olacağını göstermektedir. Narsisizm tek başına kaçınmacı bağlanma düzeyinin sadece %5,4'ünü açıklamaktadır ($R^2= 0,054$). Katılımcıların narsisizm düzeyinin kaygılı bağlanma ile bir ilişkisi olmadığı bir değişime neden olmadığı saptanmıştır. ($\beta= -0,002$; $t= -0,397$; $p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Çalışmada narsisistik kişilik yapılanmasında yakın ilişki eğilimleri ve bağlanma stillerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Narsisistik kişilik yapılanması ile yakın ilişki eğilimleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki ve ilişkinin gücünü ortaya koymak amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi bulguları literatür desteği ile tartışılmış, katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılıklarının incelenmesine ait bulgular literatür bulgularına değinilerek yorumlanmıştır.

5.1 Narsisistik Kişilik Yapılanması, Yakın İlişki Eğilimleri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulguların Tartışılması

Narsisistik kişilik yapılanması ile yakın ilişkiye yönelik eğilimlere ait bulgular incelendiğinde narsisistik kişilik yapılanması ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumda H3.1 hipotezi red edilmiştir. Narsisistik yapılar ve özellikleri düşünüldüğünde romantik ilişkilerde ve diğerlerine yönelik etkileşimlerinde empati yoksunluğu ile karakterize oldukları bilinmektedir. Narsisistik kişiliklerin en büyük özelliklerinden biri de kendileri odaklı olmalarıdır (Demirci & Ekşi, 2017). Bu özellikler değerlendirildiğinde kişilerin ilişkilerine odaklanmaktan çok kendi ihtiyaçlarına ve beklentilerine odaklanmış olmaları beklenmektedir. Çalışmamızda ilişkiye odaklanmaları ile anlamlı bir ilişki çıkmamış olması narsisist özellikler nezdinde beklenen bir sonuçtur.

Narsisistik kişilik yapılanması ve ilişki doyumu arasındaki ilişki incelenmiş ve narsisizm ile ilişki doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu durumda H3.2 hipotezi kabul edilmiştir. Narsisizm düzeyleri ilişki doyumu üzerinde negatif yönlü anlamlı bir değişime neden olduğu belirlenmiş olup araştırmadan elde edilen sonuç katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda ilişki doyumunda 0,012 birimlik bir etki ile azalış olacağını göstermektedir. Bulgular literatür desteği ile incelendiğinde, benzer sonuçlara ulaşılmış olduğu görülmektedir. Erdoğan ve Şahin (2010)' da yaptıkları çalışmada,

narsisizm düzeyi ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunduğunu belirtilmektedir.

Literatürdeki diğer çalışma incelendiğinde narsisistik özelliklerin artmasıyla birlikte ilişki doyumunda bir azalma görüleceği bildirilmektedir (Foster ve diğerleri, 2006).

Büyüksahin (2006)'in üniversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada, ilişki doyumunun güvenli bağlanma stiline sahip bireylerde yüksek olduğu bildirilmektedir. Çalışmamızda, narsisistik kişilik özellikleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişkinin negatif yönde anlamlı olması beklenen bir durumdur. Elde edilen bulgunun literatürde yer alan bilgilerle örtüştüğü görülmektedir.

Campbell ve Foster (2002) yapmış oldukları araştırmada, narsisistik yapılanmasının romantik ilişkilere olan bağlılıklarını incelenmiştir. Çalışmada, narsisistik kişiliklerin romantik ilişkilerinde kendilerini ilişkide oldukları kişiye kıyasla daha üstün gördüğü ifade edilmektedir. Narsisizm ile ilişkiye yönelik memnuniyet ve bağlanmanın doyum alma ile ilişkili olduğu ve bu sonuca göre kişilerin ilişki doyumunu olumsuz yönde tutum geliştirdiği bulgusuna ulaşılan çalışmada ayrıca, narsisistik yapının yakın ilişkiyi sürdürmede zorluklarla karşılaştıkları belirtilmektedir. Çalışmalarda yer alan bulgular değerlendirildiğinde, çalışmamızda elde edilen sonucun var olan çalışmalarla da örtüştüğü görülmektedir.

Narsisizm ile ilişki korkusu/kaygısı arasındaki ilişki incelenmiş ve narsisistik kişilik yapılanması ile ilişki korkusu/kaygısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu durumda H3.3 hipotezi red edilmiştir. Çalışmamızda bahsedilen ilişki kaygı ve korkusu, romantik ilişkilerde yaşanan korkuyu tanımlamaktadır.

Literatür çalışmaları incelendiğinde narsisizm güç gösterisi, üstünlük, herkes tarafından beğenilme isteği ile birlikte karşısındakilere karşı ilgi sunamamak ve empati kuramamak ile ayırt edilmektedir. Dolayısıyla narsisist yapılar, olumsuz eleştirilerde aşağılanmış hissi yaşayabilirler, sıklıkla istenilmediği kaygısı içinde olabilirler. Bahsedilen psikolojik ve duygusal yaşantının temeli anne – bebek arasındaki bağlanma örüntüsü ile oluştuğu varsayıldığında, narsisist kişilik yapılanmalarında karmaşık duyguların bir arada bulunduğu, diğerlerine karşı yakınlık kurmaktan uzak bir bağlanma geliştirdikleri üzerine durulmaktadır (İnan, 2015).

Benzer şekilde Rohmann ve diğeri (2012) çalışmasında büyüklenmeci narsisizmin yakın ilişkilerde yaşanan kaygı - korku ve kendini savunuculuk ile ilişkili olmadığı belirtilmektedir. Aynı çalışmada kırılan narsisizmin bağlanma kaygısı ile büyük ölçüde ilişkili olduğunu da belirtmektedirler.

Bir diğeri çalışmada ise kırılan narsisizm özellikleri gösteren bireylerin başkaları tarafından aşağılanma ve olumsuz geribildirim alma korkusuyla sosyal durumlarda kaygı yaşayabildikleri ve bu durumlardan kaçınma eğilimi gösterebildikleri ifade edilmiştir (Eldoğan & Tunçel, 2017).

Narsistik kişilik ile ilişki izlenimi ayarlama düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumda araştırmanın H3.4 hipotezi red edilmiştir. İlişki izlenimini Büyüksahin (2005) bireyin romantik ilişkilerinde yaşadıkları durumun diğeri tarafından nasıl görüldüğüne verilen önem olarak tanımlamaktadır. Sürdürülen bir ilişki dinamiğinin diğeri tarafından nasıl atfedildiğine dair kişilerin tepkileri ve dışarıdan gelen fikirleri önemsemeleri ile narsistik kişilikler arasında bir ilişki izlenmemiştir. Narsistik yapılarda amaç bir şeyi en iyi yapma, en başarılı olmak, mükemmel kazanmak değil, diğeri onların onları ne kadar mükemmel gördüğü ne kadar övdüğü ile ilgili olduğu bildirilmektedir (İnan, 2015). Kişinin diğeri tarafından takdir edilme, yaptıklarının övülmesi narsistik ihtiyaçlar olarak bilinmektedir. Patolojik narsisizmin tersine normal narsisizm, bireyin dışarıdan gelecek onay ve eleştirileri kendini etkilemeyecek güçte olması durumunu ifade etmektedir (Karaaziz & Erdem Atak, 2013). Çalışmamızda narsistik kişilik yapılanması ile ilişki izlenimi arasında bir ilişki bulunmaması mevcut katılımcı grubun, narsisizm seviyelerinin patolojik narsisizmden uzak olmasıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Benzer literatür çalışmaları bu bulguyu desteklemektedir. Zara ve Özdemir (2018) çalışmasında narsisizm seviyesi ile ilişki izlenimi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Narsisizmin yakın ilişkide, kendine güven, ilişkiyi ayarlama ve içsel ilişki kontrolü değişkenlerini ön görmede etkin olabileceğini belirtmektedir.

Narsisizm ile ilişkide kendine güven arasındaki ilişki incelenmiş narsistik kişilik yapılanması ile ilişkide kendine güven arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. H3.5 hipotezi kabul edilmiştir. Katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda ilişkide kendine güvenlerinde 0,016 birimlik bir artış olacağını göstermektedir. Elde edilen sonuçlar literatür desteği ile incelendiğinde,

Sedikides ve diğeri (2004) çalışmalarında patolojik olmayan narsisizmi ele almıştır ve toplamda 107 kadın ve 42 erkek üniversite öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmalarında literatür ile tutarlı sonuçlara ulaştıklarını ve benlik saygısının normal/sağlıklı narsisizm ile psikolojik iyi oluş arasında aracı rol oynadığını belirtmektedirler.

Çalışmamızda narsisizm ile ilişkide kendine güven arasında pozitif yönlü bir ilişki olması ve narsisizm seviyesinin kendine güven alt boyutunu anlamlı yönde etkilemesi beklenen bir sonuçtur ve literatürdeki çalışmalarla da örtüşmektedir.

Narsisistik kişilik özellikleri ile dışsal ilişki kontrolü arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre araştırmanın H3.6 hipotezi red edilmiştir. Dışsal ilişki kontrolü, bireyin romantik ilişkisindeki etkin rolün şans ya da dışsal sebeplere atfedilmektedir (Büyüksahin, 2005). Çalışmamızda, narsisist yapıların ilişkilerindeki kararları dışsal sebeplerle değil, kendi kontrolü çerçevesinde aldığı inancına sahip kişiler bulgusunu saptamıştır. Bu sonuç narsisist yapıların ilişkilerinde dışsal ilişki kontrolünden daha çok içsel kontrolü önemseydiği sonucunu vermektedir.

Narsisizm ile ilişki girişkenliği arasındaki ilişki incelenmiş narsisistik kişilik yapılanması ile ilişki girişkenliği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ve H3.7 hipotezi kabul edilmiştir. Katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda ilişki girişkenliği düzeylerinde 0,021 birimlik bir artış olacağını göstermektedir. Bulgular literatür desteği ile incelendiğinde, ilişki girişkenliği bireylerin ikili ilişkilerinde girişken olmalarını ifade etmektedir. Bir diğer açıdan bu kişilerin ikili ilişkilerinde mutsuz ve cesaretsiz olmadıklarını, ilişki depresyonu içinde bulunmadıklarını ifade etmektedir (Büyüksahin, 2005). Narsisistik kişiliklerde, kişilerin yakın ilişkilerinde girişken ve cesaretli olmaları narsistik yapılanmanın vermiş olduğu kendine güven ve kendine beğenmeyle ilişkilendirileceği düşünülmektedir.

Narsisistik kişilik ile içsel ilişki kontrolü arasındaki ilişki incelenmiş ve narsisistik kişilik yapılanması ile içsel ilişki kontrolü arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. H3.8 hipotezi kabul edilmiştir. Katılımcıların narsisizm düzeylerinde bir birimlik artış olduğunda içsel ilişki kontrolü düzeylerinde 0,013 birimlik bir artış olacağını göstermektedir. İçsel ilişki kontrolü, bireylerin,

ilişkilerinde kendi kontrollü çerçevesinde yönlendiğine olan inancını tanımlamaktadır (Büyükşahin, 2005). Narsistik yapıların göstermekte olduğu benmerkezci özellik, ilişkinin sınırlarının ve yönün kendi kontrolü çerçevesinde olduğuna inanması beklenen bir durumdur. Narsistik yapıların özel ve üstün olduğunu kanıtlama çabası ve karşılığında onay alma istekleri, narsistik yapıların bir kişilik özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır (Lasch, 2006). Kişilerin, çevresindeki insanlar ve yaşananlar üzerinde kontrolcü olma çabaları bulunmaktadır. Dolayısıyla narsistik yapılarda yakın ilişki dinamiğini kendi kontrollerinde tutma çabaları beklenen bir sonuç olarak görülmektedir. Köymen (2019) çalışmasında büyüklenmeci narsisizmin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinden diğerlerini suçlama ve pozitif tekrar odaklanma ile pozitif, kabul ile negatif; kontrolcü ve benmerkezci olma ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca duyarlı narsistlerde kendini ve diğerlerini suçlama stratejilerinin büyüklenmeci narsistlere göre daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşmıştır. Şen (2019) Çalışmasında, narsistik örüntüler ile zorlayıcı kişilerarası deneyimleri incelemiş, büyüklenmeci boyuttakilerin kendileri odaklı olduğu, kırılğan narsistik boyuttakilerin ise diğerleri yönelimi olduğu bir diğer ifadeyle dışsal ilişki kontrolü eğilimi içerisinde olduğunu belirtmektedir. Narsistik kişilik ile yakın ilişkilerdeki eğilimleri Çok boyutlu ilişki ölçeğinin ele aldığı biçimde sekiz alt başlıkta incelen çalışmaların kısıtlık gösterdiği görülmektedir. Literatür incelendiğinde, narsistik kişilik ile yakın ilişkileri çok boyutlu ilişki ölçeğini kullanarak çok boyutlu eğilimler ile ele alan birebir çalışma bulunmamaktadır. Çalışmamızda ulaşılan sonuçların kısıtlı literatür ile örtüştüğü görülmektedir.

Narsistik kişilik yapılanması ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ilişki alt boyutlar ile değerlendirildiğinde katılımcıların narsistik kişilik özellikleri ile kaçınmacı bağlanma stili arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre araştırmanın H1 hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuç katılımcıların narsistik eğilimlerinde bir birimlik artış olduğunda kaçınmacı bağlanma düzeyinde 0,032 bir azalış olacağı anlamına gelmektedir. Katılımcıların narsistik kişilik özellikleri ile kaygılı bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç nezdinde araştırmanın H2 hipotezi red edilmiştir.

Bulgular literatür desteği ile incelendiğinde, kaygılı bağlanmanın obsesif kişilik, saplantılı ve kıskanç kişiliklerle ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bu kişilerin yakın

ilişki kurmada korku yaşayacağı, diğerleriyle olan ilişkilerinde kaygı ve korku geliştireceği ifade edilmektedir (Kılıç & Kümbetlioğlu, 2019). Bahsedilen özellikler değerlendirildiğinde, kaygılı bağlanmanın çalışmamızda narsisistik kişilik ile ilişkili çıkmamış olması beklenen bir sonuçtur. Kaygılı bağlanmanın narsisizmin patolojik boyutuyla ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Crawford ve arkadaşları (2006) çalışmalarında kaygılı bağlanmanın narsisistik kişilik bozukluğu ile ilişkili olduğunu bildirmektedir (akt., (Sümer ve diğerleri, 2009). Araştırma sonuçlarının literatür ile desteklendiği görülmektedir. Katılımcıların narsisistik kişilik özellikleri narsisizmin büyüklenmeci boyutu üzerinden değerlendirilmektedir. Artan özgüven meseleleri ilişkilerdeki kıskançlık ve kaygı boyutlarını bastırmakta ancak incinebilir narsisist yapılarda bu boyutlar ön plana çıkmaktadır. Literatürde yer alan benzer çalışmalar incelendiğinde, kaygılı bağlanmanın kırılabilir narsisizm ve narsisistik kişilik özellikleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmektedir (Set, 2020). Hazan & Shaver (1987) ise, kaygılı bağlanma biçiminin diğerlerine yönelik güvensizlik ve yetersiz ilgi ve yakınlık olarak değerlendiren kişiler olduğunu bildirdiği göz önünde bulundurulduğunda kaygılı bağlanmanın narsisizmin incinebilir yanını ifade ettiğini ancak çalışmamızda dışadönük ve büyüklenmeci narsisizmi ölçen özelliklerin ele alındığından dolayı kaygılı bağlanma ile ilişkili çıkmaması anlamlı bir bulgudur.

Elibol ve Tok (2019) çalışmasında kırılabilir narsisizmin kendini saklama ve kaçınan bağlanma ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulguna ulaşılmıştır. Bir diğer çalışmada ise benzer şekilde kaçınmacı bağlanmanın narsisistik eğilimler ile negatif yönde anlamlılık gösterdiği bildirilmektedir (Set, 2020). Çalışmamızda kaçınmacı bağlanma ile narsisistik eğilimlerin negatif yönlü anlamlı olduğu yönündedir. Benzer şekilde Elibol (2018) kaçınmacı bağlanma stiline narsisizmin %8'ini açıkladığını belirtmektedir.

Düşük düzeyde kaçınmacı ve kaygılı bağlanma stilleri Bartholomew ve Horowitz (1991)'in 4'lü bağlanma modelinde güvenli bağlanma boyutunu vermektedir. Literatürde narsisistik eğilimlerin patolojik narsisizme yaklaştıkça güvensiz bağlanma modelinin görüleceği yönünde çalışmalar mevcuttur. Çalışmamızda katılımcıların narsisizm düzeylerinin patolojik narsisizme yakın olmaması sebebiyle düşük kaygılı bağlanma ile ilişkili olmaması ve kaçınmacı bağlanma ile negatif yönlü ilişkili olması literatürde elde edilen bulguyu destekleyecek çalışmalar olduğu görülmektedir. Dickinson ve Pinkus (2003) çalışmalarında büyüklenmeci narsisistik

kişilik özelliği ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu bildirmektedir. Bir diğer ifadeyle güvenli bağlanma stiline tam tersini ifade eden güvensiz bağlanmanın patolojik narsisizmle ilişkili olabileceği vurgulamaktadır.

Özdemir (2017)'in öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada bağlanma stilleri ve narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemiş ve narsistik kişilik ile Bartholomew ve Horowitz' in 4'lü bağlanma stilleri arasında bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç patolojik narsisizmin bağlanma ile ilişkisini vurgulamaktadır.

Otway ve Wignoles (2006) çalışmalarında hem büyüklenmeci hem de kırılğan narsisizm ele alınmış ve kırılğan narsisizmin kaygılı ve kaçınğan bağlanma stili ile pozitif yönlü ilişkili olabileceği bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmamızda narsisizmi duyarlı narsisizm boyutunda ele almadığı ve yalnızca liderlik - otorite, üstünlük - kibir, kendine odaklılık - hayranlık ve sömürücülük - hak iddia etme gibi özellikleri ile sınırlayıp büyüklenmeci narsisizmi ölçmede kullanılması sebebiyle, narsistik kişilik yapılanmasının kaçınma boyutuyla negatif yönlü bir ilişki içinde olmasını açıklar niteliktedir (Eldoğan, 2016). Çalışmada elde edilen bulguların kısıtlı literatür ile örtüştüğü görülmektedir.

5.2 Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada, katılımcıların cinsiyeti, yaşı ve romantik ilişki yaşama sürelerine ait demografik bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler kişilerin narsistik kişilik özellikleri, yakın ilişkide göstermiş oldukları eğilimler ve bağlanma stilleri ile birlikte incelenmiştir.

Katılımcıların narsistik kişilik envanteri puanına ait betimsel bulgular incelendiğinde, katılımcıların narsisizm ortalamasının 12,54 olduğu görülmektedir. Alınan puanlar 34'e yaklaştıkça patolojik narsisizmi düşündürmektedir. Kişilerin narsistik kişilik envanterinden aldıkları puan ortalamasının düşük çıkmış olması, kişilerdeki narsistik eğilimlerin patolojik narsisizme yakın olmadıkları sonucunu vermektedir. Çalışmada katılımcıların narsistik eğilimleri, ölçek özelliği gereği narsisizmin bir boyutu olan büyüklenmeci narsisizmi ele almaktadır (Kızıltan, 2000). Literatür çalışmaları incelendiğinde bu yönde benzer çalışmaların bulunduğu görülmektedir (Elibol, 2018, Çelikel, 2019; Köksal, 2020; Yabancı, 2019).

Narsisistik kişiliğin yaş, değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, Atay (2019) araştırmasında narsisizm düzeylerinin yaş gruplarına göre farklılık göstermediğini belirtmektedir. Köksal (2020)'ın çalışması da narsisistik kişilik yapılanmaları ile yaş faktörü arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını bildirmektedir. Benzer literatür çalışmaları araştırmanın sonuçlarını ile örtüşmektedir.

Narsisistik kişiliğin ilişki süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Narsisistik kişilik ile ilgili yapılmış çalışmalarda yaygın olarak ilişkilerde bencillik ve benmerkezcilikten bahsedilmektedir (Karaaziz & Erdem Atak, 2013). Bu yönüyle ilişki sürelerinde bir farklılık saptanan çalışmalar da mevcuttur. Literatürde farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Erdoğan ve Şahin (2020) Büyüklenmeci narsisizm ile ilişkiyi sürdürme arasında anlamlı bir fark olduğunu belirtmektedir.

Narsisistik kişiliğin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Narsisistik kişilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılıkları incelendiğinde, kadınlara oranla erkeklerde daha yaygın olduğu algısı bulunan çalışmalar mevcuttur (Hacıoğlu, 2018; Üzümcü, 2016). Erdoğan ve Şahin (2020)' in çalışmasında narsisizm toplam puanında erkek katılımcıların kadınlara göre daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmalarda narsisistik yapılanmanın zaman zaman erkeklerde daha yüksek olduğu bulgularına ulaşılsa da literatürde, cinsiyet değişkeninin anlamlı bir farklılık olmadığını ifade eden çalışmalar da yer almaktadır. Benzer çalışmalardaki literatür incelendiğinde, kadın ve erkeklerin yakın düzeylerde narsistik kişilik özelliklerine sahip olduğu bulgularına ulaşılmaktadır (Akhtar & Thomson, 1982). Grijalva ve diğerleri (2014) meta-analiz çalışmasında, cinsiyet ve narsisizm ile ilgili araştırmasında cinsiyet açısından net bir üstünlüğün olmadığını bildirilmektedir (akt., Erdoğan & Şahin, 2020). Çalışmamızda elde edilen bulguların literatür ile destelendiği görülmektedir.

Katılımcıların yakın ilişki eğilimlerine yönelik betimsel bulguları incelendiğinde, ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma düzeylerinin orta seviye, ilişki doyumu düzeylerinin yüksek düzeyde, ilişki korkusu kaygılarının düşük düzeyde, ilişki izlenimi ayarlama düzeylerinin düşük seviyede, ilişkide kendine güven düzeylerinin düşük, dışsal ilişki kontrol düzeylerinin orta seviyede, ilişki girişkenliği düzeylerinin düşük düzeyde, içsel ilişki kontrollerinin ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Yakın ilişki eğilimleri alt boyutları ile katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılıklarına bakıldığında tüm ölçek alt boyutlarının cinsiyet gruplarına göre farklılık göstermediği, ancak alt boyutlardan bir tanesi olan içsel ilişki kontrolü eğiliminin kadınlarda erkeklere göre daha fazla olduğu saptanmıştır. Farklı olarak Büyüksahin (2005) Çok boyutlu ilişki ölçeği Türkçe uyarlama çalışmasında kadın ve erkeklerin ilişkide dışsal kontrollü olma alt boyutu için farklılık bulunduğunu belirtmektedir. Literatür çalışmaları incelendiğinde yakın ilişkiler konusundaki tutumların cinsiyete göre farklılaştığı bulgusuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Bülbül (2014) lise grubu ile yaptığı çalışmada ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişkide kendine güvenin erkeklerde kadınlardan daha yüksek, dışsal ilişki kontrolünün ise daha düşük olduğunu saptamıştır.

Winstead ve arkadaşları (1997) yaptıkları çalışmada kadınların ve erkeklerin yakın ilişkiler konusundaki davranış ve tutumlarının, algılayış biçimlerinin, kullandıkları iletişim yöntemlerinin, sorunlarla başa çıkma derecelerinin ve birçok açıdan farklılıklar gösterdiğini belirtmiştir. Çalışmamızdan çıkan sonucun katılımcıların cinsiyet dağılımındaki farklılıktan ve ölçeğin sınırladığı sekiz eğilim üzerinden değerlendiriliyor olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. İleri çalışmalarda homojen grupla çalışılması durumunda cinsiyet boyutunda farklı sonuçlar elde edilebilecektir.

Yakın ilişki eğilimlerinin yaş gruplarına göre değişimine bakıldığında, ilişki doyumu alt boyutunun 20-30 yaşındakilerde diğerlerine oranla düşük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Literatür çalışmalarında ilişki doyumu yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı çalışmalar da mevcuttur (Saraç ve diğerleri,2015).

Büyüksahin (2005) ilişki doyumunu, kişinin yakın ilişkisi içerisindeki mutluluğu ile açıklamaktadır. Yakın ilişki eğilimlerinden bir diğeri olan ilişkide korku ve kaygısının çalışmamızda 20-30 yaşındakilerde 30 ve 41 yaş ve üzeridekilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. İlişki korku ve kaygısının ve ilişkide kendine güvenin ilişki süresi arttıkça daha düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuç benzer literatür çalışmaları ile desteklenmektedir (Bülbül, 2014).

İlişki doyumunun ilişki süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında çalışmamızda, ilişkisi 1 yıl ve üzeri olanlarda ilişki doyumu ilişkisi 1 yıldan az olan tüm gruplara göre daha fazladır. Literatür çalışmaları incelendiğinde, benzer

sonuçlara ulaşılmaktadır. Saraç ve diğerleri (2015) çalışmasında, ilişki süresi ile ilişki doyumunun pozitif yönde anlamlı olduğunu belirtmektedir. Kırıt Gülaydın ve diğerleri (2018) çalışmasında, ilişki süreleri ile zorlaştırıcı ilişki tarzı düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu saptamıştır. Ayrıca, evli ve uzun süre birlikte olan bireylerin flört ilişkisi geliştiren bireylere göre, daha yüksek ilişki doyumuna sahip olduğu belirtilmektedir. Literatür bulguları ışığında çalışmamızda da ilişki süresi arttıkça ilişki doyumu eğilimin arttığı saptanmıştır. Bu sonuç yorumlandığında ilişkideki mutluluk ve doyumun ilişki süresine göre değişeceği sonucunu vermektedir.

Katılımcıların bağlanma stillerine ait betimsel bulgular incelendiğinde; kaçınmacı ve kaygılı bağlanma düzeyinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan bulgulardan yola çıkarak, yetişkinlerin bağlanma stillerinin cinsiyet gruplarına ve yaş gruplarına göre farklılık göstermediği görülmektedir. Benzer literatür çalışmaları da cinsiyet bazında kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stili puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını belirtmektedir. Birtek (2018) ve Yavuz (2018) araştırmalarında kaçınma ve kaygılı bağlanmanın kadın ve erkek katılımcılara göre farklılık göstermediğini saptamıştır. Yazıcıoğlu (2011)'in üniversite öğrencileri ile gerçekleştirmiş olduğu ODTU örneğinde kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanmanın cinsiyet bazında farklılaşmadığı saptanmaktadır.

Katılımcıların kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma stilinden aldıkları puanın ilişki sürelerine göre farklılığına bakıldığında, ilişkisi olmayanlar ile ilişki süreleri uzun olanlarda kaygılı bağlanma puanı azalırken yeni bir ilişki içinde olanların kaygılı bağlanma puanının arttığı görülmektedir. Bu sonuç bize uzun ilişki süreci yürütebilen kişilerin kaygılı bağlanma puanları düşük olduğu sonucunu vermektedir. Uzun (2017)'un çalışmasında olduğu gibi kaygılı bağlanma geliştiren bireylerde, uzun süreli ilişkilere girmede zorlukların yaşanabileceğini göstermektedir. Elde edilen bulguların literatür ile örtüştüğü görülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, katılımcıların demografik dağılımlarına ait sonuçlar, betimsel bulgular ve araştırmanın hipotezlerine yönelik analizlerin sonuçlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Son bölümde ise ileri araştırmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Araştırmada katılımcı grubun narsistik eğilimleri, otorite, üstünlük, kendine odaklılık - hayranlık ve sömürücülük - hak iddia etme yönünü de içeren tek bir boyut olan büyüklenmeci narsistik özellikler olarak ele alınmıştır. Narsisizmi ölçen ölçeğin büyüklenmeci narsistik eğilimleri ölçmek amacıyla kullanılan ve klinik belirti göstermeyen popülasyon içinde narsisizm bağlamındaki bireysel farklılıkları ölçtüğü belirtilmektedir (Kızıltan, 2000). Bu açıdan araştırma, patolojik narsistik popülasyondan uzak bir grup içerisinde değerlendirilmiştir. Dolayısıyla narsistik patoloji kaynaklı bağlanma psikopatolojileri göstermemiş olmaları beklenen bir sonuçtur.

Araştırmada narsistik kişilik yapılanmasında yakın ilişkiye yönelik eğilimler sekiz alt boyutlar nezdinde incelenmiştir. Bu başlıklar, ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, içsel ilişki kontrolü, dışsal ilişki kontrolü, ilişki doyumu, ilişki korkusu, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide güven başlıklarını içermektedir. Araştırmada yetişkin bağlanma stilleri kaygı ve kaçınma boyutlarında ele alınmıştır.

Araştırmanın hipotezlerine ait sonuçlar incelendiğinde; araştırmada narsistik kişilik yapılanmasının kaçınmacı bağlanma stili ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların narsistik kişilik özellikleri arttığında kaçınmacı bağlanma düzeylerinin azalacağı yönünde sonuca ulaşılmaktadır. Narsistik kişilik yapılanması ile kaygılı bağlanma stili ile arasında anlamlı bir ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Narsistik kişilik özellikleri ile ilişki girişkenliğinin pozitif yönlü anlamlı olduğu, ilişkide kendine güven duygusunun pozitif yönlü anlamlı olduğu ve ilişkiye yönelik içsel kontrol eğiliminin pozitif yönlü anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlişki

doyumunun ise negatif yönlü ilişkili olduğu görülmektedir. Narsisistik eğilimler arttıkça ilişkide memnuniyetin azalacağı sonucuna varılmaktadır. Narsisistik eğilimler arttıkça kişilerde kendine olan güvende, ilişkiyi başlatma isteğinde ve ilişkilerinin kendi kontrolünde tutma eğiliminde artış olacağı sonucunu varılmaktadır. Katılımcı grubun narsisistik eğilimleri incelendiğinde, kişilerin yakın ilişkilerinde yakınlıktan çekinmediği patolojik narsisizme yaklaştıkça, kişilerin ilişki eğilimlerinde değişimlerin yaşandığı sonucunu vermektedir.

Araştırmanın sonucunda, dışsal ilişki kontrolü ilişki korkusu ve kaygısı, ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma eğilimi ve ilişki izlenimi eğilimi arasında anlamlı bir ilişki saptanmadığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgilerine ait sonuçlar incelendiğinde; Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde; %61,1'inin kadın, %38,9'unun erkek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %49,2'sinin 20-30 yaşında, %31,9'unun 31-40 yaşında, %18,9'unun 41 ve üzeri yaşında olduğu belirlenmiştir. 51 ve üzeri katılımcı sayısının olmadığı saptanmış bu nedenle dağılımlarda 41 ve üzeri ortak bir gruplandırmaya tabi tutulmuştur.

Katılımcıların ilişki sürelerine göre dağılımlarının ise, %3,0'ının 3 aydan az, %4,1'inin 3-6 ay arası, %9,5'inin 6 ay - 1 yıl arası, %75,9'unun 1 yıl ve üzeri olduğu belirlenirken, %7,6'sının hiç ilişkisi olmadığı görülmektedir.

Araştırmanın betimsel bulgularına ait sonuçlar incelendiğinde; narsisistik kişilik envanterine ait betimsel bulgular incelendiğinde katılımcılar genel ortalamasının 12,54 seviyesinde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma düzeylerinin orta seviye, ilişki doyumunu düzeylerinin yüksek düzeyde, ilişki korkusu kaygılarının düşük düzeyde, ilişki izlenimi ayarlama düzeylerinin düşük seviyede, ilişkide kendine güven düzeylerinin düşük, dışsal ilişki kontrol düzeylerinin orta seviyede, ilişki girişkenliği düzeylerinin düşük düzeyde, içsel ilişki kontrollerinin ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların bağlanma stillerine ait ortalamaları incelendiğinde, katılımcı grubun kaçınmacı bağlanma düzeylerinin orta, kaygılı bağlanma düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyet dağılımlarına ilişkin sonuçlara göre, narsistik kişilik özellikleri toplam puanının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini, yakın ilişki eğilimlerinin cinsiyete göre farklılıklarının anlamlılık göstermediği, bağlanma stillerinin cinsiyet gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Yaş değişkenine göre katılımcılara ait sonuçları incelendiğinde, narsistik kişilik özellikleri toplam puanının yaşa farkının istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği, yakın ilişki eğilimlerinin yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. İlişki doyumu eğiliminin yaş gruplarına göre anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. İlişki doyumu eğilimi 20-30 yaşındakilerin 31-40 ile 41 yaş ve üzerindeki olanlara göre daha düşüktür. İlişki korkusu/kaygısı eğilimi yaş gruplarına göre farkı anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. 20-30 yaşındakilerin ilişki korkusu/kaygısı eğilimi 41 yaş ve üzerinde olanlara göre daha yüksektir. Bağlanma stillerinin yaş gruplarına göre anlamlılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

İlişki süresi değişkenine göre katılımcılara ait sonuçlar incelendiğinde narsistik kişilik özellikleri toplam puanının ilişki süresine göre farkının anlamlılık göstermediği, yakın ilişki eğilimlerinin ilişki süresine göre farklılıklarının anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Bu sonuca göre, ilişkisi 1 yıl ve üzeri olanların ilişki doyumunun 3 aydan az 3-6 ay arası, 6 ay - 1 yıl ve hiç ilişkisi olmayanlara göre daha yüksektir. Sonuçlar incelendiğinde ilişki korkusu/kaygısı alt boyutu ilişki süresi gruplarına göre farkının anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. İlişkisi 1 yıl ve üzeri olanların ilişki korkusunun 3 aydan az 3-6 ay arası ve hiç ilişkisi olmayanlara göre daha düşüktür. İlişkide kendine güven alt boyutunun ilişki süresi gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır.. İlişkisi 1 yıl ve üzeri olanların ilişkide kendine güven eğilimi 6 ay-1 yıl arasında ilişkisi olanlara, 3-6 ay arasında, 3 aydan az ilişkisi olanlara ve hiç ilişkisi olmayanlara göre daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bağlanma stillerinin ilişki süresi gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. En uzun 3 aydan az ilişkisi olanların kaygılı bağlanma düzeyi hiç ilişkisi olmayanlar 3-6 ay arası ve 6 ay - 1 yıl olanlara göre daha yüksektir.

Uygulamaya yönelik öneriler, literatür çalışmaları incelendiğinde çalışmamızda yer alan değişkenlerle birebir yapılmış bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu durum araştırmanın özel yönünü ortaya koymaktadır. araştırma grubunu yetişkinler

oluşturmaktadır. Yaş aralığı 20-64 olarak belirlenmiş ancak 41 ve üzeri yaştaki katılımcılardan yeterli katılım alınamamış ve bu nedenle çalışmada yaş gruplandırması 41- 64 arası bir gruplandırmaya tabi tutulmuştur. Araştırmanın online anket yöntemi kullanarak veri toplama yöntemini kullanması bahsedilen yaş grubu için yeterli katılımın alınmadığını düşündürmektedir. Veri toplama sürecinde bir diğer kısıtlılıkta kişilerin online ankete katılımında telefon, bilgisayar ve tablet kullanımlarının değerlendirilmemiş olmasıdır.

İleri araştırmalara yönelik öneriler, araştırmanın katılımcılarına Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan gönüllülerden ulaşılmıştır. Örneklem oluşturulurken, bölge ve kültür farklı dikkate alınmamıştır. Gelecek çalışmalarda dikkate alınmasının araştırma sonuçlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Araştırmada katılımcıların kişisel özellikleri incelendiğinde kadın erkek sayısının eşit olmadığı görülmektedir, ileri araştırmalarda, oransal olarak daha yakın cinsiyet grubuyla çalışılması, daha sağlıklı veri elde edilebileceğini düşündürmektedir. Konunun daha derinlemesine incelenebilmesi adına daha sonraki çalışmalarda, daha büyük bir örneklem grubu ile ele alınması tavsiye edilir.

Araştırmanın sınırlılıklarında belirtildiği üzere narsisistik kişilik özellikleri kırılğan narsisizm özelliklerini ölçmekte yetersizdir. İleri araştırma çalışmalarında araştırmanın kırılğan narsisizmi de kapsayacak veri araçları ile yapılması önerilmektedir. Literatür çalışmaları ağırlıklı olarak narsisistik kişiliği bir kişilik özelliği olarak ele almakta ve incelemektedir. Çalışmamızda da narsisistik yapılanma bir eğilim olarak ele alınmıştır. Literatürde narsisistik kişilik bozukluğuna yönelik çalışmaların kısıtlılığı göz önünde bulundurulduğunda ileri araştırmaların bu yönde yoğunlaşması alana katkı sağlayacağını düşündürmektedir.

KAYNAKLAR

- Akhtar, S., & Thomson, J. A.** (1982). Overview: Narcissistic Personality Disorder. *Am J Psychiatry*, 139(1), 12-19.
- Aktu, Y.** (2016). Levinson'un Kuramında İlk Yetişkinlik Döneminin Yaşam Yapısı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches In Psychiatry*, 8(2), 132-177.
- Alanka, Ö., & Cezik, A.** (2016). Dijital Kibir: Sosyal Medyadaki Narsistik. *1(2)*, 550-569.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı* (Beşinci Baskı (Dsm-V) B.). (E. Köroğlu, Edt.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği Amerikan Psikiyatri Birliği.
- Anlı, İ.** (2005). Narsisistik Kişilik Bozukluğu ve Sınır Kişilik Bozukluğu Tanısı Alanların Narsisistik Gelişim Hattındaki Konumlandırılmalarının Kendilik Psikolojisi Kuramına Göre Karşılaştırılmaları. *Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Anlı, İ., & Bahadır, G.** (2007). Kendilik Psikolojisine Göre Narsisistik Ve Sınır Kişilik Bozukluğu. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 27, 1-12.
- Ar, Y.** (2014). Büyükleme ya da İncinebilirlik: Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinin Şema Terapi Yaklaşımı Çerçevesinde Ele Alınması. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 1(3), 29-43.
- Arlow, J. A.** (1961). Ego Psychology And The Study Of Mythology. *Journal Of The American Psychoanalytic Association*, 371-393.
- Atak, H., & Taştan, N.** (2012). Romantik İlişkiler ve Aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Atay, S.** (2009). Narsisistik Kişilik Envanterinin Türkçe'ye Standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196.
- Ayhan, D., & Hıcdurmaz, D.** (2020). Psikiyatri Servislerinde Bir Saldırganlık Yönetimi Olarak Basitleştirilmiş Sakinleştirme Modeli. *11(3)*, 251-259.
- Bahadır, Ş.** (2006). Romantik İlişkilerde Bağlanma Stilleri, Çatışma Çözme Stratejileri ve Olumsuz Duygu Durumunu Düzenleme Arasındaki İlişki(Doktora Tezi). *Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Baltacıoğlu, S.** (2016). Genç Yetişkinlerin Bağlanma Stillерinin, Yakın İlişkilerindeki Psikolojik Eğilimlerinin ve İlişki İnançlarının İncelenmesi. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.*
- Bartholomev, K., & Shaver, P. R.** (1998). *Methods Of Assessing Adult Attachment*. (J. Simpson, & W. S. Rholes, Dü) Newyork: Guilfordpress.

- Bartholomew, K., & Horowitz, L.** (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61(2), 226–244.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L.** (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61(2), 226–244.
- Berber Çelik, Ç.** (2018). Bağlanma Stilleri, Psikolojik İyi Olma ve Sosyal Güvende Hissetme: Aralarındaki İlişki Ne . *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 27-40.
- Birtek, M.** (2018). Obsesif Kompulsif Bozukluk Tanısı Olan Yetişkinlerin Bağlanma Stilleri. *Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Bolat, Y., Ülker, M., & Göloğlu Demir, C.** (2016). Kavramsal Açıdan Narsisizm Ve Eğitimde Narsistik Kişilik. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 482-492.
- Bowlby, J.** (2012). *Bağlanma*. (T. V. Soylu, Çev.) Pinhan Yayıncılık. İstanbul.
- Bozkuş, O., & Araz, A.** (2015). Narsisizm ve Evlilik Uyum İlişkisinde Reddedilme Duyarlılığı ve Olumlu Yansımaların Aracı Rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 3(6), 29-54.
- Bretherton, I.** (1992). *Attachment And Bonding: From Ethological To Representational And Sociological Perspectives*. Newyork: Handbook Of Social Developmen. 133-155.
- Bulfinch, T.** (1987). *The Age Of Fable Or Beauties Of Mythology*. Philadelphia: David Mckay.
- Burger, J. M.** (2003). *Kişilik*. (L. D. Sarıoğlu, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Butchler, J., Mineka, S., & Hooley, J.** (2013). *Anormal Psikoloji*. (G. O, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Bülbül, A.** (2014). Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Yakın İlişkilerindeki Psikolojik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyükşahin, A.** (2005). Çokboyutlu İlişki Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(2), 97-105.
- Büyükşahin, A.** (2006). Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cassidy, J.** (1988). Child -Mother Attachment And The Self In Six Yerars Old. *Child Development*, 59(1), 121-134.
- Cassidy, J., Jones, J., & Shaver, P.** (2013). Contributions Of Attachment Theory And Research: A Framework For Future Research, Translation, And Policy. *Dev Psychopathol*, 25(402), 1415-1434.

- Cooper, M., Shaver, P., & Collins, N. (1998).** Attachment Styles, Emotion Regulation And Adjustment İn Adoloescence. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 1390-1397.
- Çalışır, M. (2009).** Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Uygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(3), 240-255.
- Çelikel, M. (2019).** Narsisistik Kişilik Özelliğinin Sosyal Görünüş Kaygısı ve Benlik Saygısı İle Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Üsküdar Üniversitesi Sbs, İstanbul*.
- Dağ, İ., & Gülüm, V. (2013).** Yetişkin Bağlanma Örüntüleri İle Psikopatoloji Belirtileri Arasındaki. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(4), 240-7.
- Davison, G. C., & Neale, J. (2004).** *Abnormal Psychology (7. B.)*. (E. Dağ, Çev.) Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Demir, M., & Özdemir, M. (2010).** Riendship, Need Satisfaction And Happiness. *Journal Of Happiness Studies*, 11(2), 243-259.
- Demirci, İ., & Ekşi, F. (2017).** Büyüklenmeci Narsisizmin İki Farklı Yüzü: Narsisistik Hayranlık ve Rekabetin Mutlulukla İlişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46(46), 37-58.
- Dickinson, K. A. (2003).** Interpersonal Analysis Of Grandiose And Vulnerable. *Journal Of Personality DisordDers*, 17(3), 188-207.
- Dilmaç, B., Harmata, E., & Arslan, C. (2009).** Analysing The Trait Anxiety And Locus Ofcontrol Of Undergraduates İn Terms Of Attachmet Styles. *Educational Sciences: Theory And Practice*, 9(1), 143-159.
- Doğaner, İ. (1996).** Narsistik Kişilik Bozukluğu: Tarihçe, Tanı ve Ayırıcı Tanı. *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, 1(3), 341-352.
- Eaton, J., Struthers, C. W., & Alexander, G. S. (2006).** Dispositional And State Forgiveness: The Role Of Self-Esteem, Need For Structure, And Narcissism. *Personality And Individual Differences*, 41(2), 371-380.
- Eldoğan, D. (2016).** Hangi Narsizm? Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsizmin Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Gözden Geçirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10.
- Eldoğan, D., & Tunçel, E. (2017).** Kırılgan Narsisizm ve Sosyal Kaygı Bozukluğu: Benzerlikler ve Farklılıklar. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 5(11), 426-488.
- Elibol, Ş. (2018).** Yakınlıktan Korkma Kendini Saklama Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Bağlanmanın Narsistik Kişilik Özelliği İle İlişkisi: Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Elibol, Ş., & Sevi Tok, E. S. (2019).** Bağlanma Stilleri, Duygu Düzenleme, Reddedilme Duyarlılığı, Yakınlık. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(2), 128-147.
- Erdoğan, B., & Öztürk, E. (2018).** Ruhsal Travmanın Aktarımında Narsisizm. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3, 11-19.

- Erdoğan, B., & Şahin, M.** (2020). Yetişkin Bireylerde Narsisizm, Yakın İlişkiler ve Cinsellik. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(27), 266 - 287.
- Ergin, B. E.** (2009). Kişiler Arası Problem Çözme Davranışı Yetişkinlerde Bağlanma Biçimleri ve Psikolojik Rahatsızlık Belirtileri Arasındaki İlişkiler. Ayımlanmış Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L.** (2010). Beliren Yetişkinlikte Romantik Yakınlığı Başlatma:Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık Mı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 119-127.
- Farley, R. C., & Shaver, P. R.** (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies, And Unanswered Questions. *Review Of General Psychology*, 4, 132-154.
- Feeney, J.** (2002). Attachment-Related Dynamics: What Can We Learn From Self-Reports Of Avoidance And Anxiety? . *Attachment And Human Development*, 193-200.
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R.** (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments,. *Review Of General Psychology*, 4(2), 132-154.
- Freud, S.** (1925). *On Narcissism: An Introduction*. (P. 7.–1. The Standard Edition Of The Complete Psychological Works Of Sigmund Freud (Vol. 14, Dü., & J. Strachey, Çev.) Londra: Hogarth Press.
- Freud, S.** (2012). *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası*. Metis Yayınları.
- Foster, J. D., Shrira, I., ve Campbell, W. K.** (2006). Theoretical models of narcissism, sexuality and relationship commitment. *Journal of social and Personal Relationships*, 23 (3), 367-386.
- Geçtan, E.** (2002). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Geçtan, E.** (2016). *İnsan Olmak* (13. B.). İstanbul: Metis Yayınları.
- George, D., & Mallery, M.** (2010). *Spss For Windows Steps Bystep: A Simple Guide And Reference, 17.0 Update*. Boston:Pearson.
- Gonzales, M. G., Ottenberger, D. R., Brassard, A., Spencer, R., & Lafontaine, M. F.** (2020). Yetişkinlerde Romantik Bağlanmanın Ölçülmesi: Yakın İlişkilerdeki Deneyimlerin Kısa İspanyolca Versiyonunun Psikometrik Özellikleri. *Psicol. Refl. Crit*, 33(9).
- Güllüoğlu, B.,Kararımak,Ö. (2017).** Erken Çocuklukta Baba Kaybında Bağlanma Biçimleri ve Yakın İlişkilerdeki Psikolojik Eğilimler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 99-115.
- Gündoğan, H.** (2016). Nesne İlişkileri Kuramı Çerçevesinden Borderline Kişilik Örgütlenmesine Bakış: Vaka Örneği İle Psikoterapi Sürecinin Yorumlanması. *Ayne Klinik Psikoloji Dergisi*, 3(2), 1-16.
- Gürel, E., & Muter, C.** (2007). Psikomitolojik Terimler: Psikoloji Literatüründe Mitolojinin Kullanılması. *Sosyal Bilimler Dergisi*(1), 538-569.

- Hacıoğlu, M. B.** (2018). Kişilerarası Bağımlılık Eğilimi İle Kırılgan ve Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özellikleri: Şema Terapi Modelinde Bir İnceleme. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Şehir Üniversitesi Sbe, İstanbul.
- Hazan, C., & Shaver, P.** (1987). Romantic Love Conceptualized As An Attachment Process. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hendrick, S.** (2004). *Understanding Close Relationships*. (Ç. E. Dönmez, Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Horney, K.** (1994). *Psikanalizde Yeni Yollar*. (S. Budak, Çev.) Ankara: Öteki Psikoloji Yayıncılık.
- İnan, E.** (2015). Narsistik Kişilik Örgütlenmesinin Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Ele Alınması: Vaka Örneği. *Aynaklinik Psikoloji Dergisi*, 2(1), 1-12.
- Işık, İ. G.** (2016). Nesne İlişkileri, Algılanan Anne-Baba Tutumları ve Savunma Mekanizmalarının Kişilik Özellikleri ve Semptomatik Düzeyde Kişilik Bozukluklarıyla İlişkisi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karaaziz, M., & Erdem Atak, İ.** (2013). Narsisizm Ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi Dergisi*, 1(2), 44-59.
- Karakaş, N. M., & Şahin Dağlı, F.** (2019). Bebeklerde Bağlanmanın Önemi ve Etkileyen. *Türk Pediatri Arşivi*, 54(2), 76-81.
- Keith Campbell, W., & Foster, C. A.** (2002). Narcissism And Commitment In Romantic Relationships: An Investment Model. (28), 484.
- Kernberg, O.** (2016). *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*. (S. M. Tuna, Dü., & M. Atakay, Çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Kernberg, O. F.** (2014). Şiddetli Narsisistik Patolojinin Tedavisine Genel Bir Bakış. *The International Journal Of Psychoanalysis*, 95(5), 865-888.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S., & Üstündağ, M. F.** (2011). Bağlanma Ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2). 321-343.
- Keskin, G., & Çam, O.** (2007). Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 23(2), 145-158.
- Kılıç, N., & Eryılmaz, A.** (2019). Pozitif Psikoterapi Bağlamında Narsisistik Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. *Arch Neuropsychiatry*, 56, 40-46.
- Kılıç,T.,Kümbetlioğlu, M.** (2016). Bağlanma Stillerinin İletişim Becerilerine Etkisini Araştırma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 381-396.
- Kırıt Gülaydın, G., & Semerci, B.** (2018). Romantik İlişkisi Olan Yetişkin Bireylerin İlişki Doyumlarının Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı ve Kişilerarası İlişki Tarzları Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Araştırmaları*, 3(6), 14-26.

- Kızıltan, H.** (2000). Narcissistic Personality Inventory (NPI) Ölçeğinin Türkçe Formu İle Eş Değerliliği, Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışmaları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kohut, H.** (2004). *Kendiliğin Çözümlemesi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Kohut, H.** (2020). *Kendiliğin Yeniden Yapılanması*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Köksal, Ş. S.** (2020). Yetişkinlerde Sosyal Medyada Özçekim ve Yemek Fotoğrafları Paylaşmalarının Empati ve Narsizm Düzeylerine Olan İlişkisi . *Üsküdar Üniversitesi Sbe, İstanbul*.
- Köymen, E.** (2019). *Büyükleme Narsisizm ve Kırılgan Narsisizm ile Bilişsel Duygu Düzenleme ve Kişilerarası Problemlerin İlişkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lasch, C.** (2006). *Narsisizm Kültürü*. (Ç. Öztürk, Çev.) Ankara: Bilim Ve Sanat Yayıncılık.
- Masterson, J. F.** (2011). *Kendilik Bozukluklarının Psikoterapisi*. (P. Özdemir, Çev.) İstanbul.
- Materson, J. F.** (2014). *Narsistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları*. (T. Özakkaş, Dü., & B. Açıl, Çev.) İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- McWilliams, N.** (2020). *Psikanalitik Tanı Klinik Süreç İçinde Kişinin Yapısını Anlamak*. (E. Kalem, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mikulincer, M., Gillath, O., Halevy, V., Avihou, N., Avidan, S., & Eshkoli, N.** (2001). Attachment Theory And Reaction To Others' Needs: Evidence That Activation Of The Sense Of Attachment Security Promotes Empathic 98 Responses. *Journal Of Personality And Socioal Psychology*, 1205-1254.
- Miller, J. D., Lynam, D., Hyatt, C., & Campbell, W.** (2017). Controversies In Narcissism. *The Annual Review Of Clinical Psychology*, 13(1), 291-315.
- Mitchell, S. A., & Black, M. J.** (2012). *Freud Ve Sonrası*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Morsümbül, Ü., & Çok, F.** (2011). Bağlanma ve İlişkili Değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3), 553-570.
- Naso, P. O.** (1994). *Dönüşümler*. (İ. Eyuboğlu, Çev.) İstanbul: Payel Yayınevi.
- Nussbaum, A. M.** (2015). *Dsm-5 Yönelimli Tanısal Görüşme*. (E. Köroğlu, Çev.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Öngün, E., Ünsal, G.** (2018). Üniversite Yaşamında Yakın İlişkiler ve İstismar. *Journal of Academic Research in Nursing*, 4(1), 52-58.
- Öcal Yücesoy, S., E.** (2016). Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlar İle İlişki Doyumu ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Arasındaki İlişkiler. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özakkaş, T.** (2013). *Kendilik Psikolojisi*. (P. E. Yayınları, Dü.) İstanbul.

- Özdemir, B.** (2014). Narsizim,Algılanan Aile Tutumları, Romantik İlişkiler ve Cinsel Tutumlar Arasındaki İlişkiler. İstanbul Bilgi Üniversitesi: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, H. E.** (2017). Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Bağlanma Stilleri İle Narsisizm Arasındaki İlişki: Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü . Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Özer, Ü., Yıldırım, E. A., & Erkoç, Ş. N.** (2015). Major Depresyon Olgularında İntihar Düşünce ve Davranışının Bağlanma Biçimi İle İlişkisi. *Arch Neuropsychiat*(52), 283-288.
- Özgül, S. S., Demir, V., & Ünübol, H.** (2019). Kaygılı ve Kaçınan Bağlanma Örüntülerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Duygusal Şemalarla Olan İlişkinin İncelenmesi. *Cyprus Turkish Journal Of Psychiatry & Psychology, 1*(3), 173-179.
- Peker, C.** (2015). Ergenlerde Algılanan Ebeveynlik Stilleri, Narsisizm, Psikolojik ve Sosyal Uyum. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Peluso, P. R., Peluso, J. P., Kern, R. M., & White, J. F.** (2004). A Comparison Of Attachment Theory And Individual Psychology: A Review Of The Literature. *Journal Of Counseling And Development, 82*(2), 239-145.
- Permuy, B., Merino, H., & Rey, J.** (2010). Adult Attachment Styles And Cognitive Vulnerability To Depression In A Sample Of Undergraduate Students: The Mediational Roles Of Sociotropy And Autonomy. *International Journal Of Psychology, 45*(1), 21-7.
- Rohmann, E., Neumann, E., Bierhoff, M., & Bierhoff, H.** (2012). Grandiose And Vulnerable Narcissism: Self-Construal, Attachment, And Love In Romantic Relationships. *European Psychologist, 17*(4), 279-290.
- Roussillon, R.** (2010). The Deconstruction Of Primary Narcissism. *The International Journal Of Psychoanalysis, 91*(4), 821-838.
- Saraç, A., Hamamcı, Z., & Gürçay, S.** (2015). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordaması. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 5*(43), 69-81.
- Sarı, T.** (2008). Üniversite Öğrencilerinde Romantik İlişkilerle İlgili Akılcı Olmayan İnançlar, Bağlanma Boyutları ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Sarısoy, G.** (2016). Winnicott'ın Gerçek Benlik ve Sahte Benlik Kavramlarının Bir Vaka ve Terapi İlişkisi Bağlamında İncelenmesi. *Ayna Psikoloji Dergisi, 3*(1), 1-15.
- Schmind, A.** (2019). Kernberg ve Kohut'un Narsisistik Kişilik Bozukluğu Kuramlarının Karşılaştırılması. *Türk Psikiyatri Dergisi, 30*(2), 137-141.
- Schultz, D. P., & Schultz, S. E.** (2007). *Modern Psikoloji Tarihi*. İstanbul : Kaknüs Yayınları.

- Sedikides, C., Rudich, E., Gregg, A., Kumashiro, M., & Rusbult, C.** (2004). Are Normal Narcissists Psychologically Healthy?: Self-Esteem Matters. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 87(3), 400-416.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., & Uysal, A.** (2005). Yetişkin Bağlanma Boyutları İçin Yeni Bir Ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri İ'nin Türk Örnekleminde Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Set, Z.** (2020). The Mediating Role Of Narcissism, Vulnerable Narcissism And Self-Compassion İn The Relationship Between Attachment Dimensions And Psychopathology. *Anatolian Journal Of Psychiatry*, 21.
- Shaver, P., & Mikulincer, M.** (2010). Attachment İn The Latter Yerars: A Commentary. *Attachment And Human Development*, 6(4), 451-464.
- Soysal, Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., & Şenol, S.** (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8, 88-99.
- Subaşı, N. G., & Kazan, H.** (2020). Çocukluk Dönemi Bağlanma Stillerinin Yetişkin İletişimindeki Etkisi. *The Turkish Online Journal Of Design, Art And Communication*, 10(2), 147-162.
- Sümer, N.** (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-24.
- Sümer, N., & Güngör, D.** (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Sümer, N., & Ünal, S., Selçuk, E.** (2009). Bağlanma ve Psikopatoloji: Bağlanma Boyutlarının Depresyon, Panik Bozukluk ve Obsesif- Kompulsif Bozuklukla İlişkisi *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 38-45.
- Şen, G.** (2019). Narsistik Örüntüler ve Zorlayıcı Kişilerarası Deneyimlere Verilen Tepkiler: Bilişsel Kişilerarası Kuram Çerçevesinde Üniversite Öğrencileri Örnekleminde Bir İnceleme.
- Şen, G., & Barışkın, E.** (2019). Patolojik Narsisizm Envanterinin Türkçe Standardizasyonu, Geçerlik ve Güvenirliğinin Sınanması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 30(2), 118-129.
- Taştan, S.** (2019, 05 06). Liderlikte İşlev Dışdavranış Örüntüleri Ve Patolojik Narsisizm: Psikanalitik Kuram Temelli Bir Değerlendirme. İstanbul.
- Taymur, İ., & Türkçapar, H.** (2012). Kişilik: Tanımı, Sınıflaması Ve Değerlendirilmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154-177.
- Terbaş, Ö.** (2004, 02 22). Kendilik Psikolojisi Kuramına Göre Kendilik Bozuklukları: Bir Olgu Sunumu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 1(15), 70-76.
- Terzi, S.** (2014). Romantik İlişkilerde Bağlanma Yaralanmalarına Neden Olan Olaylar: Nitel Bir Çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 99-708.
- Terzi, S., & Özbay, Y.** (2016). Romantik İlişkilerde Bağlanma Yaralanmaları Ölçeğinin Geliştirilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(13), 169-185.

- Terzi, Ş., & Cihangir Çankaya, Z.** (2009). Bağlanma Stilllerinin Öznel İyi Olmayı ve Stresle Başa Çıkma Tutumlarını Yordama Gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 1-11.
- Türker, Ö.** (2018). Anneye Dair Algılanan Narsisizm ve Depresyonun Narsisistik Kişilik Örgütlenmesinin Gelişimine Etkisi. İstanbul: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uytun, M. Ç., Öztop, D. B., & Eşel, E.** (2013). Ergenlik ve Erişkinlikte Bağlanma Davranışının Değerlendirilmesi. *Journal Of Psychiatry And Neurological Sciences*, 26, 177-189.
- Uytun, M. Ç., Öztop, D. B., & Eşel, E.** (2013). Ergenlik ve Erişkinlikte Bağlanma Davranışının Değerlendirilmesi. *The Journal Of Psychiatry And Neurological Sciences*, (26), 117-189.
- Uzun, K. N.** (2017). Bağlanma Stilleri İle Evlilikte İlişki İstikrarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üzümcü, E.** (2016). Büyükleme ve Kırılgan Narsistik Kişilik Özellikleri İle İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vatansever, E.** (2019). Büyükleme ve Kırılgan Narsistik Kişilik Özelliklerinin Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve İlişki Doyumu İlişkisindeki Aracı Rolü. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Waelder, R.** (1925). The Psychoses: Their Mechanisms And Accessibility To Influence. *International Journal Of Psycho-Analysis*, (6), 256-281.
- Wink, P.** (1991). Narsisizmin İki Yüzü. *Sosyal Psikoloji Dergisi*, 61(4), 590-597.
- Winstead, B. A., Derlega, V. J., & Rose, S.** (1997). Gender And Close Relationships. Ca: Sage: Thousand Oaks.
- Yabancı, C.** (2019). Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları İle Narsizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi EBE, Bursa*.
- Yalçın, Ç., Ünal, B., & Ülbe, S.** (2017). Narsisistik Kişilik Örgütlenmesi ve Narsisistik Savunmaların Nesne İlişkileri Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi: Vaka ve Süpervizyon Çalışması. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 4(2), 42-54.
- Yavuz, T.** (2018). Üniversite Öğrencilerinin İlişki Doyumu Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki Bağlantı. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuzer, N.** (2012). İnsanın Saldırgan ve Yıkıcı Doğasını Anlamak. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*(23), 43-57.
- Yazıcıoğlu, G.** (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Stresle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişki: Odtü Örneği. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Ebe, İzmir.

- Yıldız, M. (2012).** Bağlanma Kuramı Açısından Yaşlılık Dönemine Genel Bir Bakış. *Cü Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 1-30.
- Yıldızhan, E. (2017).** Bağlanma Teorisi ve Bağlanma Bozukluklarına Genel Bir Bakış. *Anatolian Clinic J.*, 22(1).
- Yılmaz, H. (2019).** Empati İle Narsizim Arasındaki İlişkide Bencilliğin Aracı Rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 37-60.
- Zara, A., & Özdemir, B. (2018).** Özsever Kişiliğin Romantik İlişkiler ve Cinsellik Üzerine Etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(1), 29-36.

EKLER

Ek – A: Etik Kurul Onay Formu

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ -
REKTÖRLÜK
Tarih: 26.04.2021 17:04
Sayı: E-71457743-050.01.04.2021.2.353
0000195106

Sayı : E-71457743-050.01.04-2021.2.353 - 166
Konu : Etik Kurul Kararı (Ayşegül AYDIN)

26/04/2021

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER

Üniversitemiz Etik Kurulunun 21.04.2021 tarihli 2021/04 sayılı toplantısında; “Narsisistik Kişilik Yapılanmasında Yakın İlişkiye Yönelik Eğilimlerin ve Bağlanma Stillerinin İncelenmesi” adlı başvurunuz görüşüldü. Yapılan görüşme sonunda: “Narsisistik Kişilik Yapılanmasında Yakın İlişkiye Yönelik Eğilimlerin ve Bağlanma Stillerinin İncelenmesi” adlı başvurunuzun etik olarak uygun olduğuna katılanların oy birliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Berin ERGİN
Etik Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

B82364C0-8DF2-41D4-82F4-4562D932EA34

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-gedik-universitesi-ebys>

Adres: T.C. İstanbul Gedik Üniversitesi Cumhuriyet
Mahallesi İlkbahar Sokak No: 1-3-5 34876 Yakacık Kartal
İstanbul
Telefon No: 444 5 438 / Dahili: 1196
Faks No: 0216 452 87 17
e-Posta: info@gedik.edu.tr
KEP Adresi: gedikuniversitesi@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ozan YILDIZ
Uzman
Telefon No: 444 5 438 / Dahili: 1196

Ek – B: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Aşağıda yer alan Anket Dr. Öğretim Üyesi Nurgül YAVUZER danışmanlığında gerçekleştirilmekte olan “Narsisistik Kişilik Yapılanmasında Yakın İlişkiye Yönelik Eğilimlerin ve Bağlanma Stillerinin İncelenmesi “ isimli çalışmanın uygulama kısmında kullanılacaktır. Ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılım sırasında sorulardan ya da herhangi bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmadan çekilebilirsiniz.

Anket sonuçları kişi bazında değerlendirilmeyecek ve kişisel durumunuzla kesinlikle ilişkilendirilmeyecektir. Ankette yer alan sorular tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Detaylı bilgi almak edinmek için aaysglaydnn@gmail.com adresinden iletişime geçebilirsiniz.

Bu konudaki ilgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla

Psikolog Ayşegül Aydın

Yukarıda verilen bilgiyi okudum ve anladım

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorum

Ek – C: Kişisel Bilgi Formu

1- Cinsiyetiniz ? () Erkek () Kadın

2- Yaşınız ?

()20-25

()26-30

()31-40

()41-50

()51- 64

3- En uzun süren ilişki süreniz (kız/erkek arkadaş/ eşiniz ile ilgili size en uygun süreyi işaretleyiniz)

() Hiç Olmadı

() 3 aydan az

() 3-6 ay

() 6 ay ve 1 yıl

() 1 yıldan fazla

Ek – D: Narsistik Kişilik Envanteri NKE

- _____ 1. A İnsanları etkileme konusunda doğal bir yeteneğe sahibim.
B İnsanları kolay etkileyemem.
- _____ 2. A Alçakgönüllülük bana yakışmaz.
B Temelde alçakgönüllü bir insanım.
- _____ 3. A Cesaretimi kanıtlamak uğruna hemen her şeyi yapabilirim.
B Oldukça temkinli bir insanım.
- _____ 4. A İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
B İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söylüyor.
- _____ 5. A Dünyayı yönetme düşüncesi ödümü koparır.
B Ben yönetseydim dünya daha iyi bir yer olurdu.
- _____ 6. A Genellikle konuşarak her beladan kurtulabilirim.
B Davranışlarımla sonuçlarımla kabul etmeye çalışırım.
- _____ 7. A Kalabalık içinde herhangi biri olmayı tercih ederim.
B İlgi merkezi olmayı severim.
- _____ 8. A Çok başarılı olacağım.
B Başarı benim için en önde gelen şey değildir.
- _____ 9. A Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
B Özel biri olduğumu düşünüyorum.

- ___ 10. A İyi bir lider olabileceğimden emin değilim.
B İyi bir lider olduğumu düşünüyorum.
- ___ 11. A Düşünce ve isteklerimi kolaylıkla ifade edebilirim.
B Keşke düşünce ve isteklerimi daha kolay ifade edebilseydim.
- ___ 12. A Vücudumla hava atmak çok hoşlandığım bir şey değildir.
B Vücudumla hava atmaktan hoşlanırım.
- ___ 13. A İnsanların içini bir kitap gibi okurum.
B Bazen insanları anlamak güçtür.
- ___ 14. A Sıradan bir mutluluk bana yeter.
B Başkalarının gözünde önemli bir yerim olsun isterim.
- ___ 15. A Vücudum öyle ahım şahım değildir.
B Vücuduma bakmaktan hoşlanırım.
- ___ 16. A Gösteriş yapmaktan kaçınırım.
B Genellikle fırsat bulduğumda gösteriş yaparım.
- ___ 17. A Her zaman ne yaptığımın bilincindeyimdir.
B Bazen ne yaptığımdan emin olamıyorum.
- ___ 18. A İşlerin yapılmasında bazen başkalarına ihtiyaç duyarım.
B İşlerin yapılmasında başkalarına nadiren ihtiyaç duyarım.
- ___ 19. A Bazen anlattıklarım ilgi çeker.
B Herkes benim anlattıklarımı dinlemekten hoşlanır.

- ___ 20. A İnsanlardan çok şey beklerim.
B Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
- ___ 21. A Hak ettiğim her şeyi elde edene kadar tatmin olmam.
B Hayatın sunduğu tatminler bana yeter.
- ___ 22. A İltifatlar beni utandırır.
B Bana iltifat edilmesinden hoşlanırım.
- ___ 23. A Güç sahibi olmak benim için çok önemlidir.
B Güç sahibi olmak, kendi başına bir amaç olarak, beni o kadar çok ilgilendirmez.
- ___ 24. A Aynada kendimi seyretmekten hoşlanırım.
B Aynada kendimi seyretmek, özellikle ilgimi çeken bir şey değildir.
- ___ 25. A İlgi merkezi olmak çok hoşuma gider.
B İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.
- ___ 26. A Hayatımı istediğim biçimde yaşayabilirim.
B İnsanlar hayatlarını her zaman istedikleri doğrultuda yaşayamazlar.
- ___ 27. A Otorite olmak benim için pek anlam taşımaz.
B Öyle görünüyor ki insanlar her zaman benim otoritemi kabul ederler.
- ___ 28. A Lider olmayı tercih ederdim.
B Lider olup olmamak arasında benim açımdan pek bir fark yoktur.
- ___ 29. A Büyük bir insan olacağım
B Başarılı olacağımı umut ediyorum.

- ___30. A Ben doğuştan liderim.
B Liderlik geliştirilmesi uzun zaman alan bir niteliktir.
- ___31. A Günün birinde birinin hayat öykümü yazmasını dilerdim.
B İnsanların hangi sebeple olursa olsun hayatıma burunlarını sokmalarından hoşlanmam.
- ___32. A İnsanların arasına girdiğim zaman beni fark etmediklerinde bozulurum.
B İnsanların arasına girdiğimde kalabalık içinde herhangi biri olmak beni rahatsız etmez.
- ___33. A Diğer insanlardan daha becerikliyim.
B Diğer insanlardan öğrenebileceğim çok şey var.
- ___34. A Herkes gibi biriyim.
B Olağanüstü biriyim.

Ek – E: Çok Boyutlu İlişki Ölçeği

Aşağıda yakın ilişkide yaşadığınız çeşitli eğilimlerle ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen duygu ve düşünceleriniz karşılayan ifadeyi işaretleyiniz. Lütfen tek bir ifadeyi seçiniz.

	Benim için HİÇ uygun değil	Benim İçin ÇOK AZ uygun	Benim için BİRAZ uygun	Benim için OLDU KÇA uygun	Benim için ÇOK uygun
Yakın ilişkilerde bir partner olarak kendime güvenirim.					
Sürekli yakın ilişkiler üzerine düşünürüm.					
Yakın ilişkilerimle ilgili çok fazla düşünürüm.					
Yakın bir ilişki içinde olma isteğim/güdüm çok fazla.					
Yakın ilişkiler kendimi sinirli ve kaygılı hissetmemeneden olur.					
Yakın ilişkilerimle ilgili kendimi depresif /çökkün hissedirim.					
Yakın ilişkilerim çoğunlukla şansa bağlı/ tesadüfi olaylarla gelişmiştir.					
Başkalarının yakın ilişkilerim konusunda ne düşündüğüne aşırı önem veririm.					
Birisiyle yakın ilişkiye girmek beni biraz ürkütür.					
Yakın ilişkiyle ilgili gereksinimlerimin şu anki karşılanma biçiminden memnunum.					

Yakın bir ilişkide iyi bir partner olduğumu düşünüyorum.					
Yakın ilişkileri, başka her şeyden daha çok düşünürüm.					
Yakın ilişkilerimde, kendi davranışlarım çoğunlukla belirleyici bir rol oynar.					
Yakın ilişkilerim konusunda düşünmeye genellikle zaman ayırırım.					
Yakın bir ilişkiye zaman ve emek vermek konusunda çok istekliyim/güdülüyüm.					
Yakın ilişkilerde biraz acemi ve gerginimdir.					
Yakın ilişkilerimde, tercihlerimi doğrudan dile getiririm.					
Yakın ilişkilerim konusunda kendimi mutsuz hissediyorum.					
Yakın ilişkilerimin başkalarına nasıl görüldüğüne /sunulduğuna aşırı önem veririm.					
Bazen yakın ilişkilerden korkarım.					
Yakın ilişkilerimden çok memnunum/doyum alıyorum.					
Yakın ilişkilerde pek çok insana göre daha iyiyimdir.					
Yakın ilişkiler zihnimi meşgul eder.					
Yakın ilişkilerimde kontrol daha çok benim elimdedir.					

Yakın bir ilişki içinde olmayı çok arzu ediyorum.					
Karşı cinsten biriyle duygusal bir yakınlık/etkileşim kurmak bende gerginlik yaratır.					
Yakın ilişkilerde isteklerimi dile getirmede biraz pasifimdir.					
Yakın ilişkilerim konusunda cesaretimin kırıldığını hissediyorum.					
Yakın ilişkilerim üzerinde şansın büyük etkisi vardır.					
Yakın ilişkilerimin başkaları üzerinde bıraktığı izlenim konusunda sıklıkla endişe duyarım.					
Zaman zaman, birisiyle yakın bir ilişkiye girmekten korkarım.					
Yakın ilişkilerim temel beklentilerimi karşılıyor.					
Kendimi yakın bir ilişki için oldukça tercih edilen bir partner olarak değerlendiririm.					
Sürekli olarak yakın bir ilişki içinde olmayı düşünürüm.					
Yakın ilişkilerimi etkileyen temel şey benim kendi yaptıklarımıdır.					
Yakın bir ilişki içinde olmak benim için çok önemlidir.					
Yakın ilişkilerde birçok insana göre daha kaygılıyım.					

Yakın bir ilişkide isteklerimi dile getirmekten çekinmem.					
Yakın ilişkilerim konusunda kendimi hayal kırıklığına uğramış hissediyorum.					
Yakın ilişkilerimin büyük oranda şans (iyi ya da kötü anlamda) meselesi olduğuna inanıyorum.					
Genellikle başkalarının yakın ilişkilerime yönelik verdikleri tepkilere duyarlıyım.					
Yakın bir ilişki içinde olmak beni fazla korkutmaz.					
Yakın ilişkilerim, diğer pek çok ilişki ile karşılaştırıldığında, çok daha iyidir.					
Yakın bir ilişki içinde kendime oldukça güvenirim.					
Zamanımın büyük bir bölümünü yakın ilişkileri düşünerek geçiririm.					
Yakın ilişkilerim benim sorumluluğum ve kontrolüm altındadır.					
Yakın bir ilişki içinde olup, bunu sürdürmeyi çok isterim.					
Yakın bir ilişki içinde kendimi tutuk ve utangaç hissedirim.					
Yakın ilişkiler söz konusu olduğunda, isteklerimi genellikle ifade ederim.					

Yakın ilişkilerimi düşündüğümde üzülüyorum.					
Yakın ilişkilerimin gerçekten de bir kader/kısmet işi olduğunu düşünüyorum.					
Başkalarının yakın ilişkiye nasıl tepki verdiklerine/vereceklerine dikkat ederim.					
Yaşamımın yakın ilişkiler yönü, benim için çok doyurucudur.					

Ek – F Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II

1.....2.....3.....4.....5.....6.....7

1- Hiç katılmıyorum kararsızım fikrim yok 7- tamamen katılıyorum.

	1	2	3	4	5	6	7
Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım							
Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.							
Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım							
Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim							
Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım							
Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.							
Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsemişim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.							
Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.							
Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim							
Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.							
İlişkilerimi kafama çok takarım.							
Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim							
Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım							
Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım							

Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım							
Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.							
Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam							
Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.							
Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.							
Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.							
Terk edilmekten pek korkmam.							
Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.							
Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm							
Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.							
Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler							
Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum							
Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır							
Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim							
Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.							
Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir.							
Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.							
Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım							
Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için							

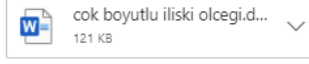
kolaydır.								
Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser.								
Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.								

EK-G: Ölçek Kullanım İzinleri

İzieme bayrağı.

Ayda.Buyuksahin@humanity.ankara.edu.tr
16.10.2020 Cum 10:21
Kime: Siz

merhaba, ölçek ekte. ölçeği yetişkin örekleminde uygulayabilirsin.
hiçbir sıkıntı olmaz.
İyi çalışmalar
Ayda

yy2020-10-15 20:32, ayşegül aydın yazmış:

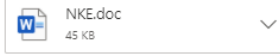
- > Ayda Hocam Merhaba,
- >
- > Gedik Üniversitesin Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Bölümü son
- > sınıf öğrencisiyim.
- >
- > Tez çalışmamda Narsisistik kişilik özellikleri ile yakın

İzieme bayrağı.

19.04.2021 Pzt 01:03 tarihinde yanıtladınız

Hakan Kızıltan <hakan.kiziltan@yahoo.com>
13.11.2020 Cum 19:48
Kime: Siz

2 ek (368 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive'a kaydet

ayşegül merhabalar,
ekte tezimi ve ölçeği iletiyorum, sorun olursa haberleşelim, iyi çalışmalar,

HakanKızıltan

10 Kasım 2020 Salı 22:08:53 GMT+3 tarihinde, ayşegül aydın <aysegul.aydin87@hotmail.com>şunu yazdı:

Sayın Hakan Hocam;

Gedik Üniversitesi Klinik Psikoloji Bölümünde danışman hocam; Dr. Öğretim Üyesi Nurgül Yavuzer ile "Narsisistik Kişilik Yapılanmasında Yakın İlişkiye Yönelik Eğilimlerin Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi" isimli tez çalışmamı yürütmekteyim. İzininiz olursa yetişkin bireylerde narsisistik kişilik özelliklerini ölçmek için Narsistik Kişilik Envanteri'ni kullanmak istemekteyim.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Ayşegül AYDIN

ÖĞRENİM DURUMU:

2009- 2015 yılları arasında DEÜ ve AÜ'de Yerel Y. Kamu Yönetimi. Yalova Üniversitesi İnsan Kaynakları ve Çalışma İlişkileri Tezsiz Yüksek Lisans Programı. 2019, İEÜ Psikoloji Lisans Programı, 2021, Gedik Üniversitesi Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans, 2021- Anadolu Üniversitesi Erken Çocuklukta Otizm Tezsiz Yüksek Lisans.

MESLEKİ DENEYİM VE EĞİTİMLER:

- Yüksek lisans eğitim süresince Kartal Belediyesi KDM' de staj yapmıştır. Lisans eğitiminden mezun olduktan sonra yetişkin ve çocuklar ile çalışmıştır. Şuanda çocuklar çalışmaktadır.
- Yetişkin ve çocuklar için objektif ve projektif testleri, Denver II testi Tills ve Tifaldi testlerini uygulamaktadır. Kısa süreli ve çözüm odaklı terapi eğitimini tamamlamıştır. Ağırlıklı olarak çocuklarla çalıştığı için, pedagojik formasyon, oyun terapisi, filial terapi ve aile danışmanlığı eğitimini tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimi süresince, 2 dönem süpervizyon eğitimini tamamlamıştır. Şuanda Projektif Testler Derneğinde Rorschach ve TAT eğitimini sürdürmektedir.